

**Hallituksen esitys Eduskunnalle rahoitustoimintalaiksi sekä
eräiksi siihen liittyviksi laeiksi**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi ammattimaista rahoitustoimintaa sääntelevä rahoitustoimintalaki. Laki koskisi toimintaa, jossa rahoitusta tarjotaan ammattimaisesti omaan lukuun yleisöltä hankituin takaisinmaksettavin varoin.

Talletuspankkeja säänneltäisiin edelleen erillisessä lainsäädännössä.

Laki koskisi nykyisin sääntelyn piirissä olevien kiinnitysluottopankkien, luotto-osakeyhtiöiden ja hypoteekkiyhdistysten harjoittaman toiminnan lisäksi kaikkea muutakin ammattimaista rahoitustoimintaa, jossa lain soveltamisen edellytykset täyttyvät. Kiinnitysluottopankkilaki ja luotto-osakeyhtiölaki ehdotetaan kumottaviksi.

Rahoitustoiminnan harjoittaminen olisi luvanvaraista. Valtiovarainministeriö myöntäisi toimiluvan ja vahvistaisi lain piirissä olevan luottolaitoksen säännöt tai yhtiöjärjestyksen. Luottolaitosten toimintaa valvoisi pankkitarkastusvirasto.

Ainoastaan laissa tarkoitettu toimiluvan saanut luottolaitos tai talletuspankki saisi harjoittaa laissa tarkoitettua ammattimaista rahoitustoimintaa. Laissa tarkoitettua rahoitustoimintaa olisi perinteisen velkakirjarahoituksen lisäksi muun muassa laskusaamisten rahoitus, osamaksukaupan rahoitus ja luottokorttirahoitus. Varsinaisen rahoituksen lisäksi luottolaitos voisi harjoittaa muutakin laissa määriteltä toimintaa, kuten takaustoimintaa ja arvopaperitoimintaa. Luottolaitoksille sallittu liiketoiminnan ala vastaisi, talletusten vastaanottamista lukuunottamatta, talletuspankeille sallitun liiketoiminnan alaa.

Luottolaitoksen osake-, osuus- tai peruspääoman olisi oltava vähintään 25 miljoonaa markkaa. Valtiovarainministeriö voisi erityisesti syystä myöntää luottolaitokselle luvan alhaisempaan pääoman määrään. Pääoman määrän

olisi kuitenkin aina oltava vähintään viisi miljoonaa markkaa.

Luottolaitoksen vakavaraisuus määritettäisiin samalla tavalla kuin talletuspankkien vakavaraisuus. Vakavaraisuus määritettäisiin luottolaitoksen oman pääoman sekä sen saamisten, sijoitusten ja taseen ulkopuolisten erien suhteena. Erille asetettaisiin oman pääoman vähimmäisvaatimus niiden riskipitoisuuden mukaan. Luottolaitoksen toimintaa rajoittaisivat siten sen oman pääoman määrä ja toiminnan riskipitoisuus. Vakavaraisuusvaatimus ulotettaisiin koskemaan myös luottolaitoksen konsernia. Yleistä vakavaraisuusvaatimusta täydennettäisiin saamisten ja vastuusitoumusten liiallisen keskittämisen kiellolla.

Ehdotetun lain mukaan luottolaitoksen tulisi huolehtia maksuvalmiudestaan siten, että sillä kaikissa tilanteissa olisi maksuvalmiusriskeihin nähden riittävät keinot maksuvalmiuden turvaamiseen. Pankkitarkastusvirasto antaisi tarkemmat määräykset luottolaitosten maksuvalmiuden turvaamisesta.

Lakiin ehdotetaan lisäksi sisällytettäväksi luottolaitoksen perustamista, hallintoa, tilintarkastusta ja tilinpäätöstä, liiketoimintaa, salassapitoa, asiakkaan suojaa ja kilpailun turvaamista, sulautumista, toiminnan keskeyttämistä ja toiminnan lopettamista koskevia säännöksiä sekä rangaistus-, uhkasakko-, voimaantulo- ja siirtymäsäännöksiä.

Esityksessä ehdotetaan tarkistettavaksi myös lakia talletuspankkien toiminnasta, lakia pankkitarkastusvirastosta, lakia obligaatio- ja debentuurilainoista sekä muista joukkovelkakirjalainoista, lakia ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa sekä eräitä muita lakeja.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1992.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	1.5. Laki obligaatio- ja debentuurilainoista sekä muista joukkovaltakirjoista	31
1. Nykyinen tilanne	3	1.6. Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta	31
1.1. Lainsäädäntö	3	1.7. Laki kuluttaja-asiamiehestä	31
1.2. Rahoitustoiminnan eri muodot	4	1.8. Laki ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita	32
1.2.1. Kiinnitysluottopankkien toiminta	4	1.9. Laki hypoteekkiyhdistyksistä	32
1.2.2. Hypoteekkiyhdistysten toiminta	5	1.10. Laki arvopaperinvälitysliikkeistä	33
1.2.3. Luotto-osakeyhtiöiden toiminta	5	1.11. Arvopaperimarkkinalaki	33
1.2.4. Rahoitusyhtiöiden toiminta	6	2. Voimaantulo	33
1.2.4.1. Osamaksusopimusten rahoitus	7	LAKITEKSTIT	34
1.2.4.2. Rahoitusleasing	8	1. Rahoitustoimintalaki	34
1.2.4.3. Laskusaamisten rahoitus eli factoring	8	2. Laki talletuspankkien toiminnasta annetun lain muuttamisesta	41
1.2.4.4. Ostolaskujen rahoitus (confirming)	8	3. Laki ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa annetun lain muuttamisesta	43
1.2.5. Luottokorttitoiminta	9	4. Laki pankkitarkastusvirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	44
1.2.5.1. Luottokorttitoiminnan rakenne	9	5. Laki obligaatio- ja depentuurilainoista sekä muista joukkovelkakirjalainoista annetun lain 5 ja 18 §:n muuttamisesta	45
1.2.5.2. Luotto luottokorttitoiminnassa	10	6. Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	45
1.3. Rahoitusmarkkinoiden muutos	10	7. Laki kuluttaja-asiamiehestä annetun lain 8 §:n muuttamisesta	46
1.4. Lainsäädännön tarve	11	8. Laki ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 24 §:n muuttamisesta	46
1.4. Kansainvälinen vertailu	12	9. Laki hypoteekkiyhdistyksistä annetun lain muuttamisesta	47
1.5.1. Ruotsi	12	10. Laki arvopaperinvälitysliikkeistä annetun lain 4 §:n muuttamisesta	48
1.5.2. Norja	13	11. Laki arvopaperimarkkinalain 1 luvun 4 §:n muuttamisesta	49
1.5.3. Tanska	13	LIITE	52
1.5.4. Saksan liittotasavalta	14	Rinnakkaistekstit lakiehdotuksista 2—11	52
1.5.5. Euroopan yhteisöt	14		
2. Esityksen merkitys	15		
2.1. Tavoitteet	15		
2.2. Keinot	16		
3. Asian valmistelu	18		
3.1. Valmistelu	18		
3.2. Lausunnonantajat	18		
4. Taloudelliset ja hallinnolliset vaikutukset	19		
4.1. Organisatoriset ja henkilöstövaikutukset	19		
4.2. Valtiontaloudelliset vaikutukset	19		
4.3. Vaikutukset luottolaitoksissa	19		
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	19		
1 Lakiehdotusten perustelut	19		
1.1. Rahoitustoimintalaki	19		
1.2. Laki talletuspankkien toiminnasta	30		
1.3. Laki ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa	31		
1.4. Laki pankkitarkastusvirastosta	31		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Lainsäädäntö

Voimassa olevat ammattimaista rahoitustoimintaa sääntelevät lait rakentuvat eri luottolaitosten välisen työnjaon periaatteelle. Erityyppistä toimintaa harjoittavia luottolaitoksia säännellään omissa erillisissä laeissa.

Vuonna 1986 jätti mietintönsä pankkitoimintakomitea (komiteanmietintö 1986:2). Komitea ehdotti, että kaikkien talletuspankkien toimintaa säänneltäisiin yhtenäisessä laissa talletuspankkien toiminnasta. Pankkitoimintakomitean työtä jatkamaan asetettiin pankkilakityöryhmä, joka jätti mietintönsä vuonna 1987 (komiteanmietintö 1987:41). Mietinnön pohjalta valmisteltu hallituksen esitys (242/89) annettiin 15 päivänä joulukuuta 1989. Tasavallan Presidentti vahvisti 28 päivänä joulukuuta 1990 eduskunnan hyväksymät hallituksen esitykseen sisältyneet lait eli lain talletuspankkien toiminnasta (1268/90), liikepankkilain (1269/90), säästöpankkilain (1270/90) ja osuuspankkilain (1271/90) sekä lain Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta (1272/90). Uusilla 1 päivänä tammikuuta 1991 voimaan tulleilla laeilla kumottiin vuodelta 1969 peräisin olleet pankkilait. Talletuspankkien toiminnasta annettuun lakiin sisältyvät kaikille talletuspankeille yhtenäiset kansainvälisen käytännön pohjalta laaditut vakavaraisuussäännökset.

Kiinnitysluottopankkilain (545/69) mukaan kiinnitysluottopankki on osakeyhtiö, jonka tarkoituksena on etupäässä obligaatiolainoina tai muina pitkäaikaisina lainoina hankituista varoista myöntää pitkäaikaisia kuoletuslainoja pääasiassa joko kiinnitysvakuutta vastaan tai valtiolle, kunnille, kuntainliitoille ja seurakunnille taikka niiden takausta vastaan. Kiinnitysluottopankeilla on talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain (726/88) mukaan valtion ohella yksinoikeus verottomien obligaatioiden liikkeeseenlaskuun. Kiinnitysluottopankin vakavaraisuus tarkoittaa, että kiinnitysluottopankilla on oltava omaa pääomaa vähintään neljä prosenttia sen sitoumuksista.

Kiinnitysluottopankkien toimintaa on laissa

rajoitettu monella tavalla. Kiinnitysluottopankki saa muun muassa ottaa lyhytaikaista luottoa vain satunnaisen rahantarpeensa tyydyttämiseen. Kiinnitysluottopankin on annettava pankkitarkastusviraston haltuun kunkin yksin ottamansa obligaatiolainan ehtojen mukaisia vakuuksia vähintään lainan kulloinkin liikkeessä olevien obligaatioiden yhteenlaskettua nimellisarvoa vastaava määrä ja pankkitarkastusviraston hyväksymä määrä kunkin sellaisen ottamansa obligaatiolainan ehtojen mukaisia vakuuksia, johon perustuvat pankin sitoumukset ovat yhteisvastuulliset muun lainanottajan kanssa. Kiinnitysluottopankkien mahdollisuuksia toimintansa kehittämiseen on pyritty parantamaan lailla kiinnitysluottopankin muuttamisesta liikepankiksi ja sulautumisesta liikepankkiin (1109/89).

Luotto-osakeyhtiölain (546/69) mukaan luotto-osakeyhtiö on osakeyhtiö, jonka tarkoituksena on harjoittaa lainanantoa etupäässä obligaatioilla tai muilla joukkovelkakirjoilla hankituin varoin ja joka ei ole liikepankki eikä kiinnitysluottopankki. Luotto-osakeyhtiön lisäksi ainoastaan Postipankki Oy, liikepankki, säästöpankki, osuuspankki, kiinnitysluottopankki ja hypoteekkiyhdistys on oikeutettu harjoittamaan lainanantoa joukkovelkakirjoilla hankituin varoin. Luotto-osakeyhtiön toimintaa koskevat säännökset poikkeavat merkittävästi muiden luottolaitosten toimintaa koskevista säännöksistä. Luotto-osakeyhtiöllä on esimerkiksi kiinnitysluottopankkeja laajemmat toimintaoikeudet, mutta vastapainoksi niiden vakavaraisuusvaatimus on olennaisesti tiukempi kuin kiinnitysluottopankeilla. Luotto-osakeyhtiöllä on oltava omaa pääomaa vähintään 20 prosenttia yhtiön sitoumusten yhteismäärästä.

Hypoteekkiyhdistyksistä annettu laki (936/78) tuli voimaan vuoden 1979 alusta. Lain mukaan hypoteekkiyhdistys on luottolaitos, jonka tarkoituksena on etupäässä obligaatiolainoina tai muina pitkäaikaisina lainoina hankituista varoista myöntää pitkäaikaisia kuoletuslainoja pääasiassa joko kiinnitysvakuutta vastaan tai valtiolle, kunnille, kuntainliitoille ja seurakunnille taikka niiden takausta vastaan.

Hypoteekkiyhdistyksen vakavaraisuusvaatimus vastaa kiinnitysluottopankeille asetettua vakavaraisuusvaatimusta.

Voimassa oleva lainsäädäntö ei kata kaikkea ammattimaista rahoitustoimintaa. Sääntelyn ulkopuolelle on jäänyt muun muassa leasing-, factoring- ja luottokorttitoiminta sekä kaikki sellainen muiden kuin talletuspankkien ja vakuutusyhtiöiden harjoittama luotonanto, jossa varainhankinta tapahtuu muuten kuin pääasiallisesti joukkovelkakirjoilla hankituin varoin.

1.2. Rahoitustoiminnan eri muodot

Seuraavassa on tarkasteltu muiden kuin talletuspankkien ja vakuutuslaitosten tarjoamia rahoitusmuotoja:

1.2.1. Kiinnitysluottopankkien toiminta

Suomessa toimi vuoden 1990 päättyessä kuusi kiinnitysluottopankkia, jotka olivat kaikki eri talletuspankkien tytäryrityksiä. Kiinnitysluottopankkien yhteenlaskettu taseiden loppusumma oli 22,6 miljardia markkaa 31 päivänä joulukuuta 1990

TAULUKKO 1: Kiinnitysluottopankkien taseen loppusumma, luottokanta, varaukset ja oma pääoma 31.12.1990, miljoonaa markkaa

	Tase mmk	Luotto- kanta mmk	Varauk- set mmk	Oma pääoma mmk
Kansallislautto- pankki Oy	1 445	1 004	32	117
OKO-Investointi- pankki Oy	5 872	5 130	234	105
PSP-Kunta- pankki Oy	2 086	1 841	43	51
Suomen Kiinteis- töpankki Oy	8 550	6 837	261	170
Suomen Teollis- uuspankki Oy ..	4 528	3 980	219	169
Ålands Hypo- teksbank Ab	119	93	1	5

Kiinnitysluottopankit toimivat pääasiassa elinkeinoelämän ja julkisyhteisöjen rahoittajina. Kiinnitysluottopankkien luottokanta oli vuoden 1990 päättyessä yhteensä 18,9 miljardia markkaa. Elinkeinoelämän osuus luottokannasta oli 48 prosenttia, julkisyhteisöjen 30 prosenttia ja kotitalouksien osuus 13 prosenttia. Kiinnitysluottopankkien ulkomaan rahan määräisen antolainauksen osuus oli 8,6 prosenttia luottokannasta.

Talletuspankkien ja kiinnitysluottopankkien kotimainen antolainaus yleisölle 31.12.1990 oli yhteensä 413 miljardia markkaa. Kiinnitysluottopankkien osuus antolainauksesta oli 4,5 prosenttia.

TAULUKKO 2: Pankkien kotimainen antolainaus 31.12.1990

	milj. mk	%
Liikepankit	232 887	56.4
Säästöpankit	85 554	20.7
Osuuspankit	75 637	18.3
Kiinnitysluottopankit	18 729	4.5
Yhteensä	412 807	100.0

Kiinnitysluottopankit hankkivat varat luotonantoon pääsääntöisesti obligaatiolainoina ja muina pitkäaikaisina lainoina. Valtaosa kiinnitysluottopankkien varainhankinnasta on toteutettu kotimaisilta pääomamarkkinoilta. Vuosina 1980—1990 kiinnitysluottopankit laskivat liikkeeseen verottomia yleisölainoja pääomamäärältään yhteensä 11 719 miljoonaa markkaa, mikä oli 23,4 prosenttia liikkeeseen laskettujen verottomien obligaatiolainojen yhteismäärästä. Verollisia yleisölainoja kiinnitysluottopankit laskivat 1980—1990 liikkeeseen yhteensä 10 683 miljoonan markan arvosta, mikä oli 16,9 prosenttia kotimaan markkinoilla liikkeeseen laskettujen verollisten yleisölainojen yhteismäärästä. Kotimaisten joukkovelkakirjojen liikkeessä olevasta lainakannasta 31.12.1990 kiinnitysluottopankkien liikkeeseen laskemien joukkovelkakirjojen osuus oli 19,2 prosenttia.

TAULUKKO 3: Kotimaiset yleisöjoukkovelkakirjaemissiot vuosina 1980—1990, miljoona markkaa

	Verottomat lainat yhteensä	Kiinnitysluotto- pankkien verottomat lainat	Verolliset lainat	Kiinnitysluotto- pankkien verolliset
1980	2 633.5	483.0	150.0	50.0
1981	2 383.6	458.0	196.0	30.0
1982	3 068.2	600.0	473.9	25.0
1983	3 882.4	700.0	1 151.0	80.0
1984	5 336.3	950.0	1 946.8	150.0
1985	6 394.4	1 350.0	8 069.7	585.0
1986	7 486.8	1 799.0	5 987.4	1 365.0
1987	8 829.8	2 090.0	9 408.9	1 405.0
1988	6 522.0	1 565.0	7 861.0	617.0
1989	2 967.2	1 117.0	10 661.3	2 252.0
1990	607.0	607.0	17 259.5	4 124.0
Yht.	50 111.2	11 719.0	63 165.5	10 683.0

Koska kiinnitysluottopankkien toiminta perustuu suurelta osin obligaatioilla hankittuun rahoitukseen, obligaatioita koskevalla lainsäädännöllä on olennainen vaikutus kiinnitysluottopankkien toimintaedellytyksiin. Laskemalla liikkeeseen verovapaita obligaatiolainoja kiinnitysluottopankit ovat saaneet käyttöönsä edullista rahoitusta pääasiassa elinkeinoelämän ja kuntien investointeihin myönnettäviin luottoihin.

1.2.2. Hypoteekkiyhdistysten toiminta

Suomessa toimii tällä hetkellä yksi hypoteekkiyhdistys: Suomen Hypoteekkiyhdistys. Se perustettiin vuonna 1860.

Hypoteekkiyhdistys on 1980-luvulla keskittänyt toimintansa asuntolainojen myöntämiseen. Lainoja myönnetään markkinaehtoisilla koroilla sekä omakotitalojen rakentajille ja ostajille että asunto-osakehuoneiston ostajille kaikkialla maassa. Lainoja myönnetään myös asunto-osakeyhtiöille korjaustöiden rahoittamiseen.

Huomattavan osan Hypoteekkiyhdistyksen toiminnasta muodostavat valmistalotehtaiden kanssa tehtyyn sopimukseen perustuvat rahoituspalvelut, joiden avulla rahoitetaan valmista-

lojen ostajia. Myös eräiden yritysten henkilökunnan asuntolainat ovat Hypoteekkiyhdistyksen hoidossa. Hypoteekkiyhdistys on välittänyt valtion varoista lainoja maatalouden ja luontaiselinkeinojen harjoittajille.

Suomen Hypoteekkiyhdistyksen varainhankinta tapahtuu pääasiassa laskemalla liikkeeseen joukkovelkakirjalainoja sekä ottamalla velkakirjalainoja työeläkelaitoksista ja muista rahoituslähteistä.

Suomen Hypoteekkiyhdistyksen lainakanta oli 31 päivänä joulukuuta 1990 noin 1 607 miljoonaa markkaa ja lainojen kokonaismäärä noin 24 000 kappaletta.

1.2.3. Luotto-osakeyhtiöiden toiminta

Luotto-osakeyhtiöt harjoittavat lainanantoa etupäässä obligaatioilla tai muilla joukkoelkakirjoilla hankituin varoin. Pääsääntöisesti luottoa annetaan riskittömästi turvaavia vakuuksia vastaan. Merkittävimmillä luotto-osakeyhtiöillä on omat luotonannon erityisalueensa: Kehitysalue-rahasto Oy:llä kehitysalueiden pieni- ja keskisuuri teollisuus ja Suomen Vientiluotto Oy:llä viennin rahoitus. Teollistamisrahasto Oy on erikoistunut venture-capital -toimintaan ja yritystutkimuspalveluihin.

TAULUKKO 1: Luotto-osakeyhtiöiden taseen loppusumma, luottokanta, varaukset ja oma pääoma 31.12.1990, miljoona markkaa

	Tase	Luottokanta	Varaukset	Oma pääoma
Kehitysaluerahasto Oy	4 763	4 146	—	630
Suomen Vientiluotto Oy	28 239	18 302	1 244	1 438
Teollistamisrahasto Oy	5 355	2 534	351	499

Riskiä sisältävän luotonannon osalta luotto-osakeyhtiöt ovat panostaneet voimakkaasti yritystutkimus- ja tilinpäätösanalyysimenetelmin tapahtuvaan yritysriskien hallintaan. Yritystutkimuspalveluita myydään myös ulkopuolisille.

Luotto-osakeyhtiöt saavat sijoittaa muiden yhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin enintään omaa pääomaa vastaavan määrän varoja. Tätä taustaa vasten luotto-osakeyhtiöt voivat tehdä pitkäaikaisia strategisia sijoituksia pörssinoteerattujen yritysten osakkeisiin. Arvopaperikauppaa luotto-osakeyhtiöt eivät voi harjoittaa. Merkittäväksi liiketoiminnan osa-alueeksi on viime vuosien aikana muodostunut sijoitukset lähinnä aloitavien ja toimintaansa kehittävien yritysten osakkeisiin. Tähän toimintaan sisältyy aktiivinen osallistuminen sijoituksen kohteena olevan yrityksen kehittämiseen (venture-capital-toiminta).

Luotto-osakeyhtiöt tarjoavat myös erilaisia kehittämis- ja konsultointipalveluja. Esimerkiksi erilaisten yritysjärjestelyiden yhteydessä (yrityskaupat, johdon yritysostot ja muut omistusjärjestelyt) luotto-osakeyhtiöillä on laaja palvelualikoima. Tähän liiketoiminnan osa-alueeseen kuuluvat myös luotto-osakeyhtiöiden hallinnointipalvelut ulkopuolisten sijoittajien perustamille riskirahastoyhtiöille.

1.2.4. Rahoitusyhtiöiden toiminta

Rahoitusyhtiöiden toiminnalle Suomessa on luonteensaomaista rahoituksen takaisinmaksun turvaaminen kolmannen osapuolen maksuvelvollisuuden tai vuokrakohteen omistusoikeuden avulla. Rahoitustoimintaa voidaan yleensä harjoittaa osittain tai kokonaan ilman pankkitoiminnassa yleisesti käytettäviä vakuuksia. Lisäksi monet rahoitusmuodot sisältävät palvelutehtäviä, jotka liittyvät pääasiassa saatavien valvontaan ja perintään sekä tilastointiin.

Rahoitusyhtiötoiminta sai alkunsa osamaksukaupan rahoituksesta. Factoring- ja leasing-

toimintaa ryhdyttiin maassamme harjoittamaan 1960-luvun puolivälissä, jolloin perustettiin kaksi factoringyhtiötä ja kaksi leasingyhtiötä.

Eri vaiheiden jälkeen sekä rahoitusyhtiöiden omistussuhteet että toiminnan muodot ovat muuttuneet siten, että nykyisin kaikilla kotimaisilla talletuspankeilla tai pankkiryhmillä on omat rahoitusyhtiönsä. Nämä yhtiöt (lukuunottamatta pääasiallisesti luottokorttitoimintaa harjoittavia yhtiöitä) ja niiden pääosakkaat on esitetty seuraavassa luettelossa:

Rahoitusyhtiö	Emopankki/pankkiryhmä
Suomen Yritysrahoitus Oy	Suomen Yhdyspankki Oy
Kansallisrahoitus Oy	Kansallis-Osake-Pankki
SKOP-rahoitus Oy	Säästöpankkien Keskus Osake-Pankki ja säästöpankit
PSP-rahoitus Oy	Postipankki Oy
Op-Rahoituskeskus Oy	Ouuspankkien Keskuspankki Oy ja osuuspankit
STS-rahoitus Oy	STS-Pankki Oy
ÅAB Finans Ab	Ålandsbanken Ab
United Leasing Ab	Ålandsbanken Ab

Myös eräillä ulkomaisessa omistuksessa olevilla pankeilla on omia rahoitusyhtiöitä. Niiden toiminta on kuitenkin ollut vähäistä. Muista rahoitusyhtiöistä, jotka eivät ole pankkien omistamia, osa markkinoi palveluksiaan yleisesti ja osa on sitoutunut tietyn valmistajan, maahantuojaan tai muun vastaavan toimittajan tuotteiden rahoittamiseen. Tällaisia yhtiöitä ovat muun muassa Independent Rahoitus Oy, Monetarahoitus Oy ja Oy Ford Rahoitus Ab. Maassamme toimii yli 60 yhteisöä, joiden pääasiallinen toiminta on rahoitustoimintaa. Ne ovat muutamaa poikkeusta lukuunottamatta osakeyhtiöitä.

Toimintansa rahoittamiseksi rahoitusyhtiöt lainasivat rahaa aluksi yksinomaan pankeilta ja vakuutusyhtiöiltä. Tilanne muuttui 1970-luvun loppupuolella. Tällöin alkoi kehitys, joka perustui vapaan koronmuodostuksen piirissä olevien varojen ohjaamiseen rahoitusyhtiöiden kautta luotonsaajien käyttöön. Käytännössä rahoitusyhtiöt toteuttivat tämän tarjoamalla yrityksille mahdollisuuden sijoittaa lyhytaikaisesti käytettävissä olevia varoja rahoitusyhtiöiden antamiin velkakirjoihin tavanomaisia pankkikorkoja korkeammalla korkotuotolla. Rahoitusyhtiöt hankkivat varansa markkinoilta muun muassa notariaattivelkoina (vuonna 1990 4 958 milj. mk) sekä pääomamarkkinoilta muun muassa joukkovelkakirjalainoina (vuonna 1990 3 647 milj. mk). Rahoitusyhtiöt laskevat yhä enenevässä määrin liikkeeseen yritystodistuksia.

Rahoitusyhtiöiden toiminnan nopea kasvu on nähtävissä Suomen Rahoitusyhtiöiden Yhdistys r.y:n jäsenyhtiöiden taseiden yhteenlasketun loppusumman kehityksestä viime vuosina:

vuosi	taseiden summa vuoden lopussa mrd.mk
1980	2,7
1981	4,9
1982	7,2
1983	10,0
1984	12,9
1985	16,9
1986	19,7
1987	22,5
1988	28,3
1989	33,3
1990	34,4

Tilastokeskuksen rahoitusyhtiötilastoissa mukana olleiden rahoitusyhtiöiden taseet kasvoivat vuonna 1990 4 prosentilla noin 43 miljardiin markkaan.

Tilastokeskuksen mukaan rahoitusyhtiöiden rahoitustoiminnan rakenne oli vuoden 1990 lopussa seuraava:

Osamaksu	31 %
Ostolasku	12 %
Factoring	5 %
Luottokortti	14 %

Vuokrasopimus	1 %
Notariaatti	6 %
Muut	31 %

1.2.4.1. Osamaksusopimusten rahoitus

Osamaksukaupan yleistyminen ja sen aiheuttamat vakuus- ja hoitopulmat johtivat rahoitusyhtiötoiminnan aloittamiseen Suomessa. Alkuperäinen osamaksukaupan rahoitusmuoto on osamaksusopimusten siirto rahoitettavaksi. Tässä rahoitusmuodossa myyjä siirtää osamaksusopimukseen perustuvan saamisensa rahoitusyhtiölle. Rahoitusyhtiö maksaa myyjälle välittömästi määrän, joka vastaa ostajan velkaa vähennettynä muun muassa rahoituskorolla. Rahoitusyhtiö ilmoittaa saamisen siirrosta ostajalle. Ellei ostaja tavanomaisista perimistoi-
menpiteistä huolimatta maksa kauppahintaa, myyjä lunastaa osamaksusopimuksen takaisin. Jos myyjä on maksukyvytön, rahoitusyhtiö voi hakea osamaksukaupasta annetun lain (91/66) mukaisen tilityksen ja myydä kohteen saamisensa maksamiseksi. Tämän johdosta rahoitusyhtiö voi tarjota osamaksukaupan rahoitusta myyjälle osittain tai kokonaan ilman pankkivakuuksia.

Rahoitusyhtiön ja myyjän välinen suhde perustuu rahoitusopimukseen. Rahoitusopimuksessa sovitaan muun muassa rahoituksen enimmäismäärästä ja rahoituskorosta sekä muista rahoittajan ja myyjän oikeuksista ja velvollisuuksista. Kaupallinen luottoriski pysyy pääsääntöisesti myyjällä. Rahoittaja on velvollinen hoitamaan muun muassa osamaksusaatavien reskontran, maksukirjaukset, erääntymisen valvonnan ja osamaksuvelan ennakolta suorittamiseen liittyvän hyvitysmenettelyn.

Kun myyjä tarjoaa osamaksusopimusta rahoitettavaksi, rahoitusyhtiön on määräjän ku-
luessa päätettävä hyväksyykö se sopimuksen rahoitettavaksi. Tällöin rahoitusyhtiön on varmistettava muun muassa, että ostaja on maksukykyinen ja että osamaksukauppaa tehtäessä on noudatettu osamaksukauppalaain, luottoehdoista osamaksukaupassa annetun lain (622/62) ja kulutusluottoja koskevia kuluttajansuojalain (38/78) säännöksiä.

Osamaksusopimusten siirto rahoitettaviksi on teollisuuden sekä tukku- ja vähittäiskaupan käyttämä rahoitusmuoto.

Tärkeimmät osamaksusopimusten kohteet ovat

teollisuuden ja maatalouden työkalut, autot, huonekalut, kodinkoneet, veneet ja viihde-elektroniikan tuotteet.

1.2.4.2. Rahoitusleasing

Leasing on vuokrausmuotoista rahoitustoimintaa. Leasing soveltuu lähinnä yhteisöjen ja elinkeinonharjoittajien hankintojen rahoittamiseen.

Rahoitusyhtiö ostaa asiakkaan valitseman vuokrauskohteen omistukseensa ja luovuttaa sen hallintaoikeuden asiakkaalle vuokranmaksuvelvollisuutta vastaan.

Vuokrakausi on tavallisesti 3—6 vuotta. Eriytistapauksissa vuokrakaudet voivat olla pitempiä. Rahoitusyhtiön ja vuokralleottajan väliset oikeudet ja velvollisuudet määritellään vuokrasopimuksessa. Vuokrasopimus allekirjoitetaan aina ennen kuin rahoitusyhtiö tilaa sitovasti vuokrauskohteen myyjältä. Vuokrakauden päätyttyä asiakas voi yleensä jatkaa hallintaoikeutta vuoden kerrallaan tai irtisanoa vuokrasopimuksen.

Leasingtoiminnassa vakuusjärjestely ei aiheuta huomattavia ongelmia, koska rahoitusyhtiö on vuokrauskohteen omistaja. Konkurssi, takavarikko tai muu vuokralleottajan omaisuuteen kohdistuva toimenpide ei muodostu sellaiseksi vaaraksi, jonka varalta rahoitusyhtiön tulisi vaatia vakuuksia vuokralleottajalta. Suhdannemuutoksille herkäät rahoituskohteet ja erikoislaitteet saattavat kuitenkin muodostua riskipitoisiksi rahoitusyhtiöille. Rahoitusyhtiö edellyttää monissa tapauksissa myyjän ostavan vuokrauskohteen takaisin, jollei vuokralleottaja hoida vuokrasopimustaan.

1.2.4.3. Laskusaamisten rahoitus eli factoring

Factoring on laskusaamisten rahoittamiseen sopiva rahoitusmuoto. Se vapauttaa myyjän käyttöön saamiin sitoutuneita varoja. Samalla reskontran hoito ja saamisten perimistö useimmiten siirtyy rahoitusyhtiölle.

Factoringtoiminta perustuu rahoitusyhtiön ja myyjän väliseen rahoitussopimukseen. Sopimuksessa rahoitusyhtiö sitoutuu rahoittamaan myyjän laskusaamiset, hoitamaan niiden perimisen ostajalta sekä tekemään raportteja ja tilastoja.

Myyjä puolestaan sitoutuu siirtämään rahoitus-

tussopimuksessa tarkoitetut saamiset rahoitusyhtiölle, ilmoittamaan ostajalle tapahtuneesta siirrosta sekä maksamaan sovitun hinnan rahoituksesta ja palvelusta. Lisäksi osapuolet sopivat muista toiminnan kannalta tärkeistä seikoista kuten rahoituksen perusteista, koron laskemistavasta, korkojen muutosten perusteista sekä palvelun sisällöstä ja hinnoittelusta.

Ostajan saatua tiedon siitä, että myyjä on siirtänyt saamisensa rahoitusyhtiölle, ostaja voi vapautua maksuvelvollisuudestaan ainoastaan maksamalla velan siirtoilmoituksessa mainitulle rahoitusyhtiölle. Maksun suorittaminen myyjälle ei vapauta ostajaa maksuvelvollisuudesta factoringyhtiötä kohtaan. Muilta osin factoringmenettely ei vaikuta ostajan ja myyjän väliseen sopimussuhteeseen. Ostajalla on esimerkiksi oikeus tehdä toimitukseen liittyvät väitteet myyjälle, jonka tulee ilmoittaa väitteistä rahoitusyhtiölle sekä tarvittaessa antaa ostajalle hyvityslasku ja toimittaa se myös rahoitusyhtiölle.

Rahoitusyhtiö turvaa antamansa rahoituksen takaisinmaksun myyjän siirtämään laskusaamiseen perustuvalla ostajan maksuvelvollisuudella. Tästä syystä rahoitus on mahdollista joko kokonaan tai osaksi ilman tavanomaisia pankkivakuuksia. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että rahoitusyhtiöllä on riittävä asiantuntemus ja tekninen valmius arvioida ostajakunnan maksukykyä ja hoitaa myyjän siirtämiä saamisia. Lisäksi on tärkeää, että myyjän tilisaamiset kohdistuvat riittävän laajaan ostajakuntaan.

Kansainvälisenä käsitteenä factoringilla tarkoitetaan sitä, että rahoitusyhtiö ottaa vastatakseen myös ostajan maksukyvyttömyydestä aiheutuvan kaupallisen luottoriskin myyjän puolesta. Kotimaan factoringissa kaupallinen riski jää kuitenkin lähes aina myyjälle, jos ostaja on suomalainen. Vientisaamisten osalta kaupallinen riski siirtyy rahoitusyhtiölle.

1.2.4.4. Ostolaskujen rahoitus (confirming)

Kansainvälisessä rahoitustoiminnassa confirmingtoiminnalla tarkoitettiin alun perin rahoitusyhtiön myyjälle osoittamaa kirjettä, jossa rahoitusyhtiö sitoutuu maksamaan myyjälle ostajan tilaaman tavaraerän, jos ostaja ei täytä maksuvelvollisuuttaan. Useimmiten aloite tällaisen kirjeen lähettämiseksi tuli ostajalta. Ostaja maksoi tavallisesti rahoitusyhtiölle palk-

kion maksusitoumuksen antamisesta. Palkkion maksajana saattoi kuitenkin olla myös myyjä. Rahoituksen liittäminen confirmingiin oli rahoitusyhtiön ja ostajan välinen lisäsopimus.

Suomessa confirmingtoimintaan liitetään aina rahoitus, joten toiminta on sisällöltään lähinnä ostolaskujen rahoitusta. Confirmingista sovitaan rahoitus sopimuksella. Rahoitusyhtiö sitoutuu maksamaan ostajan tietyt laskut myyjälle tai myyjille taikka rahoittamaan tällaisten laskujen maksamista tietyin enimmäismäärän puitteissa. Ostaja sitoutuu rahoitus sopimuksen ehtojen mukaisesti maksamaan rahoitusyhtiölle tämän myyjälle tai myyjille suorittamien maksujen arvon sekä sovitun palkkion ja koron. Vakuutena rahoitusyhtiö voi käyttää joko tavanomaisia pankkivakuuksia tai rahoitusyhtiölle muussa rahoitustoiminnassa siirrettyjä saman asiakkaan saamaa rahoitusta turvaavia saamisia.

Confirming soveltuu vaihto- ja käyttöomaisuushankintojen rahoitukseen. Viime vuosina confirmingia on kehitetty myös pitkäaikaisen rahoitustoiminnan tarpeita vastaavaksi. Sen soveltamisalaa on myös laajennettu.

1.2.5. Luottokorttitoiminta

Luottokorttitoiminta on kehittynyt eri kaup-paryhmittymien, öljy-yhtiöiden sekä pankkien ja niiden omistamien luottokorttiyhteisöjen piirissä. Vasta myöhemmin lähinnä pankkien omistamat rahoitusyhtiöt tulivat toimintaan mukaan luottokortteja myöntävinä yhtiöinä. Tämän vuoksi luottokorttitoimintaa käsitellään seuraavassa erillään muista, rahoitusyhtiöiden edellä selostetuista liiketoiminnan muodoista.

1.2.5.1. Luottokorttitoiminnan rakenne

Luottokortin avulla tapahtuvissa ostoissa käytetään ostajan tunnistamisvälineenä tavallisesti muovista valmistettua ja eräin henkilötiedoin varustettua korttia, jonka avulla leimataan ostajan nimikirjoituksellaan varmentama ostotosite.

Luottokortin myöntänyt yhteisö tekee luottokortin haltijan kanssa luottokorttisitoumuksen, jolla luottokortin haltija oikeutetaan sovituin rajoituksin tekemään luottokorttiosastoja. Myyjä veloittaa ostotositteen määrän luottokortin myöntäneeltä yhteisöltä, joka puoles-

taan laskuttaa luottokortin haltijaa. Luottokortin haltija maksaa ostotositteen määrän luottokortin myöntäneelle yhteisölle.

Luottokortilla ostettaessa esineen omistusoikeus siirtyy heti ostajalle, kun taas esimerkiksi osamaksukaupassa myyjän asema on turvattu ostajan käyttöön luovutettuun esineeseen kohdistuvalla omistuksenpidätys- tai takaisinottoehdolla. Luottokortilla ostettaessa myyjä saa luottokortin myöntäneeltä yhteisöltä yleensä maksun sopimusajan kuluessa riippumatta ostajan suorituksesta ja näin ollen luottokortin myöntänyt yhteisö vastaa myös mahdollisesta luottotappiosta. Kuluttajansuojalain nojalla kuluttaja voi kieltäytyä maksamasta kauppahintaa rahoitusyhtiölle, jos hänellä on oikeus pidättäytyä maksusta myyjää kohtaan.

Yksinkertaisin sopimussuhde syntyy, kun luottokortin haltija voi suorittaa luottokorttiosastoja vain luottokortin myöntäneestä yhteisöstä ja sen lisäksi mahdollisesti samaan konserniin kuuluvista tytäryhteisöistä tai muutoin luottokortin myöntäneen yhteisön kanssa läheisesti samaan etuyhteyteen kuuluvista yhteisöistä. Tällöin luottokorttia nimitetään erityisluottokortiksi.

Kaksi tai useampi luottokortteja myöntävä yhteisö voi tehdä sopimuksen siitä, että niiden myöntämiä luottokortteja voidaan käyttää luottokorttiosastoihin ristikkäin. Tällöin on olemassa kunkin yhteisön luottokorttiasiakkaan kanssa tekemän sopimuksen lisäksi luottokortin myöntäneiden yhteisöjen keskenään tekemä sopimus siitä, minkä ajan kuluessa ja mitä menetelmää käyttäen ne maksavat toisilleen luottokortin haltijan toisessa sopimuksen tehneessä yhteisössä tekemät luottokorttiosastot, sekä minkälaisen laskutus palkkion ne perivät toisiltaan. Kukin luottokortin myöntänyt yhteisö laskuttaa sen omien luottokorttien haltijoiden sekä sen omasta että sen kanssa sopimussuhteessa olevasta yhteisöstä tekemät luottokorttiosastot. Järjestelmään saattaa kuulua erillinen tai jossakin luottokortteja myöntävässä yhteisössä oleva laskutuskeskus, joka veloittaa kaikkia luottokortin haltijoita ja suorittaa maksun kaikille järjestelmässä mukana oleville yhteisöille.

Varsinaiseksi luottokorttiyhteisöksi voidaan kutsua yhteisöä, joka ei itse myy tavaroita tai palveluksia, ja jonka myöntämää luottokorttia sen haltija voi käyttää samaan luottokorttiketjuun kuuluvissa yhteisöissä.

Luottokorttiketjuun kuuluvien yhteisöjen lu-

kumäärä voi vaihdella muutamasta kymmenestä jopa miljooniin. Luottokorttiyhteisö ilmoittaa luottokortin haltijalle joko jatkuvasti täydennettävän listan avulla ketjunsä jäsenet tai luottokorttiketjuun kuulumisen ilmaistaan ainoastaan esimerkiksi ikkunaan tai oveen kiinnitetyllä liikemerkillä.

Luottokorttiyhteisön ja luottokorttiketjuun kuuluvan jäsenyrityksen välisessä sopimuksessa sovitaan jäsenyrityksen velvollisuudeksi luovuttaa myymiänsä tuotteita luottokortin haltijalle vaatimatta käteissuoritusta tunnistettuaan ensin luottokortin haltijan henkilöllisyyden sovitulla tavalla. Luottokorttiyhteisön velvollisuutena on suorittaa maksu määräajassa ketjun jäsenyrityksille ostotositetta vastaan. Eräiden yleisloukkokorttien avulla voidaan myös nostaa käteisvaroja pankista tai luottokorttiyhteisön edustajalta.

Luottokorttiin voi olla yhdistettynä myös pankkikorttitoimintoja. Tällaisen kortin avulla on mahdollista nostaa käteisrahaa pankkiautomaatista veloittaen asiakkaan pankissa olevaa tiliä. Pankkiliitännäisyyteen kuuluu myös se, että luottokorttiyhteisö voi periä laskutuksen suoraan kortin haltijan pankkitililtä, jos asiakas on tehnyt automaattisen maksupalvelusopimuksen pankin kanssa.

1.2.5.2. Louotto luottokorttitoiminnassa

Maksuajan mukaan luottokortit voidaan jakaa maksuvälineinä toimiviin maksukortteihin ja varsinaisiin luottokortteihin. Maksukortteina voitaneen pitää ainakin sellaisia luottokortteja, joissa oston ja maksun erääntymisen välinen aika on keskimäärin 45 päivää eikä ylitä kahta kuukautta, ja luottokortteina sellaisia, joissa oston ja maksun välinen aika on yli kaksi kuukautta. Maksuajan yläraja voi taas olla esimerkiksi 12 tai 24 kuukautta, jopa pitempikin.

Kun luottokorttia käytetään maksuvälineenä, ei näin saadusta alle kahden kuukauden luotosta peritä normaalisti korkoa. Maksukortin myöntänyt yhteisö kattaa kustannuksensa kortin haltijoilta perittävillä vuosi-, liittymis- ja tilinhoitomaksuilla sekä yleensä myös luottokorttiketjuun kuuluvilta myyjiltä perityillä palvelupalkkioilla.

Luottokorttisopimuksessa sovitaan säännönmukaisesti luottokortin haltijalta perittävästä korosta. Eräissä sopimuksissa luottokorttiyh-

teisöt myöntävät korosta vapaan kauden luottokorttiasiakkaalle. Korko voi olla myös progressiivisesti nouseva maksamattoman tilivelan maksuajan pidentyessä, mutta useimmin korko on kiinteä kuukausikorko. Sopimukseen sisältyy usein myös ehto siitä, että luottokorttivelasta on mahdollisten vapaakuukausien jälkeen maksettava tietty prosenttimäärä velan saldosta tai uuden luoton määrästä. Ainakin joissakin tapauksissa luottokorttiluotosta voi muodostua pysyvä luotto, jonka määrä voi kasvaa tai pienentyä. Ne luottokorttiyhteisöt, jotka myöntävät luottokortteja, eivät yleensä peri ketjun jäseniltä laskutuspalkkioita tai perivät niitä vähäisessä määrin suhteessa luottokorttiasiakailta perittyihin maksuihin.

Maksupäätteet, joissa maksukorttiosot rekisteröidään elektronisesti erillisen kortin magneettijuovan lukijan avulla, ovat yleistyneet voimakkaasti viime vuosina. Elektroniset ostokset siirretään yleensä kerran vuorokaudessa sähköisesti liikkeen pankkiin ja veloitetaan kortinhaltijan tiliä hänen pankissaan. Maassamme käytettävät maksupäättejärjestelmät on sidottu myyntipisteen kassajärjestelmään.

Myös erilliset itsenäiset maksupäätelaitteet ovat yleistyneet. Vuoden 1990 lopussa maassamme oli yli 25 000 maksupäättejärjestelmää. Kortti, johon "ladataan" asiakkaan haluama käteisostomäärä elektronisesti ja jota voidaan käyttää "avaimena" eräissä muissa toiminnoissa (toimikortti, smart card, processor card), on vasta kokeiluasteella Suomessa. Ne yleistynevät maksuvälineinä 1990-luvun lopulla.

1.3. Rahoitusmarkkinoiden muutos

Suomen rahoitusmarkkinat ovat olleet varsin yksipuoliset. Perinteisen pankkiluototuksen osuus on ollut hallitseva. Esimerkiksi arvopaperimarkkinoiden osuus rahoituksen välityksessä on ollut melko vähäinen. Rahoitusmarkkinoilla on ollut 1980-luvun puoliväliin asti ominaista Suomen Pankin ohjaukseen perustuva rahamarkkinoiden ja pääomanliikkeiden säätely.

Rahoitusmarkkinat kehittyivät 1980-luvulla nopeasti. Suomeenkin syntyivät toimivat lyhytaikaisen rahoituksen markkinat jälkimarkkinakelpoisine rahoitusinstrumentteineen. Myös pääomamarkkinat, erityisesti osakemarkkinat, ovat laajentuneet. Tähän kehitykseen on vai-

kuttanut muun muassa varallisuuden lisääntyminen, rahoitustoiminnan kansainvälistyminen, kilpailun lisääntyminen sekä rahamarkkinoiden ja valuuttavirtojen säätelyn vähentäminen tai poistaminen.

Talletuspankeilla on perinteisesti ollut keskeinen merkitys Suomen rahoitusmarkkinoilla. Niiden myöntämien luottojen osuus koko luottokannasta oli vuoden 1990 lopussa 65 prosenttia eli 472 miljardia markkaa. Toiseksi suurin luotonantajaryhmä on ollut vakuutuslaitokset, joiden myöntämien luottojen osuus koko luottokannasta oli noin 16 prosenttia eli 115 miljardia markkaa. Kiinnitysluottopankkien osuus oli 1 ja luotto-osakeyhtiöiden osuus 3 prosenttia. Yrityksille myönnettyistä luotoista talletuspankkien osuus oli 56 prosenttia eli noin 174 miljardia markkaa ja vakuutusyhtiöiden osuus 28 prosenttia eli noin 88 miljardia markkaa.

Markkinoiden vapautuminen on johtanut myös siihen, että rahoitusmarkkinoilla toimii perinteisten säätelyn piirissä olevien luottolaitosten lisäksi entistä enemmän säätelyn ulkopuolella olevia yrityksiä, kuten rahoitusyhtiöitä. Myös esimerkiksi teollisuusyritykset toimivat aktiivisesti rahoitusmarkkinoilla.

Rahamarkkinoiden kehityksen myötä ryhdyttiin yritysten maksuvalmiuden takaamiseksi ja lyhytaikaisen rahoitustarpeiden tyydyttämiseksi käyttämään perinteisten pankkiluottojen ohella myös entistä enemmän lyhytaikaisia rahoitusinstrumentteja, kuten yritystodistuksia. Pankit ovat puolestaan laajentaneet markkinahintaista varainhankintaansa laskemalla liikkeeseen runsaasti sijoitustodistuksia.

Rahoitusmarkkinoiden monipuolistuminen on tuonut mukanaan muun muassa markkinakorkojen käyttöönottamisen, uusien rahoitusmuotojen syntyminen, kansainvälistymisen ja lisääntyneen kilpailun johdosta uusien mahdollisuuksien lisäksi myös uusia riskejä. Luottolaitokset ja niitä valvovat viranomaiset joutuvat aikaisempaa enemmän kiinnittämään huomiota toiminnassa syntyvien riskien hallintaan. Rahoitusmarkkinoiden yleisen luotettavuuden kannalta sisältyy riski myös siihen, että osa rahoitustoiminnasta on kokonaan säätelyn ulkopuolella.

Markkinoiden muutokset eivät ole rajoittaneet pelkästään rahamarkkinoiden uudistumiseen; myös arvopaperimarkkinat ovat kehittyneet. Osakemarkkinoiden merkitys rahoituksen välityksessä on kasvanut. Pörssiyritysten liik-

keeseenlaskemien osakeantien yhteenlaskettu arvo kasvoi vuosina 1980—1990 0,7 miljardista markasta 37,9 miljardiin markkaan. Kulu- van vuoden aikana (1.7.1991) osakeanteja on kuitenkin ollut vain 21 miljoonan markan arvosta.

Yritykset ovat yhä enemmän siirtyneet perinteisten pankkiluottojen ohella käyttämään siirtokelpoisia luottomuotoja, kuten joukkovelkakirjalainoja. Yritykset ovat näin pyrkineet ennen kaikkea pienentämään rahoituksen välitykseen liittyviä kustannuksia. Samalla yleisölle on tarjoutunut hyvätuottoisia, mutta perinteisiä pankkitalletuksia riskipitoisempia sijoitusvaihtoehtoja.

Joukkovelkakirjamarkkinoilla tapahtunut muutos ilmenee erityisesti lainatyyppien monipuolistumisena. Viime vuosikymmenen alussa markkinat muodostuivat lähinnä verottomista obligaatiolainoista, joita laskivat liikkeeseen valtio ja kiinnitysluottopankit. Verottomien obligaatioiden suhteellinen merkitys on kuitenkin erityisesti viime vuosina korkotason muutosten johdosta ratkaisevasti vähentynyt. Vuoden 1990 lopussa liikkeessä olleista yleisölle tarkoitetuista lainoista suurin osa oli jo muita joukkovelkakirjalainoja kuin verottomia obligaatiolainoja. Joukkovelkakirjoja oli vuoden 1990 lopussa liikkeessä kaikkiaan 116 miljardin markan arvosta, josta verottomien joukkovelkakirjojen osuus oli 28 miljardia markkaa.

Joukkovelkakirjamarkkinat ovat viime vuosina myös kansainvälistyneet. Kansainvälistymiskehitystä on kuitenkin hidastanut vuodesta 1985 vuoden 1990 alkuun voimassa ollut markkamääräisten joukkovelkakirjojen myyntikielto ulkomaille. Suomalaiset yritykset ovatkin kansainvälisten joukkovelkakirjamarkkinoiden lisäksi laajasti toimineet myös kansainvälisillä yritystodistusmarkkinoilla.

1.4. Lainsäädännön tarve

Voimassa olevat kiinnitysluottopankkeja, luotto-osakeyhtiöitä ja hypoteekkiyhdistyksiä koskevat lait on säädetty säännösteltyjen rahoitusmarkkinoiden olosuhteissa. Säännösteltyillä rahoitusmarkkinoilla ja voimakkaassa luottojen ylikysyntätilanteessa niiden on ollut mahdollista toimia säädetyissä rajoissa kannattavasti.

Rahoitusvarojen niukkuudesta on siirrytty oloihin, joissa rahoitusta on saatavissa kysyn-

tää vastaavasti ja korot tasapainottavat markkinat. Rahoitusmarkkinoilla tapahtuneet muutokset vaikuttavat merkittävästi myös edellä mainittujen rahoituslaitosten toimintaedellytyksiin. Niille syntyy toiminnassaan väistämättä muun muassa korkoriskejä, joiden hallintaan ei nykyisen lainsäädännön voimassa ollessa ole samoja mahdollisuuksia kuin esimerkiksi liikepankkilain mukaan on liikepankeilla.

Toisaalta rahoitusmarkkinoiden kehitys luojatkuvasti uusia rahoitusinstrumentteja ja uusia mahdollisuuksia pankkien liiketoiminnalle. Kiinnitysluottopankkien, luotto-osakeyhtiöiden ja hypoteekkiyhdistysten mahdollisuudet hyödyntää näitä keinoja liiketoiminnassaan ovat varsin rajalliset.

Talletuspankkeja koskevassa uudessa lainsäädännössä on otettu huomioon rahamarkkinoilla ja kansainvälisessä rahoitustoiminnan sääntelyssä tapahtunut kehitys. Sen sijaan muilta osin ammattimaista rahoitustoimintaa koskeva lainsäädäntö on rahoitustoiminnassa ja sen toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten johdosta sekä rakenteeltaan että sisällöltään pahoin vanhentunut. Lait eivät ole enää yhteismitallisia siltäkään osin kuin luottolaitokset harjoittavat samanlaista toimintaa keskenään. Esimerkiksi eri luottolaitoksia koskevat vakavaraisuusäännökset poikkeavat merkittävästi toisistaan eivätkä vastaa kansainvälistä kehitystä.

Lainsäädännön jälkeenjääneisyyden johdosta sääntelyn ulkopuolelle on jäänyt merkittävä osa ammattimaista rahoitustoiminnasta, kuten rahoitusyhtiöiden toiminta. Myös monet varsinaisen luottolaitossektorin ulkopuoliset yritykset harjoittavat joko itse tai erillisen tytäryhtiön kautta varsin laajaa sääntelyn ulkopuolella olevaa rahoitustoimintaa. Sääntelyn piirissä olevien luottolaitosten liiketoiminnalle on asetettu lainsäädännössä monia velvoitteita ja rajoituksia, joita ei ole sääntelyn ulkopuolelle jääneillä rahoitustoiminnan harjoittajilla. Nämä erot ovat omiaan vääristämään kilpailuosuhteita rahoitusmarkkinoilla.

Rahoitusmarkkinoiden toiminta tukeutuu pitkälti niitä kohtaan tunnettuun luottamukseen. Tätä luottamusta on vaikea ylläpitää ilman, että rahoitusmarkkinoilla toimivien ammattimaista rahoitustoimintaa harjoittavien yritysten yleiset toimintaedellytykset, kuten vakavaraisuusvaatimukset, on määritelty lainsäädännössä. Rahoitusmarkkinoilla tapahtuvien häiriöiden vaikutukset eivät välttämättä rajoitu

pelkästään rahoitusmarkkinoihin ja niillä toimiviin yrityksiin, vaan häiriöt saattavat nopeasti heijastua koko kansantalouteen.

Euroopan yhteisöissä tapahtunut sääntely ja Euroopan talousaluetta koskevat neuvottelut merkitsevät myös Suomessa tarvetta saattaa sääntelyn piiriin sellainen ammattimainen rahoitustoiminta, joka vastaa Euroopan yhteisöjen ensimmäisessä pankkidirektiivissä (ETY, N:o 780/77) määritellyn luottolaitoksen toimintaa.

1.5. Kansainvälinen vertailu

1.5.1. Ruotsi

Ruotsissa on voimassa seuraavat ammattimaista rahoitustoimintaa sääntelevät lait:

- bankrörelselag (1987:617)
- bankaktiebolagslag (1987:618)
- föreningsbankslag (1987:620)
- sparbankslag (1987:619)
- försäkringsrörelselag (1982:713)
- lagen om finansbolag (1988:606)
- lagen om kreditaktiebolag (1963:76)

Bankrörelselag, bankaktiebolagslag, föreningsbankslag ja sparbankslag sääntelevät talletuspankkien toimintaa. Rahoitusyhtiöiden toimintaa säännellään laissa rahoitusyhtiöistä (lagen om finansbolag). Se sisältää säännökset muun muassa rahoitusyhtiöiden vakavaraisuudesta.

Rahoitustoiminnan harjoittamiseen on lain mukaan haettava toimilupa.

Toimilupa tarvittaisiin aina yritykselle, joka harjoittaa rahoitustoimintaa ja jonka kokonaan tai osittain omistaa koti- tai ulkomainen pankki tällaisen yhtiön tytäryhtiö. Toimilupa tarvittaisiin myös aina rahoitustoimintaan, joka on suunnattu kuluttajille tai jos rahoitustoimintaan käytettävien varojen nettoarvo edellisen tilikauden päättyessä oli korkeintaan 50 milj. kruunua eikä ole aihetta otaksua, että varojen arvo olisi tämän jälkeen laskenut alle mainitun rajan.

Toimilupaa ei kuitenkaan tarvittaisi, jos yritys tarjoaa rahoitusta myymiensä tavaroiden tai palvelusten markkinoihin yhteydessä, jos rahoitusta tarjotaan samaan konserniin kuuluvan toisen yrityksen tarjoamien tavaroiden ja palvelusten markkinoinnin yhteydessä ja rahoitusta ei ole hankittu yleisöltä, jos rahoitusta tarjotaan tietyn elinkeinonharjoittajien ryhmän

tai taloudellisen etuyhteysryhmän sisällä ja rahoitusta ei ole hankittu yleisöltä.

Toimilupaa ei myöskään tarvittaisi rahoitustoimintaan, jos pankkitarkastusvirasto katsoo, että toiminta on normaalia maksuvalmiuden hoitoa ja sitä ei voida katsoa itsenäiseksi toiminnaksi pääasiallisen toiminnan rinnalla. Toimilupaa ei myöskään tarvittaisi, jos pankkitarkastusvirasto katsoo, että toimintaa harjoittavan yhdistyksen tarkoituksena ei ole voiton tavoittelu vaan yhdistyksen jäsenten rahoitustarpeiden tyydyttäminen.

1.5.2. *Norja*

Vuonna 1988 säädettiin laki rahoitustoiminnasta ja luottolaitoksista (lov om finansieringsverksamhet og finansinstitusjoner, 1988:44). Luottolaitosten toimintaa säännellään lisäksi liikepankkilaissa (lov om forretningsbanker, 1961:40) ja säästöpankkilaissa (lov om sparebanker, 1961:41).

Rahoitustoiminnasta ja luottolaitoksista annetussa laissa katsotaan luottolaitokseksi rahoitustoimintaa harjoittava yhteisö, yritys tai muu laitos. Tällaisia yrityksiä ovat tällä hetkellä:

- liikepankit (forretningsbank)
- säästöpankit (sparbank)
- rahoitusyhtiöt (finansieringsforetak)
- vakuutusyhtiöt (forsikringsforetak)
- luottoyhtiöt (kreditforetak)
- luotonvälitysyrietykset (låneformidlingsforetak)

Luottolaitokseksi ei kuitenkaan katsota:

1. julkista luottolaitosta tai rahastoa;
2. säätiötä, jonka tarkoituksena ei ole harjoittaa elinkeinotoimintaa;
3. osakerahastoa koskevan lain mukaista hallintoyhteisöä;
4. arvopaperinvälittäjäläikettä;
5. yritystä, joka rajoittaa rahoitustoimintansa koskemaan ainoastaan sellaisia yrityksiä, joissa sillä on merkittävä omistukseen perustuva etu valvottavanaan; tällainen yritys ei saa ottaa tai taata muita lainoja kuin obligaatiolainoja tai lainoja, jotka on myöntänyt luotto-

laitos, ulkomainen luotonantaja tai yritys, jossa sillä on merkittävä omistukseen liittyvä etu valvottavanaan; eikä

6. huoltokonttoria ja muuta vastaavaa luotonantajaa, jossa varat saadaan jäsenten talleluksista.

Rahoitustoiminnalla tarkoitetaan luoton myöntämistä välittämistä, takaamista tai osallistumista muulla tavalla toisen toiminnan rahoittamiseen. Rahoitustoimintana ei pidetä:

1. varojen sijoittamista luottolaitokseen; rahoitustoimintana pidetään kuitenkin tällaisten sijoitusten välittämistä toiseen luottolaitokseen tai muuta toisten varojen vastaanottamista jälleensijoittamista varten toiseen rahalaitokseen;

2. osakkeiden tai muiden omistusosuuksien hankkimista;

3. tavarain tai palvelun ostajan myyjältä saamaa luottoa;

4. kiinteän omaisuuden tai irtaimiston vuokraamista lukuunottamatta rahoitusleasingtoimintaa;

5. luoton tai takauksen myöntämistä omalle työntekijälle; eikä

6. ainoastaan yksittäistapauksena esiintyvää rahoitusta.

Yleisen rahoitustoimintalain lisäksi luottolaitoksia säännellään erillisissä yhteisöoikeudellisissa laeissa. Niissä on säännöksiä muun muassa näiden yhteisöjen hallinnosta ja liiketoiminnan erityispiirteistä, kuten talletus- ja vakuutustoiminnasta.

1.5.3. *Tanska*

Tanskassa on voimassa seuraavat rahoitustoiminnan harjoittamista sääntelevät lait:

- lov om bank og sparekasser
- lov om visse kreditinstitutter
- lov om realkreditinstitutter
- lov om investeringsforeninger
- lov om forsikringsvirksomhed

Luottolaitoksella tarkoitetaan luottolaitoslain (lov om visse kreditinstitutter) mukaan rahoitustoiminnan harjoittajaa, jonka toiminta muodostuu takaisin maksettavien varojen vastaanotosta ja luotonannosta omaan lukuun. Luottolaitoksella on oltava teollisuusministeriön lupa toiminnan harjoittamiseen. Teollisuusministeriö voi asettaa toimiluvan myöntämiselle ehtoja muun muassa harjoitettavien toimintojen laajuuden osalta. Teollisuusministeriö voi

antaa luottolaitoksia koskevia tarkempia mää-
räyksiä. Luottolaitokset on rekisteröitävä
pankkitarkastusvirastossa. Lakiin ei sisälly yk-
sityiskohtaisia säännöksiä esimerkiksi luottolai-
toksen vakavaraisuudesta ja toiminnan rajoista.
Luottolaitoksen on kuitenkin saadakseen
toimiluvan täytettävä Euroopan yhteisöjen en-
simmäisessä pankkidirektiivissä mainitut edel-
lytykset.

1.5.4. Saksan liittotasavalta

Saksassa on ollut vuodesta 1985 voimassa
luottotoimintaa koskeva laki (Gesetz über das
Kreditwesen). Pankilla tarkoitetaan laissa yri-
tystä, joka harjoittaa jotain pankkitoimintaan
luettavaa toimintaa, jos toiminta on niin laajaa,
että sitä voidaan pitää liiketoimintana. Tällai-
sia toimintoja on muun muassa talletustoimin-
ta ja muu varainhankinta, luotonanto, arvopa-
perivälitystoiminta, sijoituspankkitoiminta,
kaupankäynti sitoumuksilla, takaustoiminta ja
maksuliiketoiminta.

Lakiin sisältyy säännökset muun muassa
luottolaitosten vakavaraisuudesta, maksuval-
miudesta, sijoitusrajoituksista, talletustoimin-
nasta sekä luottojen, sijoitusten ja sitoumusten
keskittämisestä. Luottolaitoksena ei pidetä va-
kuutuslaitosta. Vakuutuslaitosten on kuitenkin
ilmoitettava pankkien tapaan keskuspankille
kolmen kuukauden välein tiedot suurista luo-
tonottajista.

1.5.5. Euroopan yhteisöt

Yksi ensimmäisistä konkreettisista toimenpi-
teistä luottolaitoksia koskevan lainsäädännön
yhtenäistämiseksi otettiin vuonna 1977, jolloin
annettiin ensimmäinen pankkidirektiivi. Direk-
tiivin sisältyy monia rahoitustoimintaa koske-
van lainsäädännön yhtenäistämisen kannalta
keskeisiä periaatteita. Direktiivillä pyritään en-
nen kaikkea luomaan yhteiset menettelytavat
yhteisöjen jäsenmaissa toimivien luottolaitosten
toimiluvan ja valvonnan osalta. Direktiivi kos-
kee sen soveltamisalan mukaan luottolaitoksia
(credit institution). Luottolaitoksella tarkoite-
taan yritystä, jonka liiketoiminta käsittää joko
suoraan tai välillisesti talletusten vastaanotta-
mista tai muuta takaisinmaksettavaa varain-
hankintaa yleisöltä sekä luottojen myöntämistä
omaan lukuun.

Valtaosa pankkitoiminnan esteistä säilyi en-
simmäisen pankkidirektiivin antamisen jälkeen-
kin. Näiden esteiden poistamiseksi Euroopan
yhteisöjen ministerineuvosto hyväksyi vuonna
1989 toisen pankkidirektiivin (ETY, N:o 646/
89).

Direktiivi muodostaa luottolaitoslainsäädän-
nön yhtenäistämisen perustan yhteisöjen alueel-
la. Direktiivi rakentuu kolmen peruseräatteen
varaan: toimiluvan vastavuoroiseen tunnusta-
miseen, kotivaltion valvontaan ja luottolaitos-
ten toimintaoikeuksia koskevan sääntelyn olen-
naisten osien yhtenäistämiseen.

Toisessa pankkidirektiivissä asetetaan luotto-
laitoksen perustamiselle 5 miljoonan ECU:n
suuruinen perustamispääomaa koskeva vaati-
mus. Kunkin maan valvontaviranomaiset voi-
vat poikkeustapauksessa myöntää luvan siihen,
että perustamispääoma on tietyntyyppisellä
luottolaitoksella säädettyä pienempi. Pääoman
on oltava kuitenkin vähintään miljoona
ECU:a. Kansallisten viranomaisten on ilmoi-
tettava Euroopan yhteisöjen komissiolle perus-
telut, joiden vuoksi vähimmäispääomaa koske-
vasta vaatimuksesta on poikettu.

Toisen pankkidirektiivin mukaan luottolai-
tos on oikeutettu harjoittamaan sille myönne-
tyn toimiluvan mukaisesti kaikkia direktiivissä
mainittuja toimintoja toisissa yhteisöjen jäsen-
maissa. Tällaisia toimintoja ovat:

1. talletusten vastaanotto ja muu takaisin-
maksettava varainhankinta yleisöltä;
2. luotonanto (muun muassa kulutusluotot,
kiinnelainat, factoring ja kaupallisten sopimus-
ten rahoitus);
3. rahoitusleasing;
4. maksujen välitys;
5. maksuvälinepalvelut (luottokortit, matka-
sekit ja pankkivexelit);
6. takaukset ja vastuusitoumukset;
7. kaupankäynti omaan tai asiakkaan lu-
kuun seuraavilla instrumenteilla: (a) rahamark-
kinainstrumentit (muun muassa shekit, lyhytai-
kaiset velkakirjat, talletustodistukset) (b) ulko-
maanvaluutta, (c) rahoitusfutuurit ja -optiot,
(d) valuutta- ja korkoinstrumentit ja (e) arvo-
paperit;
8. osakeannit ja niihin liittyvät palvelut;
9. yrityskauppoihin, yritysten sulautumiseen
sekä yritysten pääomarakenteeseen ja niiden
strategisiin järjestelyihin ja vastaaviin kysymy-
siin liittyvä neuvonta ja palvelu;
10. välitystoiminta rahamarkkinoilla (mo-
ney-broking);

11. arvopaperisalkkujen hoito ja sijoitusneuvonta;

12. arvopaperisäilytys;

13. luottotietopalvelut;

14. tallelokeropalvelut

Kansainvälisen rahoitustoiminnan luotettavuuden ja eri maissa sijaitsevien luottolaitosten tasavertaisten kilpailuedellytysten turvaamiseksi luottolaitosten vakavaraisuuden sääntelyä on viime vuosina yhtenäistetty paitsi Euroopan yhteisöjen myös Kansainvälisen järjestelypankin (BIS) toimesta. Kansainvälinen järjestelypankki julkisti suosituksensa kansainvälistä toimintaa harjoittavien pankkien vakavaraisuussäännöksiksi kesällä 1988. Suosituksessa on pankin tase-erät ja taseen ulkopuoliset erät jaettu niihin sisältyvän riskin mukaan riskiryhmiin siten, että eri ryhmiin kuuluville erille asetetaan erilainen oman pääoman vaatimus. Pankilla on oltava omaa pääomaa vähintään 8 prosenttia riskikertoimilla painotettujen erien yhteismäärästä. Euroopan yhteisöjen ministerineuvosto hyväksyi vuonna 1989 luottolaitosten omaa pääomaa koskevan direktiivin (ETY, N:o 299/89). Samana vuonna hyväksyttiin myös luottolaitosten vakavaraisuusuhdetta koskeva direktiivi (ETY, N:o 647/89). Nämä direktiivit vastaavat sisällöltään pitkälti Kansainvälisen järjestelypankin suositusta.

Vuonna 1985 Euroopan yhteisöjen komissio julkaisi ehdotuksensa kiinnitysluottojen tarjontaa koskevaksi direktiiviksi. Ehdotuksen käsittely on edelleen kesken.

2. Esityksen merkitys

2.1. Tavoitteet

Yleisön rahoitusmarkkinoita kohtaan tuntema luottamus on hyvin toimivan rahoitusjärjestelmän perusedellytys. Rahoitusmarkkinoiden luotettavuutta on vaikea ylläpitää ilman, että markkinoiden yleiset toimintasäännöt on määritelty lainsäädännössä. Ammattimaista rahoitustoimintaa koskevan sääntelyn tulee tukea tämän luotettavuuden säilymistä.

Rahoitustoiminnan sääntelyllä pyritään erityisesti turvaamaan rahoitustoimintaan varojen sijoittaneen yleisön asemaa. Näitä varoja pyritään suojaamaan sijoitustoiminnalle tyypillisiltä riskeiltä lähinnä luottolaitosten oman pääomaan vähimmäismäärään perustuvien vakavaraisuussäännösten avulla. Lisäksi yleisön

varoja voidaan suojata eri rahoitusmuotoja, lähinnä talletuksia ja obligaatioita, koskevalla erityissääntelyllä.

Keskeistä rahoituspalvelujen käyttäjien oikeusturvan kannalta on se, että asiakkaat saavat riittävästi oikeaa tietoa käyttämistään palveluista ja niihin liittyvistä riskeistä. Tiedon merkitys tulee rahoitusmarkkinoiden kehittyessä ja tarjolla olevien vaihtoehtojen lisääntyessä entisestään kasvamaan.

Luottolaitosten keskeisenä tehtävänä on välittää rahoitusta rahoitusylijäämisiltä talousyksiköiltä rahoitusaliijäämisille talousyksiköille. Rahoitusjärjestelmää tulisi kehittää siten, että rahoituksen välitys tapahtuisi mahdollisimman varmasti, nopeasti ja alhaisin kustannuksin. Tehokkailla ja toimivilla rahoitusmarkkinoilla voidaan pitkällä tähtäimellä varmistaa rahoituslaitosten kansainvälistä kilpailukykyä ja edistää kansantalouden häiriötöntä toimintaa. Rahoitustoimintaa sääntelevän lainsäädännön on osaltaan tuettava edellytyksiä markkinoiden tehokkaalle toiminnalle.

Markkinoiden tehokas toiminta edellyttää, että rahoitustoiminnan harjoittajilla on tasapuoliset kilpailulähtökohdat markkinoilla. Lainsäädäntö on näiden lähtökohtien luomisessa keskeisessä asemassa. Jotta tasapuoliset kilpailuedellytykset voitaisiin saavuttaa, samalaista toimintaa harjoittavilla yrityksillä olisi oltava samanlaiset oikeudet ja velvoitteet. Eri-tyyppisten rahoituslaitosten välisen työnjaon tulisi mahdollisimman pitkälle muovautua markkinoilla esille tulevien tarpeiden eikä, kuten nykyisin, lainsäädännössä tehdyn eri rahoituslaitosten tehtävien määrittelyn mukaan.

Rahoitustoimintaa sääntelevälle lainsäädännölle asetettavat yleisen luottamuksen ylläpitämistä ja toiminnan tehokkuutta koskevat tavoitteet ovat jossakin määrin ristiriidassa keskenään. Tämä ristiriita on pitkälti kuitenkin näennäinen. Yhtäältä rahoitusmarkkinoiden tehokkaasta toiminnasta hyötyvät esimerkiksi alhaisina kustannuksina ja nopeina palveluina nimenomaan rahoituspalveluiden käyttäjät. Toisaalta toiminnan tehokkuus edellyttää pitkällä aikavälillä, että rahoitusmarkkinoilla toimitaan yhtenäisten vähimmäistoimintasääntöjen mukaisesti. Rahoitusmarkkinoiden nopeiden muutosten johdosta lainsäädännön on oltava riittävän joustavaa, jotta markkinat voisivat sopeutua muutoksiin.

Rahoitustoiminta on kansainvälistynyt viime vuosina nopeasti. Eriyisesti Euroopan yhteisö-

jen piirissä tapahtunut lainsäädännön yhtenäistämiskehitys on jo aiheuttanut myös Suomessa tarvetta yhtenäistää rahoitusmarkkinoita koskevia säännöksiä yhteisöjen jäsenmaiden kanssa. Euroopan talousaluetta (ETA) koskeva sopimus edellyttää rahoitustoimintaa koskevien säännösten pitkälle menevää yhtenäistämistä.

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n jäsenmaat hyväksyivät vuonna 1989 uudistetun pääomanliikkeiden vapauttamisohjelman. Siinä OECD-maat ovat sitoutuneet miltei täydelliseen pääomanliikkeiden vapauttamiseen. Pääomanliikkeiden vapautta pyritään edistämään tätäkin laajemmin. Päätösvaiheessa olevan GATT:in niin sanotun Uruguay'n kierroksen yhteydessä pyritään parhailaan yhtenäisen, myös rahoituspalveluja koskevan, palvelukaupan kansainvälisen puitesopimuksen solmimiseen. Myös tämä kehitys lisää osaltaan painetta rahoitusmarkkinoita koskevan lainsäädännön kansainväliseen yhdenmukaistamiseen. Kansainvälinen vertailukelpoisuus on tarpeen paitsi sen varmistamiseksi, että suomalaisten rahoitusmarkkinoiden kansainvälinen luotettavuus voitaisiin turvata, myös sen estämiseksi, että suomalaisten luottolaitosten kansainvälinen kilpailukyky ei vaarannu liian rajoittavan sääntelyn takia.

2.2. Keinot

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi ammattimaista rahoitustoimintaa sääntelevä rahoitustoimintalaki. Luottolaitoksella tarkoitettaisiin osakeyhtiötä, osuuskuntaa tai hypoteekkiyhdistystä, joka tarjoaa omaan lukuunsa ammattimaisesti luottoja ja muuta vastaavaa rahoitusta yleisöltä tai samaan konserniin kuulvalta yhtiöltä hankituin takaisinmaksettavin varoin. Talletuspankkien sekä ulkomaisten talletuspankkien ja luottolaitosten sivukonttoreiden oikeudesta harjoittaa rahoitustoimintaa säädettäisiin erikseen.

Myös vakuutuslaitosten harjoittamasta rahoitustoiminnasta säädettäisiin erikseen. Valtioneuvosto asetti 11 päivänä lokakuuta 1990 komitean selvittämään pankkien ja vakuutuslaitosten väliseen yhteistoimintaan ja kilpailuun liittyviä kysymyksiä.

Rahoitusmarkkinoilla tapahtuneiden muutosten johdosta nykyisen kaltainen eri rahoituslaitosten työnjakoon perustuva lainsäädännön rakenne ei ole enää perusteltu. Laki

koskisi nykyisinkin sääntelyn piirissä olevien kiinnitysluottopankkien, luotto-osakeyhtiöiden ja hypoteekkiyhdistysten harjoittaman toiminnan lisäksi kaikkea muutakin ammattimaista rahoitustoimintaa, joka täyttää lain soveltamiselle asetetut edellytykset. Samalla ehdotetaan, että kiinnitysluottopankkilaki ja luotto-osakeyhtiölaki kumotaan.

Mahdollisuus kiinnitysluottopankkien osalta noudatettuun obligaatiolainojen vakuuksia koskevaan vakuussuojamenettelyyn on kuitenkin tarkoitus säilyttää. Luottolaitos on, mikäli obligaatiolainan ehdoissa niin määrätään, velvollinen luovuttamaan pankkitarkastusviraston haltuun liikkeeseenlaskemansa obligaatiolainan vakuudet. Kiinnitysluottopankit voisivat lain voimaantulon jälkeenkin käyttää toiminimesään tai muuten toimintaansa osoittamaan nimitystä pankki.

Luottolaitoksen määritelmässä tarkoitettua luotonantoa ja muuta siihen verrattavaa rahoitusta olisi perinteisen velkakirjarahoituksen lisäksi muun muassa laskusaamisten rahoitus, osamaksukaupan rahoitus ja luottokorttirahoitus.

Rahoitusleasing ei ole Euroopan yhteisöjen ensimmäisessä pankkidirektiivissä olevassa luottolaitoksen määritelmässä tarkoitettua luotonantoa. Tämän vuoksi rahoitusleasingtoimintaa ei pidettäisi myöskään rahoitustoimintalaisa olevassa luottolaitoksen määritelmässä tarkoitettuna rahoituksena. Kansainvälisesti käytännöstä poikkeava leasingtoiminnan sääntely saattaisi heikentää suomalaisten leasingtoiminnan harjoittajien kansainvälistä kilpailukykyä. Pelkästään leasingtoimintaa harjoittava yhteisö jäisi siten lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Laissa tarkoitettuna rahoitustoimintana ei pidettäisi toimintaa, joka liittyy välittömästi toiminnan harjoittajan kiinteän tai irtaimen omaisuuden taikka palvelujen kauppaan. Jos esimerkiksi luottokorttirahoitusta tarjotaan pelkästään omien palvelusten rahoittamiseen, toiminta ei kuulu lain piiriin. Myöskään rahoitus, joka kohdistuu pelkästään samaan konserniin kuuluviin yhteisöihin, ei ole laissa tarkoitettua rahoitustoimintaa.

Laissa on käytetty yleisön käsitettä laajassa merkityksessä. Yleisöön kuuluvina pidetään säännöksessä kaikkia sellaisia luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä, jotka eivät ole luottolaitoksia tai talletuspankkeja. Yleisöön rinnastettaisiin rahoitustoiminnan harjoittajan kanssa samaan konserniin kuuluvat yhteisöt ja

siten myös konserniin kuuluvat talletuspankit ja muut luottolaitokset. Tätä on pidettävä perusteltuna lähinnä kilpailuneutraliteettisyyden takia. Ehdotetulla sääntelyllä tulevat myös talletuspankkien tytäryhtiöinä toimivat rahoitusyhtiöt lain piiriin. Ehdotettu luottolaitoksen määritelmä on tässä suhteessa jonkin verran kattavampi kuin Euroopan yhteisöjen ensimmäisessä pankkidirektiivissä omaksuttu luottolaitoksen määritelmä.

Direktiivistä poiketen luottolaitoksella ei esityksen mukaan olisi oikeutta talletusten vastaanottamiseen yleisöltä, vaan talletuspankeilla olisi Suomessa edelleen yksinoikeus siihen. Talletuspankkien toiminnasta säädetään erillisessä lainsäädännössä. Talletuspankkitoiminnan erillistä sääntelyä voidaan pitää perusteltuna talletustoiminnan ja talletuspankkien keskeisen merkityksen vuoksi Suomessa.

Ehdotettu lainsäädäntö rakenne ei vaikeuttaisi ulkomaisten luottolaitosten toimintamahdollisuuksia Suomessa. Mikäli ulkomaiset luottolaitokset ottavat täällä talletuksia yleisöltä, ne ovat talletuspankkeja koskevan lainsäädännön alaisia. Suomalaiset luottolaitokset, jotka hauaisivat vastaanottaa talletuksia, voisivat hakea tarvittaessa talletuspankin toimilupaa.

Esitykseen sisältyvät säännökset muun muassa luottolaitoksen perustamisesta, hallinnosta, tilintarkastuksesta, liiketoiminnasta, vakavaraisuudesta, maksuvalmiudesta, asiakkaansuojasta, kilpailun turvaamisesta ja salassapitovelvollisuudesta. Nämä säännökset vastaavat pitkälti, lukuunottamatta talletusten vastaanottamiseen liittyviä säännöksiä, talletuspankkeihin sovellettavia säännöksiä.

Esimerkiksi luottolaitoksen vakavaraisuus määritettäisiin samalla tavalla kuin talletuspankin vakavaraisuus.

Rahoituspalveluja käyttävän yleisön suojaamiseksi vain talletuspankeilla ja luottolaitoksilla olisi oikeus toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan käyttää sanaa "luotto" tai "rahoitus". Kiellon estämättä sanaa voitaisiin kuitenkin käyttää, jos on ilmeistä, että sen käyttäminen ei johda harhaan toiminnan luonteeseen.

Luottolaitoksen perustamiselle olisi haettava toimilupa, jonka myöntäisi valtiovarainministeriö. Toimilupa olisi myönnettävä, jos luottolaitoksen perustaminen ei ole yleisen edun vastaista. Ministeriö vahvistaisi myös luottolaitoksen yhtiöjärjestyksen tai säännöt.

Luottolaitoksen perustamis pääoman olisi ol-

tava vähintään 25 miljoonaa markkaa. Valtiovarainministeriö voisi kuitenkin myöntää luvan siihen, että luottolaitoksen osake-, osuus- tai peruspääoma on alhaisempi. Pääoman on kuitenkin oltava aina vähintään 5 miljoonaa markkaa. Perustamis pääomaa koskeva vaatimus vastaa Euroopan yhteisöjen toisen pankkidirektiivin säännöksiä. Perustamis pääomaa koskeva vähimmäisvaatimus ei koskisi lain voimaan tullessa jo toimivia luottolaitoksia. Ne eivät kuitenkaan saisi alentaa perustamis pääomaa siitä, mikä se oli lain voimaan tullessa.

Niiden luottolaitosten, jotka harjoittavat lain voimaan tullessa laissa tarkoitettua rahoitustoimintaa, olisi haettava kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta toimilupa. Luottoosakeyhtiöiden, kiinnitysluottopankkien ja Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ei kuitenkaan tarvitsisi hakea uutta toimilupaa.

Luottolaitoksen tulisi täyttää laissa säädetty vakavaraisuus viimeistään viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Mikäli luottolaitos harjoittaa kansainvälistä toimintaa, sen tulisi täyttää vakavaraisuus viimeistään 1 päivänä tammikuuta 1993.

Länsi-Euroopan integraatio tulee johtamaan rahoituspalvelujen sekä pääomanliikkeiden vapautumiseen Euroopan yhteisöjen sisällä. Yhteisöjen ja EFTA-maiden neuvotteluissa yhtenäisen Euroopan talousalueen ETA:n luomiseksi on lähdetty siitä, että samat tavoitteet toteutetaan koko ETA:n alueella. ETA-sopimus edellyttää EFTA-mailta pitkälle menevää pankki- ja muun rahoitusmarkkinalainsäädännön harmonisointia EY-säännösten kanssa. Tämä merkitsee sitä, että vuoden 1991 alussa voimaan tullutta uutta talletuspankkilainsäädäntöä joudutaan tarkistamaan siten, että muutokset tulevat pääosin voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen voimaantulon kanssa.

Ehdotetun rahoitustoimintalain asiallinen sisältö vastaa olennaisilta osin talletuspankkeja koskevia vastaavia säännöksiä. Tämä on perusteltua siitä syystä, että vain mahdollisimman yhdenmukaisen rahoituslaitosten toimintaoikeuksia ja toiminnalle asetettavia velvoitteita koskevan säännösten on katsottava takaavan neutraalit lainsäädäntöön perustuvat kilpailun lähtökohdat eri tyyppisille rahoituslaitoksille. Rahoitustoimintalain säännökset poikkeavat tästä syystä EY-säännöstöstä samalla tavalla kuin voimassa oleva talletuspankkilainsäädäntö. ETA-sopimus edellyttää siten myös rahoit-

tustoimintalain tarkistamista. Tarvittavat lainmuutokset valmistellaan yhdessä talletuspankkilainsäädäntöön tehtävien muutosten kanssa.

Rahoitustoimintalain voimassa olo nyt ehdotetussa muodossa tulisi ETA-sopimuksesta johtuen jäämään lyhytaikaiseksi. Lain säätämistä on tästä huolimatta pidettävä perusteltuna. Olennaista on, että etenkin rahoitusyhtiöt, joista ei ole olemassa muun muassa vakavaraisuutta ja valvontaa koskevia säännöksiä, tulevat mahdollisimman pian samanlaisten toimintoi-keuksien ja toimintaa koskevien rajoitusten piiriin kuin muutkin luottolaitokset. Tärkeää on myös, että eri tyyppisten luottolaitosten lainsäädäntöön perustuvat toimintamahdollisuuksien erot poistetaan niin pian kuin se suinkin on mahdollista.

3. Asian valmistelu

3.1. Valmistelu

Valtiovarainministeriö asetti 14 päivänä tammi-kuuta 1982 toimikunnan, jonka tehtävänä oli selvittää rahoitusyhteisöjä koskevan lainsäädännön tarpeellisuus Suomessa. Toimikunta ehdotti mietinnössään (komiteanmietintö 1984:2) säädettäväksi rahoitusyhtiöiden toimintaa sääntelevän rahoitusyhtiölain.

Valtiovarainministeriö asetti 8 päivänä maaliskuuta 1984 toimikunnan, jonka tehtävänä oli selvittää luottokorttiyhteisöjä koskevan lainsäädännön tarpeellisuus Suomessa. Toimikunta ehdotti mietinnössään (komiteanmietintö 1985:6) säädettäväksi luottokorttiyhteisöjen toimintaa sääntelevän luottokorttiyhteisölain.

Eduskunta hyväksyi 11 päivänä helmikuuta 1987 perustuslakivaliokunnan ja ulkoasiainvaliokunnan mietinnöt hallituksen toimenpiteistään vuonna 1986 antaman kertomuksen johdosta. Mietinnön liitteenä on pankkivaliokunnan lausunto. Pankkivaliokunta lausui muun muassa seuraava: ”Rahoitusyhtiöiden osuus rahoitusmarkkinoilla on jatkuvasti kasvanut ja niiden omaisuusarvo on varsin merkittävä. Tämän vuoksi valiokunta pitää aiheellisenä valmistella pankkilainsäädännön valmistelun ohella myös rahoitusyhtiöitä koskevia säännöksiä, jotta yhtiöiden toiminta olisi turvallisella pohjalla ja jotta pankkien ja rahoitusyhtiöiden välistä työnjakoa voitaisiin selkiyttää”.

Rahoitusmarkkinoiden nopean muutoksen ja Euroopan yhdentymiskehityksen johdosta pel-

kästään rahoitusyhtiöitä koskevan lain säätäminen ei ole enää tarkoituksenmukaista. Tämän vuoksi valtiovarainministeriö asetti 18 päivänä syyskuuta 1989 työryhmän (rahoitustoimintalakityöryhmä), jonka tehtävänä oli selvittää edellytykset muuta ammattimaista rahoituksen välitystä kuin talletuspankkitoimintaa sääntelevään, rahoitusmarkkinoilla toimivia erilaisia instituutioita koskevaan yhteiseen lainsäädäntöön. Työryhmän tuli tehdä ehdotus lailla säänneltävän rahoitustoiminnan tarkoituksenmukaisena pidettäväksi rajaukseksi ja muiksi yleisiksi periaatteiksi, joiden pohjalta mahdollisen hallituksen esityksen valmistelu voisi tapahtua.

Työryhmä jätti muistionsa 30 päivänä marraskuuta 1989 (työryhmämuistio 1989:VM 24) valtiovarainministeriölle. Työryhmä katsoi, että muut ammattimaista rahoituksen välitystä harjoittavat yhteisöt kuin talletuspankit tulisi tarvittavassa laajuudessa saattaa mahdollisimman yhtenäisen, erilaisia instituutioita koskevan yhteisen lainsäädännön piiriin. Työryhmä esitti, että valtiovarainministeriö asettaisi toimikunnan valmistelemaan lainsäädäntöä.

Valtiovarainministeriö asetti 17 päivänä tammi-kuuta 1990 toimikunnan (rahoitustoimintalakitoimikunta), jonka tehtävänä oli laatia ehdotus muuta ammattimaista rahoitustoimintaa kuin talletuspankkien toimintaa koskevaksi lainsäädännöksi. Lainsäädännön tuli koskea lähtökohtaisesti kaikkea ammattimaista rahoitustoimintaa, jossa rahoituspalveluja tarjotaan yleisölle. Lain soveltamisen ulkopuolelle jäisivät kuitenkin talletuspankkitoiminnan lisäksi ainakin vakuutusyhtiöiden harjoittama rahoitustoiminta ja arvopaperimarkkinatoiminta.

Toimikunta jätti mietintönsä (komiteamietintö 1990:43) 6 päivänä marraskuuta 1990 valtiovarainministeriölle. Se ehdotti ammattimaista rahoitustoimintaa sääntelevän rahoitustoimintalain säätämistä. Hallituksen esitys rahoitustoimintalaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi perustuu rahoitustoimintalakityöryhmän muistioon ja rahoitustoimintalakitoimikunnan mietintöön sekä niistä saatuihin lausuntoihin. Hallituksen esitys on laadittu valtiovarainministeriössä virkamiestyönä.

3.2. Lausunnonantajat

Rahoitustoimintalakitoimikunnan mietinnöstä on saatu lausunto oikeusministeriöltä, Suo-

men Pankilta, pankkitarkastusvirastolta, patentti- ja rekisterihallitukselta, Suomen Pankkiyhdistys r.y:ltä, Säästöpankkiliitto r.y:ltä, Osuuspankkien Keskusliitto r.y:ltä, Kehitys- aluerahasto Oy:ltä, Suomen Vientiluotto Oy:ltä, Kuntarahoitus Oy:ltä, Suomen Hypoteekkiyhdistykseltä, Suomen Rahoitusyhtiöiden yhdistys r.y:ltä, Keskuskauppakamarilta, Tukukaupan Keskusliitolta, Autoalan Keskusliitto r.y:ltä ja Suomen Autotuojat r.y:ltä. Kansallislauttopankki Oy, OKO-Investointipankki Oy, PSP-Kuntapankki Oy, Suomen Kiinteistöpankki Oy ja Suomen Teollisuuspankki Oy ovat antaneet yhteisen lausunnon.

Lausunnoissa on pidetty tarpeellisenä mietinnössä ehdotetun rahoitustoimintalain säätämistä, koska rahoitustoimintaa harjoittavilla yrityksillä tulee olla samanlaiset lainsäädännölliset puitteet rahoitusmarkkinoiden turvallisen kehityksen takaamiseksi. Yleisesti on katsottu, että laki tulisi säätää kiireellisesti.

4. Taloudelliset ja hallinnolliset vaikutukset

4.1. Organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Esityksen vaikutus viranomaisorganisaatioon olisi vähäinen. Laki lisäisi sääntelyn ja viranomaisvalvonnan olevien rahoitustoiminnan harjoittajien määrää erityisesti sen johdosta, että rahoitusyhtiöt tulisivat lain piiriin.

Tämä saattaa edellyttää pankkitarkastusviraston henkilöstön lisäämistä.

4.2. Valtionaloudelliset vaikutukset

Tarkastustoiminnan laajenemisen vuoksi pankkitarkastusviraston menot lisääntyisivät. Pankkitarkastusvirastosta annetun lain (1273/90) mukaan pankkitarkastusviraston toiminnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi on sen valvottavan vuosittain suoritettava valtiovarainministeriön määräämä valvontamaksu. Tämän vuoksi esitys ei tulisi aiheuttamaan valtiolle sellaisia lisäkustannuksia, joita mainittu maksut eivät kattaisi.

4.3. Vaikutukset luottolaitoksissa

Laista luottolaitoksille aiheutuvat merkittävimmät taloudelliset vaikutukset aiheutuisivat vakavaraisuussäännöksistä. Kiinnitysluotto-pankit, luotto-osakeyhtiöt ja Suomen Hypoteekkiyhdistys täyttävät vuoden 1989 tietojen mukaan lain mukaisen oman pääoman vaatimuksen. Myös Rahoitusyhtiöiden yhdistyksen jäsenenä olevat rahoitusyhtiöt täyttävät lain mukaisen oman pääoman vaatimuksen. Muiden lain piiriin tulevien luottolaitosten oman pääoman riittävyys arviointi on vaikeaa. Niiden osalta on kuitenkin ilmeistä, että erityisesti pienet sääntelyn piiriin tulevat rahoitustoiminnan harjoittajat joutuisivat lisäämään oman pääoman määrää.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Rahoitustoimintalaki

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Rahoitustoiminnan määritelmä.* Pykälässä määritellään rahoitustoiminta. Rahoitustoiminnalla tarkoitetaan ammattimaista luottojen ja muun niihin verrattavan rahoituksen tarjoamista omaan lukuun yleisöltä tai samaan konserniin kuuluvalla yhteisöltä hankituin takaisin

maksettavin varoin. Lain soveltamisen edellyksenä on siten yhtäältä, että rahoitusta tarjotaan omaan lukuun ammattimaisesti ja toisaalta että varat toimintaan hankitaan yleisöön luettavilta luonnollisilta henkilöiltä tai oikeushenkilöiltä tai samaan konserniin kuuluvalla yhteisöltä.

Lakia sovelletaan vain ammattimaiseen rahoitustoimintaan. Toiminnalta edellytetään muun muassa suunnitelmallisuutta ja jatkuvuutta. Kertaluonteinen tai satunnainen rahoitustoiminta ei kuulu lain soveltamisalan piiriin.

Laissa tarkoitettua ammattimaista rahoitustoimintaa ei ole myöskään niin sanottu huoltokonttorirahoitus eli rahoitus, jossa luottoja tarjotaan vain rahoituksen tarjoajan palveluksessa oleville henkilöille.

Lain soveltamisen edellytyksenä on myös, että rahoitusta tarjotaan omaan lukuun. Toiminta, jossa rahoitusta vain välitetään rahoituksen tarjoajalta rahoituksen tarvitsijalle ilman, että rahoituksen välittäjä itse kantaa riskiä rahoituksen takaisinmaksusta, ei pidetä lain soveltamisalaan kuuluvana rahoitustoimintana.

Kansainvälisillä pääomamarkkinoilla harjoitetaan yleisesti toimintaa, jossa rahoituslaitos myy esimerkiksi asuntolainakantansa tai osan siitä erilliselle tätä tarkoitusta varten perustetulle lainakokonaisuutta hallinnoivalle yhteisölle (special purpose company) tai tämän välityksellä edelleen. Luottokannan ostava yhteisö hankkii varansa joukkovelkakirjoilla, joiden vakuutena ovat hankittujen lainojen vakuudet. Jos toiminnan harjoittaminen sisältää ainoastaan luottokannan välittämistä edelleen, ei yhteisöä voida pitää kansainvälisen käytännön mukaisesti luottolaitoksena.

Lakia sovelletaan vain sellaiseen rahoitustoimintaan, jossa rahoitustoiminnan harjoittaja rahoittaa toimintansa takaisinmaksuttavain varoin. Mikäli rahoitustoiminnan harjoittaja hankkii varansa yksinomaan oman pääoman ehdoin, kuten osake- tai osuuspääomana, toiminta ei kuulu lain soveltamisalaan. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jää siten muun muassa niin sanottujen sijoitusyhtiöiden toiminta.

Luoton tarjoamisella tarkoitetaan laissa rahan tarjoamista rahoituksen tarvitsijan käyttöön takaisinmaksuehdoin. Oman pääoman ehtoisen rahoituksen tarjoaminen jää lain soveltamisalan ulkopuolelle. Säännöksessä tarkoitettut luotot annetaan yleensä velkakirjalla. Se, luetaanko rahoitus lain piiriin kuuluvaksi, ei kuitenkaan riipu luotonantovälineen ulkoisesta muodosta. Luotonannossa voidaan käyttää paitsi velkakirjaa, myös esimerkiksi vekseliä tai luottokorttia.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettua luottojen tarjoamiseen verrattavaa rahoitusta on muun muassa luottokorttirahoitus, osamaksukaupan rahoitus, laskusaamisten rahoitus eli factoring-rahoitus sekä luottolaitoksen vientiyrityksille tarjoamat luottojärjestelyt eli niin sanottu forfaiting-rahoitus, jossa yritys myy vientisaatavan-

sa luottolaitokselle. Sen sijaan rahoitusleasing ei ole 1 momentissa tarkoitettua rahoitusta. Sitä ei lueta myöskään Euroopan yhteisöjen ensimmäisessä pankkidirektiivissä olevassa luottolaitoksen määritelmässä luotonannoksi. Yleisön käsite on säännöksessä laaja. Yleisöön kuuluviksi luetaan kaikki luonnolliset henkilöt ja sellaiset oikeushenkilöt, jotka eivät ole luottolaitoksia tai talletuspankkeja. Yleisöön kuuluvaksi luetaan myös julkisyhteisöt. Yleisöön rinnastetaan rahoitustoiminnan harjoittajan kanssa samaan konserniin kuuluvat yhteisöt, myös talletuspankit ja muut luottolaitokset.

Luottolaitosten ja talletuspankkien rajaaminen yleisö käsitteen ulkopuolelle on perusteltua sen johdosta, että jos varat toimintaan hankitaan luottolaitoksista tai talletuspankeista, yleisön sijoitukset tulevat suojatuiksi luottolaitoksia ja talletuspankkeja koskevien vakavaraisuusvaatimusten nojalla. Konserniin kuuluvien pankkien ja luottolaitosten rinnastaminen yleisöön on kuitenkin perusteltua sen takia, että talletuspankkien konserneihin kuuluvat rahoitusyhtiöt saadaan tällä tavoin lain säännösten piiriin. Tätä on pidettävä välttämättömänä kilpailuneutraliteettisyistä.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan rahoitustoimintana ei pidetä toimintaa, joka liittyy välittömästi toiminnan harjoittajan kiinteän tai irtaimen omaisuuden taikka palvelusten kauppaan. Laissa tarkoitettua rahoitustoimintaa eivät ole tavanomaiseen kauppatapaan perustuvat maksuaikajärjestelyt. Näissä tilanteissa rahoitustoiminta liittyy elinkeinonharjoittajan yleisesti myymien tuotteiden markkinointiin eikä esimerkiksi osamaksu- tai luottokorttipalveluja tarjota erillisellä elinkeinonharjoittajan valmistamien tai myymien tuotteiden tai palvelusten kauppaan liittymättömillä sopimuksilla. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisi myös tukkukaupan oman alansa tuotteiden vähittäiskaupan tavanomainen rahoitus, kuten esimerkiksi markkinointituki ja koulutustuki. Jos rahoitusta tarjotaan ammattimaisesti myös muiden elinkeinonharjoittajien tarjoamien tuotteiden tai palvelusten rahoittamiseen, toiminnalle on haettava toimilupa, jos varat toimintaan hankitaan 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan rahoitustoimintana ei pidetä toimintaa, joka kohdistuu samaan konserniin kuuluvaan yhteisöön. Lain soveltamisalan ulottaminen konsernin sisäiseen rahoitustoimintaan ei ole perus-

teltua muun muassa sen johdosta, että rahoitus kohdistuu tällöin samassa taloudellisessa etuyhteydessä oleviin tahoihin.

2 §. *Luottolaitoksen määritelmä.* Pykälän 1 momentissa määritellään luottolaitoksen käsite. Luottolaitoksella tarkoitetaan rahoitustoimintaa harjoittavaa osakeyhtiötä, osuuskuntaa ja hypoteekkiyhdistystä. Muut kuin pykälässä luetellut yhteisöt eivät saa harjoittaa ammattimaisesti 1 §:ssä tarkoitettua toimintaa.

Pykälän 2 momentin mukaan luottolaitokseen sovelletaan, jollei tässä laissa toisin säädetä, mitä osakeyhtiölaissa (734/78), osuuskuntalaissa (247/54) tai hypoteekkiyhdistyksistä annetussa laissa säädetään. Tämä laki on siten ensisijainen mainittuihin lakeihin nähden.

Pykälän 3 momentin mukaan valtiovarainministeriö kauppa- ja teollisuusministeriön sijasta voi antaa poikkeusluvan osakeyhtiön perustajia koskevista samaten kuin yhtiön toimitusjohtajan ja hallituksen jäsenen kansallisuutta koskevista osakeyhtiölain vaatimuksista.

3 §. *Luvanvaraisuus.* Pykälän mukaan vain toimitiluvan saanut luottolaitos voi harjoittaa rahoitustoimintaa. Talletuspankkien oikeudesta harjoittaa rahoitustoimintaa säädetään talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa. Ulkomaisten talletuspankkien ja luottolaitosten sivukonttoreiden oikeudesta harjoittaa rahoitustoimintaa säädetään laissa ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa (684/78).

Pykälän 2 momentin mukaan toimitilupaa ei tarvittaisi, jos rahoituksen tarjoajan toiminta käsittäisi vain rahoituksen saajan osoittaman omaisuuden tai oikeuden hankkimisen ja sen vuokraamisen rahoituksen saajalle (rahoitusleasing).

4 §. *Luottolaitoksen konserni.* Pykälä sisältää luottolaitoksen konsernin määritelmän. Määritelmä vastaa talletuspankkien osalta noudatettavaa konsernin määrittelyä.

Pykälän 1 momentin mukaan konserni muodostuu pääsääntöisesti omistuksen perusteella. Luottolaitoksen tytäryhtiöksi luetaan sellaiset osakeyhtiöt, joiden osakkeista luottolaitos tai sen tytäryhtiöt yhdessä omistavat niin suuren osan, että niillä on enemmän kuin puolet kaikkien osakkeiden tuottamista äänistä.

Pykälän 2 momentin mukaan tytäryhtiösuhte voi syntyä myös tosiasiallisen määräamisvallan perusteella. Luottolaitoksille asetettujen

omistusrajoitusten johdosta tytäryhtiösuhte voi tosiasiallisen määräamisvallan perusteella yleensä syntyä vain luottolaitokselle sallittua toimintaa harjoittavissa yhtiöissä. Tällaista toimintaa on talletuspankkien toiminnasta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu toiminta. Tällaisia yhtiöitä ovat muun muassa liikepankit sekä arvopaperinvälitysliikkeet.

Säännöksessä tarkoitettu tosiasiallinen määräamisvalta ei synny yksinomaan luotonannon perusteella. Luottolaitosten yhtenä keskeisenä tehtävänä on jakaa eri varainhankintakeinoilla hankkimiaan varoja luottoina edelleen yhteiskuntaan. Luotonannon tarkoituksena ei ole määräamisvallan hankkiminen luottoa saavassa yhteisössä. Myöskään luottolaitoksen sijoitukset sen asiakassyritysten liikkeeseenlaskemiin vaihtovelkakirjoihin tai optiolainavelkakirjoihin eivät johda tytäryhtiösuhteen muodostumiseen.

Yhtiötä, jonka osakkeista luottolaitos on väliaikaista omistusta koskevien säännösten nojalla hankkinut omistukseensa, ei pidetä 3 momentin mukaan luottolaitoksen tytäryhtiönä. Tällaisen omistuksen tarkoituksena on lähinnä luottolaitoksen saamisen turvaaminen. Osakkeiden omistus on näissä tapauksissa valvottua ja ajallisesti rajoitettua. Myöskään yhtiöitä, joiden osakkeista luottolaitos omistaa arvopaperitoimintaa koskevan erityissäännöksen nojalla, ei pidetä luottolaitoksen tytäryhtiönä. Tällaisten yhtiöiden osakkeet eivät tuota luottolaitokselle äänivaltaa ja niiden omistus on lyhytaikaista.

Koska luottolaitoksen konsernin tulisi muodostua sellaisista osakeyhtiöistä, joita luottolaitos käyttää sille sallittujen toimintojen hoitamiseen, myöskään kiinteistöyhtiötä ei pidetä luottolaitoksen tytäryhtiönä. Konsernia koskevien säännösten kiertämisen estämiseksi säädetään, että kiinteistöyhtiö on kuitenkin luottolaitoksen tytäryhtiö, mikäli se, luottolaitos ja luottolaitoksen tytäryhtiö yhdessä omistavat yhteensä 1 momentissa tarkoitettua määrän jonkin muun kotimaisen tai ulkomaisen yhtiön kuin tässä momentissa tarkoitettua kiinteistöyhtiön osakkeita.

Pykälän 5 momentin mukaan luottolaitos voi pankkitarkastusviraston kussakin yksittäistapauksessa antamien määräysten mukaan poiketa konsernia koskevista säännöksistä, jos niitä ei voida tai ei ole tarkoituksenmukaista noudattaa luottolaitoksen konsernin kokoonpanon tai muun erityisen syyn johdosta. Poik-

keaminen konsernia koskevista säännöksistä saattaa olla perusteltua esimerkiksi tilanteissa, joissa luottolaitoksen kokonaan tai osittain omistama yhtiö sijaitsee maassa, jossa yhteisö-lainsäädäntö poikkeaa niin olennaisesti Suomen yhteisö-lainsäädännöstä, että yhtiön lukeminen konserniin ei ole mielekäästä. Luottolaitoksen omistama yhtiö voi olla myös kooltaan niin vähäinen, että sen lukeminen konserniin ei ole tarkoituksenmukaista. Tytäryhtiön jättäminen konsernin ulkopuolelle voi olla perusteltua myös, jos tilinpäätöksessä yhtiötä perustettaessa tai lopetettaessa on sovellettu kirjanpitolain (655/73) 10 §:n säännöstä poikkeavasta tilikaudesta.

5 §. *Valvonta.* Säännöksen mukaan tämän lain ja viranomaisen sen nojalla antamien määräysten noudattamista valvoo pankkitarkastusvirasto. Tarkemmin luottolaitosten valvonnasta säädetään laissa pankkitarkastusvirastosta, jonka nojalla pankkitarkastusvirasto voi muun muassa antaa luottolaitoksille määräyksiä, suosituksia ja ohjeita, saada tietoja, suorittaa tarkastuksia, kieltää lain tai yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen vastaisten päätösten täytäntöönpanon ja vaatia oikaisua tällaiseen päätökseen. Säännöksen nojalla pankkitarkastusvirasto on oikeutettu puuttumaan myös sellaisen yrityksen toimintaan, joka ei ole hakenut luottolaitokselle tarvittavaa toimilupaa, mutta jonka pankkitarkastusvirasto katsoo harjoittavan laissa tarkoitettua rahoitustoimintaa.

2 luku. Perustaminen ja hallinto

6 §. *Toimilupa.* Pykälä sisältää säännökset toimiluvasta. Pykälän 1 momentin mukaan rahoitustoiminnan harjoittamiseen on haettava toimilupa valtiovarainministeriöltä. Hakemukseen on liitettävä luottolaitoksen perustamiskirja. Valtiovarainministeriöllä on lisäksi oikeus vaatia myös muita tarpeellisiksi katsomiaan selvityksiä. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sen selvittämistä, onko luottolaitoksen perustaja liiketoimintakiellossa. Valtiovarainministeriön on pyydettävä hakemuksesta pankkitarkastusviraston lausunto.

Pykälän 2 momentin mukaan toimiluvan hakijalle on myönnettävä toimilupa, jos luottolaitoksen perustaminen ei ole yleisen edun vastaista. Perustaminen on yleisen edun vastaista esimerkiksi tilanteessa, jossa on selvästi

havaittavissa, että perustettavalla luottolaitoksella ei ole perustajien puutteellisen asiantunte-muksen johdosta edellytyksiä harjoittaa luotet-tavasti toimintaansa. Luottolaitoksen perusta-minen saattaa tällöin yleisesti vaarantaa rahoitustoimintaa kohtaan tunnettua luottamusta.

Pykälän 3 momentin mukaan toimilupa voidaan myöntää osittaisenakin. Tämä olisi perus-teltua tilanteessa, jossa toimiluvan hakijalla voidaan katsoa olevan riittävät voimavarat ja tarvittava asiantuntemus harjoittaa luotettavasti vain osaa luottolaitokselle tämän lain mukaan muuten sallitusta liiketoiminnasta.

7 §. *Vähimmäispääoma.* Pykälässä säädetään luottolaitoksen vähimmäispääomasta. Luotto-laitoksen osakepääoman, osuuspääoman tai peruspääoman on oltava vähintään 25 miljoonaa markkaa. Pääoma ei saa luottolaitoksen toiminnan aikana alentua tästä määrästä. Perustamispääoman vähimmäismäärä vastaa Euroopan yhteisöjen toisessa pankkidirektiivissä omaksuttua perustamispääoman vähimmäis-määrää. Jotta luottolaitoksen toiminta olisi sen toiminnan alusta alkaen riittävästi turvattu, perustamispääoman on säännöksen mukaan oltava kokonaan rahana maksettu ennen kuin luottolaitos aloittaa toimintansa.

Säännöksessä edellytetty 25 miljoonan mar-kan perustamispääoma saattaa jossakin tapauksessa olla liian suuri. Tämän vuoksi valtiovarainministeriö voi erityisistä syistä myöntää tietyn tyyppistä rahoitustoimintaa harjoit-taville luottolaitoksille luvan harjoittaa toimintaansa pienemmälläkin pääomalla. Pääoman on joka tapauksessa oltava vähintään 5 miljoonaa markkaa. Lupa pienempään pääoman määrään voidaan myöntää lähinnä pienimuotoisen, suppealle piirille tarjotun ja vähän riskiä sisältävän rahoitustoiminnan harjoittajalle. Säännös vastaa Euroopan yhteisöjen toisessa pankkitoimintadirektiivissä asetettuja luottolai-toksen perustamispääomaa koskevia säännök-siä. Jäsenvaltion on direktiivin mukaan ilmoitettava Euroopan yhteisöjen komissiolle, millä perusteella lupa pienempään pääoman mää-rään on myönnetty.

8 §. *Toimiluvan peruuttaminen.* Pykälän 1 momentissa säädetään luottolaitoksen toimiluvan peruuttamisesta. Valtiovarainministeriö voi peruuttaa toimiluvan pankkitarkastusviraston esityksestä, jos luottolaitoksen toiminnassa on olennaisesti rikottu lakia tai asetuksia tai vi-ranomaisen niiden nojalla antamia tai vahvis-tamia määräyksiä tai jos luvan myöntämiselle

säädetyt edellytyksiä ei ole enää olemassa. Jos toimilupa peruutetaan, luottolaitos joutuu yleensä selvitystilaan.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, millä edellytyksillä valtiovarainministeriö voi rajoittaa luottolaitoksen toimiluvan mukaista toimintaa. Myönnetyn toimiluvan nojalla luottolaitos voi yleensä harjoittaa kaikkea sitä toimintaa, joka lain mukaan kuuluu sen toimialaan ja josta on maininta yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä. Luottolaitos voi oma-aloitteisesti supistaa toimintaansa yhtiöjärjestyksessään tai säännöissään taikka tosiasiallisesti lakisääteistä toimialaa suppeammaksi. Jos luottolaitos harjoittaa toimintaansa sillä tavoin taitamattomasti ja varomattomasti, että esimerkiksi toteutuneiden tai ilmeisesti toteutumassa olevien tappioiden tai riskien on odotettavissa vakavasti vahingoittavan velkojien etua, valtiovarainministeriö voi pankkitarkastusviraston esityksestä rajoittaa määrääjäksi luottolaitoksen toimiluvan mukaista toimintaa. Esimerkiksi arvopaperikaupan tai valuuttatoimien harjoittamista taikka haltijavelkakirjojen liikkeeseenlaskemista voidaan rajoittaa. Tällainen rajoitus ei saa kuitenkaan johtaa asiakkaan kanssa tehdyn sopimuksen epäedulliseen ennenaikaiseen purkamiseen.

9 §. *Yhtiöjärjestys ja säännöt.* Pykälä sisältää säännöksen yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen ja niiden muutosten vahvistamisen menettelystä. Luottolaitoksen on haettava yhtiöjärjestykselle tai säännöille valtiovarainministeriön vahvistus. Ministeriön on vahvistettava yhtiöjärjestys tai säännöt ja niiden muutokset, jos ne ovat lain mukaiset eikä ole erityistä syytä jättää niitä vahvistamatta. Yhtiöjärjestys tai säännöt voidaan jättää vahvistamatta esimerkiksi, jos niiden määräykset voivat selvästi vaarantaa luottolaitosten toimintaa kohtaan tunnettua luottamusta.

10 §. *Yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen sisältö.* Pykälässä luetellaan määräykset, joita on otettava luottolaitoksen yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan yhtiöjärjestykseen voidaan ottaa myös määräyksiä, joiden nojalla hallintoneuvosto, jos luottolaitoksella sellainen on, tekee päätöksiä säännöksessä luetelluissa asioissa.

11 §. *Pankkitarkastusvirastolle toimitettavat tiedot.* Pykälän 1 momentin mukaan luottolaitos ei saa aloittaa toimintaansa ennen kuin se

on toimittanut pykälässä luetellut tiedot pankkitarkastusvirastolle. Tietojen perusteella pankkitarkastusvirasto voi tarkistaa, että toiminnan aloittamisen edellytykset ovat olemassa. Näiden tietojen muutoksista on 2 momentin mukaan ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle.

12 §. *Toimipaikat.* Pykälän 1 momentin mukaan luottolaitoksella on toimintaansa varten oltava kiinteä toimipaikka. Luottolaitoksen toimipaikka voi olla pääkonttori tai sivukonttori tai muu toimipaikka. Ulkomailla luottolaitoksella voi olla myös edustustoja.

Luottolaitos ei tarvitse kotimaisen toimipaikan perustamiseen viranomaisen lupaa. Sen sijaan ulkomaisen toimipaikan perustamiseen luottolaitoksen on saatava pykälän 2 momentin mukaan valtiovarainministeriön lupa. Lupa ulkomaisen toimipaikan perustamiseen on myönnettävä, jos siinä maassa, johon toimipaikka perustetaan, on olemassa riittävät edellytykset tehokkaaseen luottolaitosten valvontaan. Maassa on oltava kansainvälisesti hyväksyttävä luottolaitoslainsäädäntö ja valvontajärjestelmä sekä asianmukaisesti toimiva keskuspankki. Toimiluvan myöntäminen edellyttää myös, että ulkomaiseen toimipaikkaan voidaan ulottaa suomalainen tilintarkastus ja pankkitarkastus. Toimilupahakemuksesta on pyydyttävä Suomen Pankin ja pankkitarkastusviraston lausunto.

Valtiovarainministeriölle on 3 momentin mukaan oikeus määrätä ulkomainen toimipaikka lakkautettavaksi, jos luottolaitos rikkoo 2 momentin säännöksiä tai sen nojalla annettuja määräyksiä eikä luottolaitos ministeriön vaatimassa määrääjässä oikaise menettelyä.

Jotta valvontaviranomaiset voisivat riittävän hyvin valvoa luottolaitosten toimintaa, toimipaikan toiminnan aloittamisesta ja lopettamisesta, edustuston perustamisesta ja lopettamisesta sekä niiden osoitteen muutoksesta on ilmoitettava ennalta pankkitarkastusvirastolle.

3 luku. Tilintarkastus ja tilinpäätös

13 §. *Tilintarkastajat.* Pykälä sisältää säännökset tilintarkastajien lukumäärästä ja kelpoisuusehdoista. Luottolaitoksella on 1 momentin mukaan oltava vähintään kaksi tilintarkastajaa ja vähintään yksi varatilintarkastaja.

Vähintään yhden tilintarkastajan ja varatilintarkastajan on oltava 2 momentin mukaan Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkas-

taja tai tilintarkastusyhteisö. Kelpoisuusehtoa koskeva edellytys on välttämätön yleiseltä kannalta riittävän korkeatasoisen tilintarkastuksen varmistamiseksi.

Pykälän 3 momentin mukaan osakeyhtiölain 10 luvun 5 §:n 3 momentin säännöstä ei sovelleta luottolaitoksen tai sen tytäryhtiön tilintarkastajaan. Osakeyhtiölain mainitun säännöksen mukaan tilintarkastajalla ei saa olla rahallainaa yhtiöltä tai muulta samaan konserniin kuuluvalta yhtiöltä. Säännöstä ei ole tarkoituksenmukaista soveltaa luottolaitokseen, koska luotonanto on yksi luottolaitoksen keskeisistä tehtävistä.

14 §. *Pankkitarkastusviraston määräämät tilintarkastajat.* Pankkitarkastusvirasto valvoo luottolaitosten osalta tilintarkastusta koskevien säännösten noudattamista. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että pankkitarkastusvirastolla on oikeus määrätä luottolaitokselle tilintarkastaja, jos luottolaitos ei ole noudattanut pykälässä mainittuja tilintarkastajien asettamista koskevia säännöksissä ja määräyksissä. Säännös vastaa voimassa olevia kiinnitysluottopankkilain ja luotto-osakeyhtiölain säännöksiä. Säännös koskee myös luottolaitoksia, jotka toimivat osuuskunnan muodossa sekä hypoteekkiyhdistyksiä. Säännökset vastaavat talletuspankkeja koskevia voimassa olevia säännöksiä.

15 §. *Tilikausi ja tilinpäätös.* Luottolaitosten yhtenäisen valvonnan ja toiminnan vertailukelpoisuuden varmistamiseksi tilikauden on oltava sama kaikilla luottolaitoksilla. Pykälän 1 momentin mukaan luottolaitoksen tilikausi on kalenterivuosi, jollei pankkitarkastusvirasto myönnä poikkeusta. Vastaava säännös on myös liikepankkilaissa, osuuspankkilaissa ja säästöpankkilaissa.

Pankkitarkastusvirasto voi myöntää luvan poiketa säädetyistä tilikaudesta. Tämä saattaa olla tarpeellista erityisesti luottolaitoksen toimintaa aloitettaessa tai lopetettaessa.

Samoin poikkeuksen myöntäminen voi olla tarpeen esimerkiksi tilanteessa, jossa luottolaitos kuuluu konserniin, jonka emoyhtiön tilikausi ei ole kalenterivuosi. Myös luottolaitoksen konserniin kuuluvien yhtiöiden tilikauden on oltava kalenterivuosi, sillä osakeyhtiölain 11 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan samaan konserniin kuuluvilla yhtiöillä tulee olla sama tilikausi.

Pykälän 2 momentin mukaan luottolaitoksen tilinpäätös on laadittava tämän lain, kirjanpi-

tolain, osakeyhtiölain tai osuuskuntalain sekä pankkitarkastusviraston antamien määräysten mukaan. Pankkitarkastusvirastosta annetun lain 7 §:n mukaan virastolla on oikeus antaa kirjanpitolakia (655/73) täydentäviä määräyksiä niissä puitteissa kuin kirjanpitolain 39 §:ssä säädetään.

16 §. *Pankkitarkastusvirastolle tehtävät ilmoitukset.* Pykälässä veloitetaan luottolaitos lähettämään säännöksessä mainitut asiakirjat pankkitarkastusvirastolle.

4 luku. Luottolaitoksen toiminta

17 §. *Liiketoiminnan ala.* Pykälässä määritellään luottolaitokselle sallitun liiketoiminnan ala. Lain 1 §:n mukaan luottolaitokselle ominaista toimintaa on luottojen ja muun niihin verrattavan rahoituksen tarjoaminen omaan lukuun yleisöltä tai samaan konserniin kuuluvalta yhteisöltä hankituin takaisinmaksettavin varoin. Näiden toimintojen lisäksi luottolaitos voi harjoittaa myös muita toimintoja. Pykälän mukaan luottolaitos saa harjoittaa talletuspankkien toiminnasta annetun lain 7 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua toimintaa. Luottolaitos ei saa kuitenkaan vastaanottaa talletuksia yleisöltä.

Talletuspankkien toiminnasta annetun lain 7 §:n 1 momentin mukaan talletuspankki on oikeutettu harjoittamaan vain pankkitoimintaa ja siihen läheisesti liittyvää muuta toimintaa. Talletuspankkien toiminnasta annetun lain 7 §:n 2 momentissa on lueteltu keskeiset pankkitoiminnan osa-alueet. Luottolaitoksille sallittuja toimintoja ovat siten seuraavat toiminnot ja niihin läheisesti liittyvät muut toiminnot:

1. varainhankinta, lukuunottamatta talletusten vastaanottamista yleisöltä
2. luotonanto ja rahoitustoiminta sekä muu rahoituksen järjestäminen
3. rahoitusleasing
4. maksuliike
5. maksujen periminen
6. valuutanvaihto
7. notariaattitoiminta pankkitarkastusviraston määräämissä rajoissa
8. arvopaperikauppa ja muu arvopaperitoiminta
9. takaustoiminta

10. rahoitustoimintaan tavanomaisesti kuuluva luottotietotoiminta

11. muu edellisissä kohdissa tarkoitettuihin toimintoihin verrattava toiminta

Talletuspankit voivat edellä lueteltujen toimintojen lisäksi harjoittaa myös asutossäästötoimintaan liittyvää asunto-osakkeiden ja osuuksien sekä omakotikiinteistöjen välitystä. Koska luottolaitokset eivät saa ottaa talletuksia yleisöltä, ne eivät myöskään saa harjoittaa asutossäästötoimintaan liittyvää välitystoimintaa.

Rahoitustoimintaan tavanomaisesti kuuluvaa luottotietotoimintaa koskevat samat rajoitukset kuin talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa on säädetty talletuspankkien osalta. Rahoitustoimintaan tavanomaisesti kuuluvalla luottotietotoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jossa tietoja kerätään ja talletetaan ensisijaisesti luottolaitoksen omaa käyttöä varten. Henkilörekisterilain (471/87) luottotietotoimintaa koskevia säännöksiä ei sovelleta rahoitustoimintaan tavanomaisesti kuuluvaan luottotietotoimintaan.

Edellä lueteltuihin toimintoihin verrattavaa toimintaa on muun muassa niin sanottu venture capital -toiminta, jossa rahoituksen tarjoaja tekee sijoituksia lähinnä aloittavien tai toimintaansa kehittävien yritysten osakkeisiin ja osallistuu aktiivisesti yrityksen toiminnan kehittämiseen.

Talletuspankkien toiminnasta annetun lain 7 §:n 3 momentin mukaan talletuspankki ei saa laskea liikkeeseen obligaatiolainaa. Kielto ehdotetaan tässä esityksessä kumottavaksi.

18 §. *Omistusrajoitukset.* Luottolaitoksen mahdollisuuteen omistaa toisten luottolaitosten tai rahoitustoimintaan kuulumatonta elinkeinon harjoittavien yhteisöjen osakkeita tai osuuksia sekä kiinteistöjä on sovellettava, mitä talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa säädetään. Luottolaitos saa siten omistaa osakkeita tai osuuksia rahoitustoimintaan kuulumatonta toimintaa harjoittavassa yhteisössä enintään määrän, joka on 10 prosenttia yhteisön koko osake- tai osuuspääomasta tai kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamista äänistä. Poikkeuksen tästä pääsäännöstä muodostavat muun muassa arvopaperitoimintaan liittyvät osakkeet ja luottolaitoksen väliaikaisesti omistamat osakkeet ja osuudet.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi poikkeus talletuspankkien toiminnasta annetun lain 13 §:ssä säädetystä omistusrajoit-

tuksesta. Säännösehdotuksen mukaisesti luottolaitos saa väliaikaisesti omistaa osakkeita ja osuuksia muuta elinkeinon kuin talletuspankkien toiminnasta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettua toimintaa harjoittavassa yhteisössä, jos tällaisen omistuksen tarkoituksena on osallistuminen riskipääomajoinnilla aloittavan, toimintaansa laajentavan tai sitä olennaisesti muuttavan yrityksen kehittämiseen.

Tässä tarkoitettua omistamista eli niin sanottua venture capital-toiminnan tarkoituksena ei ole määräysvallan hankkiminen kohdeyrityksessä, joten luottolaitoksen omistusoikeutta on rajoitettu säännöksessä siten, että luottolaitos voi omistaa venture capital-toiminnan yhteydessä enintään 50 prosenttia kohdeyrityksen osakepääomasta tai osuuspääomasta taikka kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamista äänistä.

Jotta toiminnan voidaan katsoa olevan säännöksessä tarkoitettua toimintaa luottolaitoksen on osallistuttava aktiivisesti kohdeyrityksen kehittämiseen. Mikäli luottolaitos ei enää osallistu kohdeyrityksen toiminnan kehittämiseen, sen on luovuttava omistamistaan osakkeista tai osuuksista siltä osin, kun omistus ylittää yleiset omistusrajoitukset eli riskipääoman sijoittamisen on oltava väliaikaista.

Myös luottolaitoksen oikeuteen omistaa kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeita ja osuuksia sovelletaan samoja rajoituksia kuin talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa on asetettu talletuspankeille. Luottolaitos saa sijoittaa lähtökohtaisesti kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin yhteensä enintään määrän, joka on 13 prosenttia luottolaitoksen taseen loppusummasta, jollei pankkitarkastusvirasto erityisestä syystä myönnä lupaa suurempaan määrään.

Luottolaitoksen oikeuteen omistaa ulkomaisten luotto- ja rahoituslaitosten osakkeita ja osuuksia sovelletaan vastaavasti mitä talletuspankkien toiminnasta annetun lain 18 §:ssä on säädetty. Omistamiseen vaaditaan siten valtiovarainministeriön lupa.

19 §. *Vakuuden edelleenpanntaaminen.* Säännös vastaa talletuspankkien toiminnasta annetun lain 19 §:ää, jonka mukaan talletuspankki ei saa omistajan suostumuksetta edelleen pantata sille annettua vakuutta.

20 §. *Laina osakkaille ja eräille muille.* Luottolaitoksen liiketoiminnan alaan kuuluu keskeisesti luotonanto. Tämän vuoksi tähän ehdote-

taan otettavaksi vastaava osakeyhtiölaista poikkeamista koskeva säännös kuin liikepankkilaisissa.

5 luku. Maksuvalmius, vakavaraisuus ja riskien hallinta

21 §. *Maksuvalmius.* Pykälän 1 momentin mukaan luottolaitoksen maksuvalmiuden on oltava sen toimintaan nähden riittävällä tavalla turvattu. Pykälään ei ole sisällytetty talletuspankkien toiminnasta annetun lain 22 §:ää vastaavaa kassavarantosäännöstä. Erityisen laissa asetetun yksityiskohtaisen kassavarantovelvollisuuden asettaminen luottolaitoksille ei ole perusteltua, koska luottolaitokset eivät saa ottaa vastaan talletuksia yleisöltä ja koska lain piirissä on hyvin erityyppisiä rahoitustoiminnan harjoittajia.

Rahoitusmarkkinoiden kehittymisen myötä ovat luottolaitosten maksuvalmiusriskit kasvaneet ja tulleet aikaisempaa vaikeammiksi ennakoida. Erityisiä vaatimuksia maksuvalmiuden hoidolle asettavat erilaiset luottolupauksen tyypiset sitoumukset. Toisaalta näitä sitoumusmuotoja voidaan käyttää myös luottolaitoksen maksuvalmiuden turvaamiseen. Luottolaitoksen maksuvalmiutta voidaan turvata muun muassa muilta luottolaitoksilta saatavalla rahoituksella, erilaisella valmiusluotoilla sekä lyhyiden rahoitusvaateiden ja arvopapereiden kaupalla.

Luottolaitoksen on maksuvalmiutensa suunnittelussa otettava huomioon toimintansa luonne. Luottolaitoksen toimintaan voi esimerkiksi sisältyä erilaisia varainhankinnasta aiheutuvia maksuvalmiusriskejä, joihin luottolaitoksen tulisi ennalta varautua. Nämä voivat johtua muun muassa yksittäisten varainhankintaerien suuruudesta samoin kuin niiden painottumisesta ulkomaiseen varainhankintaan tai lyhytaikaisiin tai lyhyen irtisanomisajan omaaviin varainhankintatapoihin.

Luottolaitoksen on maksuvalmiutta turvaavien järjestelyjen rakennetta suunnitellessaan kiinnitettävä erityistä huomiota edellä kuvatun kaltaisista tekijöistä aiheutuvien maksuvalmiusriskien ja korkoriskien hallintaan. Luottolaitoksen on huolehdittava siitä, että sen maksuvalmiutta turvaavat järjestelyt ovat riittävät ja että luottolaitoksen saamiset erääntyvät tar-

koituksenmukaisella tavalla suhteessa sen sitoumuksiin.

Pykälän 2 momentin mukaan pankkitarkastusvirasto antaa tarkemmat määräykset luottolaitoksen maksuvalmiuden turvaamisesta. Antaessaan luottolaitosten maksuvalmiutta koskevia määräyksiä, pankkitarkastusviraston on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että määräyksissä otetaan huomioon luottolaitoksen toiminnan luonne. Maksuvalmiusriskit voivat erityyppistä toimintaa harjoittavissa luottolaitoksissa poiketa huomattavasti toisistaan.

22 §. *Vakavaraisuus.* Lakiin ei sisälly yksityiskohtaisia säännöksiä luottolaitoksen vakavaraisuudesta. Luottolaitoksen vakavaraisuuteen sovelletaan vastaavasti talletuspankkien toiminnasta annetun lain 23—32 §:n säännöksiä.

Luottolaitoksen vakavaraisuus määritetään luottolaitoksen oman pääoman sekä sen saamisten, sijoitusten, vastuusitoumusten ja tiettyjen muiden taseen ulkopuolisten erien suhteena. Niihin sisältyville erille asetetaan oman pääoman vähimmäisvaatimus niiden riskipitoisuuden mukaan. Luottolaitoksen toimintaa rajoittavat siten luottolaitoksen oman pääoman määrä ja toiminnan riskipitoisuus. Vakavaraisuusvaatimus koskee myös luottolaitoksen konsernia. Yleistä vakavaraisuusvaatimusta täydentää 26 §:n mukainen saamisten ja vastuusitoumusten liiallisen keskittämisen kieltö.

Luottolaitoksen oma pääoma jaetaan ensisijaiseen ja toissijaiseen omaan pääomaan. Ensisijaiseen omaan pääomaan luetaan muun muassa osakepääoma, osuus- ja lisäosuuspääoma sekä peruspääoma, vararahasto, arvonnkorotusrahasto, puolet vaihto-omaisuuden ja sijoitusomaisuuden arvostusvarauksista sekä vapaan pääoman rahastot ja käyttämättömät voittovarot vähennettynä tappioilla. Omaan pääomaan voidaan lisäksi lukea muut pankkitarkastusviraston hyväksymät ensisijaiseen omaan pääomaan luettaviin eriin rinnastettavat erät.

Toissijaiseen omaan pääomaan voidaan lukea muun muassa luottotappiovaraus. Toissijaiseen omaan pääomaan voidaan pankkitarkastusviraston määräämin ehdoin lukea myös luottolaitoksen liikkeeseenlaskemat sellaiset sitoumukset, joilla on huonompi etuoikeus kuin luottolaitoksen muilla sitoumuksilla, kuitenkin enintään puoleen ensisijaisen oman pääoman määrästä. Toissijaisesta omasta pääomasta voi-

daan ottaa luottolaitoksen vakavaraisuutta laskettaessa huomioon vain ensisijaisen oman pääoman suuruinen määrä.

Luottolaitoksen saamiset ja sijoitukset jaetaan neljään riskiryhmään siten, että eri ryhmiin kuuluville varoille ja vastuusitoumuksille asetetaan niiden riskipitoisuuden mukaan erilainen oman pääoman vaatimus. Myös taseen ulkopuoliset sitoumukset jaetaan eri riskiryhmiin ja lisäksi ne painotetaan sitoumusten riskipitoisuuden mukaisella kertoimella.

Luottolaitoksella on oltava omaa pääomaa vähintään 8 prosenttia säännöstössä ryhmiteltyjen saamisten, sijoitusten ja taseen ulkopuolisten sitoumusten yhteismäärästä.

Tässä esityksessä on myös ehdotus talletuspankkien toiminnasta annetun lain muuttamisesta. Sen mukaan lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös rahoitusleasingillä vuokralle annetun käyttöomaisuuden käsittelystä vakavaraisuutta laskettaessa.

23 §. *Riskien hallinta.* Pykälän mukaan luottolaitoksen riskien hallinnasta ja riskien keskitämisestä on vastaavasti voimassa, mitä talletuspankkien toiminnasta annetun lain 33 §:ssä säädetään.

Talletuspankkien toiminnasta annetun lain 33 §:n mukaan pankki ei saa ottaa toiminnassaan niin suurta riskiä, että siitä aiheutuu olennaista vaaraa pankin vakavaraisuudelle. Talletuspankilla tulee olla toimintaansa nähden riittävät riskien valvontajärjestelmät. Talletuspankin ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden saamiset ja vastuusitoumukset samalta henkilöltä tai yhteisöltä taikka tällaisen henkilön tai yhteisön kanssa olennaisessa taloudellisessa etuyhteydessä olevalta henkilöltä tai yhteisöltä eivät saa nousta määrään, josta voi aiheutua vaaraa pankin vakavaraisuudelle.

Luottolaitoksen tulee pykälän nojalla huolehtia siitä, että sen riskien valvontajärjestelmät ovat toimintojen laatuun ja laajuuteen nähden riittävät ja että ne kattavat luottolaitoksen koko toimintaan, myös taseen ulkopuoliseen toimintaan, liittyvät riskit. Riskien valvontajärjestelmän tulee taata luottolaitoksen johdolle ja valvontaviranomaisille luotettavat ja riittävät tiedot riskiasemasta.

Riskien määrään vaikuttaa olennaisesti se, keneltä saaminen on ja kenen puolesta vastuusitoumus on annettu. Saamisten ja sitoumusten keskittämisen kieltävää säännöstä ei voida soveltaa valtiolta eikä kunnilta oleviin saamisiin ja näiden puolesta annettuihin vastuusitoumuk-

siin. Riskien määrään vaikuttaa olennaisesti myös se, onko saamisesta ja sitoumuksista annettu vakuutta vai ei.

6. luku Erinäiset säännökset

24 §. *Toiminnan keskeyttäminen, selvitystila, purkaminen ja sulautuminen.* Pykälään sisältyy osakeyhtiömuotoisten luottolaitosten osalta viittaus liikepankkilaisissa ja osuuskuntamuotoisten luottolaitosten osalta viittaus osuuspankkilaisissa oleviin toiminnan keskeyttämisestä, selvitystilaa, purkamista ja sulautumista koskeviin säännöksiin. Hypoteekkiyhdistyksen osalta sovelletaan hypoteekkiyhdistyksistä annettuun lakiin sisältyviä säännöksiä.

25 §. *Asiakkaansuoja ja kilpailun turvaaminen.* Luottolaitosten asiakkaiden suojaamiseen ja kilpailun turvaamiseen sovelletaan vastaavasti, mitä talletuspankkien toiminnasta annetun lain 5 luvussa säädetään asiakkaan suojasta ja 6 luvussa kilpailun turvaamisesta.

Luottolaitoksen sopimusehtoja ja markkinointia valvoo pankkitarkastusvirasto. Markkinoinnin lainmukaisuutta ja sopimusehtoja kuluttajansuojan kannalta valvoo myös kuluttaja-asiamies. Havaitessaan luottolaitoksen menettelevän sopimusehtojen käytössään tai markkinoinnissaan kuluttajansuojalain vastaisesti pankkitarkastusviraston tulee pyytää asiasta kuluttaja-asiamieheltä lausunto. Pankkitarkastusvirastolla on oikeus, jos se on asiakkaan suojan kannalta tarpeen, kieltää luottolaitosta jatkamasta lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaista markkinointia taikka sopimusehtojen käyttöä ja uudistamasta sellaista tai siihen rinnastettavaa markkinointia taikka sopimusehtojen käyttöä. Luottolaitoksella on oikeus saattaa pankkitarkastusviraston päätös markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi.

Talletuspankkien toiminnasta annetun lain mukainen asiakkaansuoja on yleistä kuluttajansuojaa laajempi. Suojan piiriin kuuluvat siten kaikki luottolaitoksen asiakkaat siitä riippumatta, voidaanko heitä pitää kuluttajansuojalaisissa tarkoitettuina kuluttajina vai ei. Laajempi sääntely on tarpeen, koska luottolaitoksella on runsaasti asiakkaita, jotka eivät ole kuluttajansuojalaisissa tarkoitettuja kuluttajia, mutta joiden asema suhteessa luottolaitokseen on verrattavissa elinkeinonharjoittajan ja ku-

luttajan suhteeseen. Tällaisia asiakasryhmiä ovat muun muassa maanviljelijät ja pienyrittäjät.

Talletuspankkien toiminnasta annetun lain 6 luvussa on yleistä kilpailunrajoituslakia (709/88) täydentäviä säännöksiä. Kilpailuvirastolle annettavaksi säädetty ilmoitukset, tiedot ja asiakirjat on luottolaitosten osalta annettava myös pankkitarkastusvirastolle. Poikkeuksen ilmoitusvelvollisuudesta myöntää luottolaitosten osalta kilpailuviraston sijasta pankkitarkastusvirasto. Pankkitarkastusviraston tulee kuitenkin kuulla asiassa kilpailuvirastoa.

Talletuspankkien toiminnasta annetun lain 44 §:n perusteella pankkitarkastusvirasto selvittää kilpailunrajoituksia ja niiden vaikutuksia pankkitoiminnassa. Jos pankkitarkastusvirasto katsoo kilpailunrajoituksella olevan vahingollisia vaikutuksia, sen on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin niiden poistamiseksi. Jos pankkitarkastusvirasto ei ole neuvotteluilla tai muulla tavalla kyennyt poistamaan kilpailurajoituksen vahingollisia vaikutuksia, sen on tehtävä esitys kilpailun rajoituksen käsittelemisestä kilpailuneuvostossa.

Kilpailun turvaamisen osalta talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa on osittain rinnakkainen viranomaisvalvonta. Lain perustelujen mukaan pankkitarkastusvirastolla on päävastuu pankkien keskinäisten kilpailua rajoittavien järjestelyjen valvonnasta. Kilpailuviranomaiset voivat puuttua paitsi varsinaista pankkikilpailua koskeviin kilpailunrajoituksiin myös sellaisiin järjestelyihin, jotka koskevat sekä pankkeja että muita aloja, jos painava yleinen etu niin vaatii.

26 §. *Salassapitovelvollisuus.* Luottolaitoksen tai luottolaitosten yhteenliittymän toimielimen jäsenen, varajäsenen tai niiden palveluksessa olevan henkilön velvollisuuteena on pitää salassa, mitä hän on saanut tietää luottolaitoksen asiakkaan tai muun henkilön taloudellista asemasta tai yksityisestä olosuhteesta tai liike- tai ammattisalaisuudesta. Se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, voi antaa luvan tiedon ilmaisemiseen. Salassa pidettäviä tietoja ei myöskään saa antaa luottolaitoksen tai sen yhteenliittymän yhtiökokoukselle, osuuskunnan kokoukselle tai edustajistolle tai hypoteekkiyhdistyksen kokoukselle eikä kokoukseen osallistuvalla osakkeenomistajalle tai jäsenelle.

Pykälän 2 momentissa säädetään salassapitovelvollisuudesta poikkeus. Momentin mukaan luottolaitos on oikeutettu antamaan sa-

lassapidettäviä tietoja momentissa mainituille viranomaisille. Säännös on tarpeellinen, koska toistaiseksi ei mainittuja viranomaisia koskevissa sääöksissä ole säännöksiä tietojen saamisen oikeudesta.

Pykälän 3 momentin mukaan luottolaitos on oikeutettu antamaan tietoja samaan konserniin kuuluvalla yhteisölle, jos sen hallintoelinten jäseniä ja toimihenkilöitä koskee tässä laissa tai talletuspankkilaissa säädetty tai sitä vastaava salassapitovelvollisuus ja jos tiedon antaminen on vastaanottavan yhteisön riskien hallinnan kannalta tarpeen.

Luottolaitos on oikeutettu harjoittamaan liiketoimintaan tavanomaisesti kuuluvaa luottotietotoimintaa.

27 §. *Luottotappiovara.* Pykälän 1 momentin mukaan luottolaitos on oikeutettu siirtämään välittömästi ennen lain voimaantuloa päättyneeltä tilikaudelta laaditussa tilinpäätöksessä vararahastoon enintään 90 prosenttia edellä tarkoitelta tilikaudelta tehtävän luottotappiovarauksen ja aikaisemmin tehtyjen luottotappiovarausten yhteismäärästä.

Säännös on tarpeen luottolaitosten vakavaraisuuden vahvistamiseksi ja tasavertaisten kilpailuedellytysten säilyttämiseksi luottolaitosten ja talletuspankkien välillä. Säännös vastaa liikepankkilakiin, osuuspankkilakiin ja säästöpankkilakiin sisältyviä luottotappiovarausten siirtoa koskevia säännöksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan vararahastoon siirrettyä määrää voitaisiin käyttää muualla laissa säädetystä poiketen ainoastaan luottolaitoksen tappioiden kattamiseen siltä osin, kuin vahvistetun taseen osoittama voitto ja muu vapaa oma pääoma eivät siihen riitä. Vararahaston käytöstä säädetään muun muassa osakeyhtiölain 4 luvun 13 §:ssä ja osuuskuntalain 37 §:ssä.

28—30 §. *Obligaatiolainojen vakuudet. Obligaatiolainan lisävakuus. Obligaatioiden vaihtaminen velkakirjoihin.* Pykälissä on säännökset nykyisin kiinnitysluottopankkien osalta noudatetusta obligaatiolainojen vakuuksien talletusmenettelystä, jonka mukaan kiinnitysluottopankki on velvollinen laissa säädetyllä tavalla luovuttamaan pankkitarkastusviraston haltuun liikkeeseen laskemansa obligaatiolainan vakuudet. Luottolaitoksella on velvollisuus vakuuksien luovuttamiseen, jos obligaatiolainan ehtoissa niin määrätään. Säännökset ovat tarpeen sen johdosta, että viimeaikainen kehitys markkinoilla on tuonut esiin sijoittamiseen

liittyviä huomattavia epävarmuustekijöitä. Jotta markkinoita voitaisiin ylläpitää ja kehittää sekä ammattimaisten että muiden sijoittajien osalta, on tarpeen, että sijoittajien luottamus markkinoihin saadaan säilytetyksi. Tätä tavoitetta palvelee se, että sijoitusmarkkinoilla säilyy myös erityisen turvallisia sijoitusvaihtoehtoja. Obligaatioita koskeva vakuussuoja on ylläpitänyt järjestelmää, jossa sijoittaja on sijoitusta tehdessään tiennyt, että hänen sijoitukseensa liittyy erityisen alhainen riski.

Vakuussuojaa koskevilla säännöksillä voidaan turvata sijoittajalle se, että hänen sijoituksensa perusteella tapahtuneesta luotonanosta luottolaitokselle annetut vakuudet, jotka ovat hänen luottolaitokselle olevan saamisensa vakuutena, ovat luottoehtojen mukaiset ja riittävät.

7 luku. Rangaistussäännökset ja uhkasakko

31 §. *Luottotappiorikos.* Pykälässä on rangaistussäännös ammattimaisesta rahoitustoiminnan harjoittamisesta ilman toimilupaa. Vähäpätöiset teot voivat kuitenkin jäädä syytteen panematta tai rankaisematta sen mukaan kun syyttäjäviranomainen tai tuomioistuin rikoslain tai rikoslain voimaannpanemisesta annetun asetuksen mukaan harkitsee.

32 §. *Luottotappiorikkomus.* Pykälässä säädetään luottolaitosrikkomuksesta, johon syylistynyt voidaan tuomita maksamaan sakkoa. Pykälän mukaan rangaistavia ovat kilpailun turvaamista koskevien säännösten nojalla pankkitarkastusvirastolle annettavien ilmoitusten ja tiedonantojen sekä asiakirjojen esittämisen velvollisuuden tahallinen tai tuottamuksellinen laiminlyönti. Lievempi rangaistusuhka on perusteltu siksi, että teot eivät vaaranna rahoitustoimintaa kohtaan tunnettua luottamusta siten kuin edellisessä pykälässä määritellyt teot.

Pankkitarkastusvirastolla on mahdollisuus käyttää myös uhkasakkoa ilmoitusvelvollisuuden ja tiedonantovelvollisuuden toteuttamiseksi.

33 §. *Salassapitovelvollisuuden rikkominen.* Pykälän 1 momentissa säädetään rangaistavaksi 26 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkominen.

Salassapitovelvollisuuden rikkomisen yhteydessä yksityisen asianosaisen etu saattaa vaatia rikosprosessin ja siihen liittyvän julkisuuden välttämistä. Tämän vuoksi 2 momentissa rajoi-

tetaan virallisen syyttäjän syytteenpano-oikeutta siten, että syytettä salassapitovelvollisuuden rikkomisesta ei saa nostaa ilman asianomistajan ilmoitusta, jos teolla on loukattu ainoastaan yksityistä etua.

34 §. *Uhkasakko.* Pykälä koskee uhkasakon asettamista tilanteissa, joissa luottolaitos ei ole toiminnassaan noudattanut tätä lakia tai sen nojalla annettuja määräyksiä. Uhkasakon asettaa 1 momentin mukaan pankkitarkastusvirasto. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi 2 momentin mukaan luottolaitoksen kotipaikan lääninhallitus.

8 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

35 §. *Voimaantulo.* Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun eduskunta on sen hyväksynyt. Tarkoituksena on, että laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1992.

Pykälän 2 momentin mukaan kiinnitysluottopankkilaissa tarkoitettulla kiinnitysluottopankilla on myös tämän lain voimaan tultua oikeus toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan käyttää nimitystä ”pankki”.

Pykälän 3 momentin mukaan hakemus toimiluvan myöntämisestä ja yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen vahvistamisesta voidaan ottaa käsiteltäväksi jo ennen lain voimaantuloa. Toimilupa voidaan myöntää ja yhtiöjärjestys vahvistaa ennen lain voimaantuloa.

36 §. *Poikkeus vähimmäispääomasta.* Lain 7 §:n mukaan luottolaitoksella on oltava vähintään 25 miljoonan markan osakepääoma, osuuspääoma tai peruspääoma. Asetettu pääomavaatimus olisi liian korkea useille jo toimiville luottolaitoksille. Tämän vuoksi vähimmäispääomaa koskeva vaatimus ei koske sellaista toimilupaa hakevaa osakeyhtiötä, osuuskuntaa tai hypoteekkiyhdistystä, joka tämän lain voimaan tullessa harjoittaa rahoitustoimintaa ja jatkaa keskeytyksettä toimintaansa. Osakepääoman, osuuspääoman tai peruspääoman tulee kuitenkin olla vähintään yhtä suuri kuin mitä toimiluvan hakijan osakepääoma, osuuspääoma tai peruspääoma oli lain voimaantulohetkellä, eikä sitä saa alentaa toimiluvan myöntämisen jälkeen.

37 §. *Rahoitustoimintaa harjoittavien yhteisöjen velvollisuus hakea toimilupa.* Pykälän 1 momentin mukaan se, joka lain voimaan tullessa harjoittaa rahoitustoimintaa, on kuuden

kuukauden kuluessa lain voimaantulosta velvollinen hakemaan toimilupaa sekä yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen vahvistamista taikka vuoden kuluessa lain voimaantulosta lopettamaan uusien toimilupaa edellyttävien rahoitussojien tekemisen sekä uuden rahoituksen antamisen ennen mainitun määräajan umpeenkulumista tehdyn sopimuksen perusteella. Valtiovarainministeriö voi erityisestä syystä myöntää lopettamiselle pitemmän määräajan. Pitempi määräaika voi olla tarpeen toiminnan hallitukseksi lopettamiseksi.

Yhteisön, joka on harjoittanut muun lain kuin nyt ehdotetun lain mukaisen toimiluvan nojalla jo ennen lain voimaantuloa tässä laissa tarkoitettua toimintaa, ei tarvitse hakea uutta toimilupaa. Tällaisia luottolaitoksia ovat kiinnitysluottopankit, hypoteekkiyhdistykset ja luotto-osakeyhtiöt.

38 §. *Vakavaraisuutta koskeva siirtymäsäännös.* Pykälään sisältyy vakavaraisuussäännöksiä koskevat siirtymäsäännökset. Ne vastaavat talletuspankkien toiminnasta annetun lain 65 §:ään sisältyviä siirtymäsäännöksiä.

Pykälän 1 momentin mukaan yhteisön, joka on harjoittanut rahoitustoimintaa jo ennen lain voimaantuloa, on täytettävä laissa säädetty vakavaraisuusvaatimus viimeistään 1 päivänä tammikuuta 1996.

Pykälän 2 momentissa asetetaan talletuspankkeja koskevia säännöksiä vastaavasti kansainvälistä rahoitustoimintaa harjoittaville luottolaitoksille nopeampi aikataulu saavuttaa asetettu vakavaraisuusvaatimus kuin muille. Tällaisten luottolaitosten tulee täyttää vakavaraisuusvaatimus viimeistään 1 päivänä tammikuuta 1993.

Pykälän 3 momentissa säädetään vakavaraisuuden alentamista koskeva kielto. Jos 37 §:n 1 momentissa tarkoitettun rahoituslaitoksen vakavaraisuus toimilupaa myönnettäessä alittaa säädetyn vähimmäismäärän, se ei saa 1 tai 2 momentissa säädettyä aikana alentua siitä, mitä se toimiluvan myöntämishetkellä oli.

39 §. *Omistusrajoituksia koskeva siirtymäsäännös.* Ehdotetun lain 18 §:n mukaan luottolaitokseen sovelletaan muun ohella mitä talletuspankkien toiminnasta annetun lain 13 §:ssä säädetään osakkeiden ja osuuksien omistamisesta. Ehdotettu 39 § sisältää siirtymäsäännöksen, jonka mukaisesti luottolaitoksen on 1 päivään tammikuuta 1997 mennessä järjestettävä osakkeiden tai osuuksien omistus ja määräämisvalta sellaiseksi kuin talletuspankkien

toiminnasta annetun lain 13 §:ssä ja tämän lain 18 §:n 2 momentissa säädetään. Luottolaitokset tarvitsevat siirtymäajan talletuspankkien toiminnasta annetun lain 13 §:n mukaisten omistustensa järjestelemiseksi.

1.2. Laki talletuspankkien toiminnasta

6 §. Lain 6 §:n 2 momentin mukaan talletuspankin lisäksi ainoastaan Suomen Pankki, Pohjoismaiden Investointipankki ja kiinnitysluottopankki saavat käyttää toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan nimitystä ”pankki”. Rahoitustoimintalailla kumottaisiin kiinnitysluottopankkilaki. Kiinnitysluottopankin käsitettä ei ole tämän jälkeen enää määritelty lainsäädännössä. Rahoitustoimintalain 36 §:n 2 momentin mukaan kiinnitysluottopankkilaisissa tarkoitettulla kiinnitysluottopankilla on kuitenkin oikeus toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan käyttää nimitystä ”pankki”. Pykälään on tehty näiden muutosten aiheuttamat tarkennukset.

7 §. Lain 7 §:n 3 momentin mukaan talletuspankki ei saa laskea liikkeeseen obligaatiolainaa. Kielto on sisällytetty lakiin lähinnä kiinnitysluottopankkien ja talletuspankkien välisen työnjaon säilyttämiseksi. Koska kiinnitysluottopankkilaki ehdotetaan kumottavaksi ja lakisääteisestä eri rahoituslaitosten välisen työnjaon periaatteesta samalla luovutaan, kiellon säilyttämiselle talletuspankkien toiminnasta annettuslaissa ei ole enää perusteita.

16 §. Lain 16 §:n mukaan talletuspankki saa sijoittaa kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin yhteensä enintään määrän, joka on 13 prosenttia pankin taseen loppusummasta, jollei pankkitarkastusvirasto erityisestä syystä myönnä lupaa suurempaan määrään. Rahoitustoimintalaki kattaisi muun muassa rahoitusyhtiöiden toiminnan. Ne harjoittavat laajasti rahoitusleasingtoimintaan kuuluvaa kiinteistöleasingtoimintaa, jossa rahoittaja hankkii vuokraajan osoittaman kiinteistön omistukseensa ja vuokraa sen edelleen rahoituksen saajalle. Jotta perinteiselle kiinteistöomistukselle asetetut rajat eivät estäisi tämän kansainvälisestäikin tavanomaisen rahoitustoiminnan harjoittamista, yleiset kiinteistöomistuksesta koskevat omistusrajoitukset eivät säännöksen mukaan koske sellaista kiinteistöleasingtoimintaa, jossa rahoittaja hankkii vuok-

raajan osoittaman kiinteistön tai kiinteistöyhteisön osakkeet tai osuudet omistukseensa.

20 §. Voimassa olevan pykälän mukaan talletuspankki ei saa rahoitusta järjestäessään pidättää muuta oikeutta asiakkaan liiketoiminnan tuottamaan voittoon, kuin mikä sillä on osakkeen, osuuden tai muun arvopaperin omistajana. Pykälällä kielletään voitto-osuuslainat. Koska rahoitustoiminnan luonne on muuttunut oleellisesti niistä säännöstelyyn perustuneista ajoista, jolloin mainittu säännös on sisällytetty lainsäädäntöön, ehdotetaan säännös kumottavaksi. Säännöksen kumoamisella laajennettaisiin talletuspankkien mahdollisuuksia rahoittaa taloudellisissa vaikeuksissa olevia yrityksiä ja vahvistettaisiin tältä osin talletuspankkien kansainvälistä kilpailukykyä.

27 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti. Säännöksen nojalla pankkitarkastusvirastolla on valtuus antaa määräyksiä siitä, miten rahoitusleasingilla vuokrattua käyttöomaisuutta käsitellään laskettaessa lain 23 §:ssä tarkoitettua vakavaraisuutta. Rahoitusleasing tarkoittaa toimintaa, jossa talletuspankki hankkii rahoituksen saajan osoittaman omaisuuden tai oikeuden, joka edelleen vuokrataan rahoituksen saajalle.

58 §. Salassapitovelvollisuutta koskeva säännös ehdotetaan muutettavaksi tietojen antamisen oikeuden osalta vastaamaan rahoitustoimintalakiin otettavaa pykälää, jonka nojalla luottolaitos on oikeutettu antamaan salassapidettäviä tietoja poliisi- ja syyttäväviranomaisille rikoksen selvittämiseksi sekä muuten laissa sellaisten tietojen saantiin oikeutetulle viranomaiselle.

58 a—58 c §. Talletuspankkeja koskeva obligaatiolainojen liikkeeseenlaskemiskiello on ehdotuksen mukaan tarkoitus kumota. Koska talletuspankit saavat lain muutoksen jälkeen laskea obligaatiolainoja liikkeeseen, ehdotetaan obligaatiolainojen ehtojen määrittäminen säädettäväksi vastaamaan rahoitustoimintalain vastaavaa säännöstä.

1.3. Laki ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa

1 §. Pykälän 1 momentin mukaan lain soveltamisalaa laajennetaan koskemaan rahoitustoimintalaissa tarkoitettuja luottolaitoksia.

2 §. Pykälän 2 momenttiin on tehty muutos,

jonka mukaan ulkomaisten pankkien sivukonttoreiden toimintaan sovelletaan joko talletuspankkien toiminnasta annettua lakia tai rahoitustoimintalakia. Se kumpaa lakia sovelletaan, riippuu siitä, ottaako luottolaitos talletuksia yleisöltä vai ei.

Pykälän 3 momenttiin on tehty rahoitustoimintalain antamisen johdosta tarpeellinen täsmennys ulkomaisen luottolaitoksen määrittelymään.

3 §. 4—6 a §. Mainittuja pykälä on muutettu siten, että pykälissä on sanat kiinnitysluottopankki ja luotto-osakeyhtiö korvattu sanalla luottolaitos.

10 §. Pykälään on tehty rahoitustoimintalain antamisen johdosta tarpeellinen täsmennys sivukonttorin toimilupahakemusta koskevaan lausuntomenettelyyn.

18 §. Pykälään on tehty täsmennys, jonka mukaan sivukonttorin on kuuluttava liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon, jos sivukonttorin perustava luottolaitos voi toimilupansa nojalla ottaa vastaan talletuksia yleisöltä.

1.4. Laki pankkitarkastusvirastosta

1 §. Koska luottolaitokset saatetaan pankkitarkastusviraston valvontaan, tätä tarkoittava lisäys on tehtävä pankkitarkastusvirastosta annetun lain 1 §:ään.

1.5. Laki obligaatio- ja debentuurilainoista sekä muista joukkovelkakirjalainoista

5 ja 18 §. Pykälisiin on tehtävä muiden lain muutosten vaatima tekninen tarkistus.

1.6. Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta

3 §. Koska pykälässä oleva luettelo on tarkoitettu tyhjentäväksi, luottolaitoksia koskeva maininta on lisättävä pykälän 11 kohtaan. Myös lainkohdan sanamuotoa on tässä yhteydessä selvennetty.

1.7. Laki kuluttaja-asiamiehestä

8 §. Luottolaitoksiin sovellettaisiin talletuspankkien toiminnasta annetun lain 5 luvun

mukaisia asiakkaansuojaa koskevia säännöksiä. Niiden mukaan pankkitarkastusviraston tulee valvoa talletuspankkien sopimusehtojen käyttöä ja markkinointia. Kuluttaja-asiamies valvoo talletuspankin ja luottolaitoksen markkinoinnin lainmukaisuutta ja sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta kuluttajansuojalain mukaan. Molemmilla valvontaviranomaisilla on osin rinnakkainen toimivalta ja niiden yhteistoiminta on tärkeää.

Tämän vuoksi on pykälän 2 momenttia tarkennettu siten, että kuluttaja-asiamiehelle on asetettu velvollisuus pyytää pankkitarkastusvirastolta lausunto myös luottolaitoksen osalta silloin, kun kuluttaja-asiamies ryhtyy 1 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen.

1.8. Laki ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita

24 §. Lakia ei pykälän 1 momentin mukaan sovelleta kiinnitysluottopankkeihin eikä luotto-osayhtiöihin. Koska kiinnitysluottopankkilaki ja luotto-osakeyhtiölaki ehdotetaan kumottaviksi, ehdotetaan kyseiseen momenttiin tehtäväksi tästä aiheutuva tekninen tarkistus.

1.9. Laki hypoteekkiyhdistyksistä

1 §. Pykälä sisältää hypoteekkiyhdistyksen määritelmän. Hypoteekkiyhdistys on rahoitus-toimintalaissa tarkoitettu luottolaitos. Hypoteekkiyhdistyksen erityistarkoituksena on etupäässä pitkäaikaisina lainoina hankituista varoista myöntää pitkäaikaisia lainoja pääasiassa joko kiinnitysvakuutta tai muuta turvaavaa vakuutta vastaan. Määritelmä kuvaa hypoteekkiyhdistysten perinteisesti harjoittamaa toimintaa, mutta voimassa olevaa säännöstä väljempänä antaa enemmän mahdollisuuksia.

Voimassa olevan lain 1 §:n 2 momentin säännös tilapäisen luoton antamisesta ehdotetaan toimintaa rajoittavana ja tarpeettomana poistettavaksi.

4 §. Voimassa olevan lain 4 §:n 1 ja 2 momentti ehdotetaan poistettaviksi, koska säännökset käyvät rahoitustoimintalain vuoksi tarpeettomiksi. Pykälän 3 momentin viittaus-

säännös tarkistetaan sisällöltään vastaamaan muuttunutta säästöpankkilakia ja ehdotetaan siirrettäväksi 27 §:ään.

7 §. Voimassa olevan lain 7 §:n 1 momentin 4 kohta edellyttää hypoteekkiyhdistyksen säännöissä määrättäväksi, mihin määrään vakuutena olevan omaisuuden arvosta hypoteekkiyhdistys voi myöntää lainaa kiinnitystä vastaan. Koska muiden vakuuksien kuten asunto-osakkeiden käyttäminen lainojen vakuutena on yleistynyt, ehdotetaan säännöstä muutettavaksi siten, että hypoteekkiyhdistyksen säännöissä on määrättävä, mihin määrään vakuutena olevan omaisuuden arvosta hypoteekkiyhdistys voi myöntää lainaa tätä vakuutta vastaan.

Koska hypoteekkiyhdistyksiä koskevat samat vakavaraisuussäännökset kuin muita luottolaitoksia, ehdotetaan voimassa olevan lain 7 §:n 2 momentista poistettavaksi säännös, jonka mukaan hypoteekkiyhdistyksen perustajille tai heidän edunsaajilleen heidän hypoteekkiyhdistykseen sijoittamansa pääoman takaisin maksamisen edellytys on, että hypoteekkiyhdistyksen oman pääoman ja sitoumusten suhde takaisinmaksun tapahduttuakin on vähintään 4 prosenttia laskettuna siten kuin kiinnitysluottopankkilain 45 §:ssä on säädetty.

9 §. Koska rahoitustoimintalain mukaan hypoteekkiyhdistyksiä koskevat samat perustamis- ja pääomavaatimukset kuin muita luottolaitoksia, ehdotetaan 9 §:n 1 momentista poistettavaksi toimiluvan antamisen edellytyksenä vaatimus siitä, että peruspääoma katsotaan riittäväksi.

18 §. Voimassa olevan lain 18 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan hallintoneuvoston on erityisesti päätettävä obligaatio- ja muiden lainojen ottamisesta sekä niistä annettavista vakuuksista. Koska varainhankintakeinot ovat monipuolistuneet, ehdotetaan säännöstä muutettavaksi siten, että hypoteekkiyhdistyksen hallintoneuvoston on vahvistettava varainhankinnassa noudatettavat yleiset ehdot. Lain 18 §:n 2 momentin 7 kohdan mukaan hypoteekkiyhdistyksen hallintoneuvoston on erityisesti päätettävä kiinteän omaisuuden ostamisesta, myymisestä, vaihtamisesta ja kiinnittämisestä paitsi milloin kysymyksessä on saamisen vakuutena ollut omaisuus. Kiinteää omaisuutta koskevista oikeustoimista päättäminen kuuluu nykyisin yleensä yhteisön hallitukselle. Tämän vuoksi ehdotetaan puheena oleva lainkohta kumottavaksi.

22 §. Voimassa oleva pykälä sisältää hypoteekkiyhdistyksen sijoitustoimintaa rajoittavat säännökset. Koska sijoitustoiminnan rajoituksista säädettäisiin rahoitustoimintalaissa, ehdotetaan pykälä kumottavaksi.

23 §. Voimassa oleva pykälä sisältää hypoteekkiyhdistyksen maksamatta jääneen saamisen panttina tai muuna vakuutena olleen omaisuuden väliaikaiseen omistukseen hankkimista koskevat säännökset. Vastaavat säännökset sisältyisivät rahoitustoimintalakiin ja talletuspankkien toiminnasta annettuun lakiin, minkä vuoksi pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

24 §. Voimassa olevan säännöksen mukaan hypoteekkiyhdistyksen on käytettävä hankkimansa lainavarat lainojen antamiseen jäsenilleen ja jäseneksi ilmoittautuville. Säännöksen sanamuoto haittaa hypoteekkiyhdistyksen maksuvalmiuden joustavaa hoitamista estämällä esimerkiksi varojen tilapäisen sijoittamisen yritystodistuksiin. Lainavaroja saatetaan tarvita myös hypoteekkiyhdistyksen suurehkoihin investointeihin, minkä säännös niinkään estää. Tämän vuoksi säännöstä ehdotetaan väljennettäväksi siten, että hypoteekkiyhdistyksen on käytettävä hankkimansa lainavarat ensisijaisesti lainojen antamiseen jäsenilleen ja jäseneksi ilmoittautuville.

Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska 1 §:n 2 momentin tilapäisten luottojen antamista koskeva säännös ehdotetaan poistettavaksi.

26 §. Voimassa olevassa pykälässä säädetään hypoteekkiyhdistyksen lisäpääoman hankkimisesta. Viittaus kiinnitysluottopankkilain 45 §:ään ehdotetaan lainsäädännön muutoksesta johtuen muutettavaksi viittaukseksi rahoitustoimintalain 22 §:ään. Pykälän voimassa olevan 3 momentin mukaan lisäpääomalle voidaan suorittaa pankkitarkastusviraston hyväksymä korko. Mahdolliselle lisäpääomalle on kuitenkin maksettava markkinoiden mukaan määräytyvä korko, jonka suuruuden määrittäminen on tarkoituksenmukaista jättää hypo-

teekkiyhdistyksen päätettäväksi. Tämän vuoksi puheena oleva momentti ehdotetaan kumottavaksi.

5 luvun otsikko. Luvun nimi ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan luvun muuttunutta sisältöä.

27 §. Voimassa olevan lain 4 §:n 3 momentin säännös ehdotetaan ajanmukaistettuna siirrettäväksi tähän pykälään.

1.10. Laki arvopaperinvälitysliikkeistä

4 §. Pykälässä on lueteltu ne yhteisöt, jotka saavat harjoittaa arvopaperinvälitystä. Pykälään lisätään sana luottolaitos, koska rahoitustoimintalain 18 §:n nojalla luottolaitos saa harjoittaa arvopaperien välitystoimintaa vastaavalla tavalla kuin talletuspankit talletuspankkien toiminnasta annetun lain 7 §:n nojalla.

1.11. Arvopaperimarkkinalaki

4 §. Arvopaperimarkkinalain (495/89) 1 luvun 4 §:n 3 momentissa säädetään arvopaperinvälittäjä käsite arvopaperinvälitysliikkeistä annetun lain 4 §:n kautta. Koska viimeksi mainittu lainkohta ehdotetaan muutettavaksi, tulee arvopaperimarkkinalain puheena olevaa lainkohtaa tarkistaa.

2. Voimaantulo

Ehdotetut lait tulisi saattaa voimaan samanaikaisesti. Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1992.

Rahoitustoimintalain voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä on otettu huomioon luottolaitosten tarvitsema sopeutumisaika uuteen vakavaraisuusjärjestelmään siirryttäessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Rahoitustoimintalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 Luku

Yleiset säännökset

1 §

Rahoitustoiminnan määritelmä

Rahoitustoiminnalla tarkoitetaan tässä laissa ammatillista luottojen ja muun niihin verrattavan rahoituksen tarjoamista omaan lukuun yleisöltä tai samaan konserniin kuuluvalla yhteisöltä hankituin takaisinmaksettavin varoin. Yleisöön kuuluviksi ei tätä lakia sovellettaessa lueta talletuspankkeja eikä luottolaitoksia.

Tässä laissa tarkoitettuna rahoitustoimintana ei pidetä toimintaa, joka:

1) liittyy välittömästi toiminnan harjoittajan kiinteän tai irtaimen omaisuuden taikka palvelusten kauppaan; tai

2) kohdistuu samaan konserniin kuuluvaan yhteisöön.

2 §

Luottolaitoksen määritelmä

Luottolaitoksella tarkoitetaan tässä laissa rahoitustoimintaa harjoittavaa osakeyhtiötä, osuuskuntaa ja hypoteekkiyhdistystä.

Luottolaitokseen sovelletaan osakeyhtiöistä, osuuskunnista tai hypoteekkiyhdistyksistä annettua lainsäädäntöä, mikäli tässä laissa ei toisin säädetä.

Luottolaitosten osalta osakeyhtiölain 2 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 8 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua poikkeuslupa antaa valtiovarainministeriö.

3 §

Luvanvaraisuus

Rahoitustoimintaa saa harjoittaa ainoastaan toimiluvan saanut luottolaitos.

Toimintaan, jossa rahoituksen tarjoaja vain hankkii rahoituksen saajan osoittaman omai-

suuden tai oikeuden ja vuokraa sen rahoituksen saajalle, ei vaadita tässä laissa tarkoitettua toimilupaa.

Tätä lakia ei sovelleta Suomen Pankkiin. Talletuspankkien sekä ulkomaisten talletuspankkien ja luottolaitosten sivukonttoreiden oikeudesta harjoittaa rahoitustoimintaa säädetään erikseen.

4 §

Luottolaitoksen konserni

Jos luottolaitos omistaa niin monta kotimaisen tai ulkomaisen osakeyhtiön osaketta, että sillä on enemmän kuin puolet kaikkien osakkeiden tuottamista äänistä, luottolaitos on emoyhteisö ja osakeyhtiö tytäryhtiö. Jos luottolaitos ja sen tytäryhtiöt yhdessä taikka tytäryhtiö yksin tai useat tytäryhtiöt yhdessä omistavat edellä tarkoitettua määrän kotimaisen tai ulkomaisen yhtiön osakkeita, myös viimeksi mainittu yhtiö on luottolaitoksen tytäryhtiö.

Jos luottolaitoksella on muutoin osakkeiden omistuksen tai sopimuksen perusteella määräämisvalta talletuspankkien toiminnasta annetun lain (1268/90) 7 §:ssä tarkoitettua toimintaa harjoittavassa yhtiössä ja huomattava osuus sen toiminnan tuloksesta, luottolaitos on niinkään emoyhteisö ja jälkimmäinen yhtiö tytäryhtiö.

Luottolaitoksen tytäryhtiönä ei pidetä kiinteistöyhtiötä, paitsi jos se, luottolaitos ja luottolaitoksen tytäryhtiö yhteensä omistavat 1 momentissa tarkoitettua määrän jonkin muun kotimaisen tai ulkomaisen osakeyhtiön osakkeita, eikä myöskään yhtiötä, jonka osakkeita luottolaitos on hankkinut tämän lain 18 §:n nojalla talletuspankkien toiminnasta annetun lain 14 ja 17 §:n mukaisesti.

Luottolaitos ja sen tytäryhtiöt muodostavat luottolaitoksen konsernin.

Jos konsernia koskevia säännöksiä ei voida tai ei ole tarkoituksenmukaista noudattaa luottolaitoksen konsernin kokoonpanon tai muun erityisen syyn takia, luottolaitos voi poiketa

niistä pankkitarkastusviraston kussakin yksittäistapauksessa antamien määräysten mukaisesti.

5 §

Valvonta

Tämän lain ja viranomaisten sen nojalla antamien määräysten noudattamista valvoo pankkitarkastusvirasto.

2 Luku

Perustaminen ja hallinto

6 §

Toimilupa

Luottolaitoksen perustajien on haettava valtiovarainministeriöltä luottolaitokselle toimilupa. Hakemukseen on liitettävä luottolaitoksen perustamiskirja. Valtiovarainministeriöllä on oikeus vaatia myös muita tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Hakemuksesta on pyydettyävä pankkitarkastusviraston lausunto.

Luottolaitokselle, jonka perustaminen ei ole yleisen edun vastaista, on myönnettävä toimilupa.

Valtiovarainministeriöllä on kuitenkin oikeus luottolaitoksen toimiluvan hakijaa kuultuaan asettaa toimilupaan luottolaitoksen liiketoimintaa koskevia ehtoja.

7 §

Vähimmäispääoma

Luottolaitoksen osakepääoman, osuuspääoman tai peruspääoman on oltava vähintään 25 miljoonaa markkaa. Valtiovarainministeriö voi erityisestä syystä myöntää luvan pienemmän pääoman määrään, jonka on kuitenkin aina oltava vähintään viisi miljoonaa markkaa. Osakepääoma, osuuspääoma tai peruspääoma on maksettava kokonaan rahana ennen kuin luottolaitos aloittaa toimintansa.

8 §

Toimiluvan peruuttaminen

Valtiovarainministeriö voi pankkitarkastusviraston esityksestä peruuttaa luottolaitoksen toimiluvan, jos laitoksen toiminnassa on olennaisesti rikottu lakia, asetuksia tai viranomaisen niiden nojalla antamia tai vahvistamia

määräyksiä taikka jos luvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole olemassa.

Jos luottolaitoksen hoidossa on todettu taitamattomuutta tai varomattomuutta ja on ilmeistä, että se voi vakavasti vahingoittaa velkojien etua, valtiovarainministeriö voi pankkitarkastusviraston esityksestä rajoittaa määräjäksi laitoksen toimiluvan mukaista toimintaa.

9 §

Yhtiöjärjestys ja säännöt

Luottolaitoksen yhtiöjärjestykselle tai säännöille ja niiden muutoksille on haettava valtiovarainministeriön vahvistus. Yhtiöjärjestys tai säännöt ja niiden muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukaiset eikä ole erityistä syytä jättää niitä vahvistamatta.

10 §

Yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen sisältö

Luottolaitoksen yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä on, sen lisäksi mitä muualla laissa säädetään, määrättävä:

1) hallituksen jäsenen ja varajäsenen sekä toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajan oikeudesta kuulua toisen liikeyrityksen hallintoon;

2) missä järjestyksessä päätetään toimitusjohtajan ja hallituksen jäsenen välisestä tehtävänjaosta ja oikeudesta edustaa luottolaitosta;

3) miten toimipaikkojen hallinto on järjestettävä; sekä

4) ketkä ovat oikeutetut kirjoittamaan luottolaitoksen toiminimen.

Lisäksi yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä voidaan määrätä, että luottolaitoksen hallintoneuvoston on vahvistettava luottolaitoksen toimintaa koskevat yleiset ohjeet asioissa, jotka ovat laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä sekä toimituttava valitsemillaan tarkastajilla vähintään kerran vuodessa luottolaitoksen hoidon ja hallinnon tarkastus.

11 §

Pankkitarkastusvirastolle toimitettavat tiedot

Luottolaitos ei saa aloittaa toimintaansa ennen kuin se on saanut toimiluvan ja toimitanut pankkitarkastusvirastolle:

1) luottolaitosta koskevan täydellisen otteen kaupparekisteristä;

2) luottolaitoksen yhtiöjärjestyksen tai säännöt;

3) jäljennöksen yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen vahvistamista koskevasta valtiovarainministeriön päätöksestä; sekä

4) hallituksen jäsenen ja varajäsenen, toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajan sekä tilintarkastajien ja varatilintarkastajien nimet sekä tiedot heidän kansalaisuudestaan ja kotipaikastaan.

Jos 1 momentissa mainituissa tiedoissa tapahtuu muutos, se on viipymättä ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle.

12 §

Toimipaikat

Luottolaitoksella on oltava toimintaansa varten kiinteä toimipaikka, jonka lisäksi sillä voi olla muita toimipaikkoja. Ulkomailla luottolaitoksella voi olla myös edustustoja.

Luottolaitoksella on oltava ulkomaisen toimipaikan perustamiseen valtiovarainministeriön lupa. Lupa on myönnettävä, jos toimipaikan valvonta on riittävällä tavalla järjestettävissä. Lupahakemuksesta on pyydettyä Suomen Pankin ja pankkitarkastusviraston lausunto. Valtiovarainministeriö voi antaa määräyksiä ulkomaille perustettavan toimipaikan perustamisesta ja valvonnan toteuttamisesta.

Jos luottolaitos rikkoo 2 momentin säännöksiä tai sen nojalla annettuja määräyksiä, valtiovarainministeriö voi luottolaitosta kuultuaan vaatia oikaisua määräajassa ja, jollei sitä tapahtu, määrätä ulkomainen toimipaikka lakautettavaksi.

Toimipaikan toiminnan aloittamisesta ja lopettamisesta samoin kuin edustuston perustamisesta ja lopettamisesta sekä niiden osoitteen muutoksesta on ennalta ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle.

3 Luku

Tilintarkastus ja tilinpäätös

13 §

Tilintarkastajat

Luottolaitoksen on vuosittain luottolaitoksen hallinnon ja tilien tarkastamista varten valittava vähintään kaksi tilintarkastajaa ja vähintään yksi varatilintarkastaja.

Vähintään yhden tilintarkastajan ja varatilintarkastajan on oltava Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö.

Luottolaitoksen tai sen tytäryhtiön tilintarkastajaan ei sovelleta osakeyhtiölain 10 luvun 5 §:n 3 momentin säännöksiä.

14 §

Pankkitarkastusviraston määräämät tilintarkastajat

Pankkitarkastusviraston on määrättävä luottolaitokselle kelpoisuusehdot täyttävä tilintarkastaja, jos:

1) 13 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä ei ole noudatettu;

2) tilintarkastaja on osakeyhtiölain 10 luvun 5 §:n 1 tai 2 momentin tai osuuskuntalain (247/54) 88 §:n 2 momentin mukaan esteellinen eikä esteettömien tilintarkastajien lukumäärä ole tämän lain tai yhtiöjärjestyksen taikka sääntöjen mukaan riittävä; tai

3) yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin otettua tilintarkastajien lukumäärää tai kelpoisuutta koskevaa määräystä ei ole noudatettu.

Osakeyhtiölain 10 luvun 1 §:n 3 momentissa ja 14 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun määräyksen luottolaitokselle antaa pankkitarkastusvirasto.

Ennen 1 tai 2 momentissa tarkoitetun määräyksen antamista pankkitarkastusviraston on kuultava luottolaitosta. Määräys on 1 momentissa tarkoitetun tilintarkastajan osalta voimassa siihen asti, kunnes tämän tilalle on valittu uusi tilintarkastaja, ja 2 momentissa tarkoitetun tilintarkastajan osalta seuraavana tilikautena pidettävän ensimmäisen varsinaisen yhtiökokouksen loppuun.

15 §

Tilikausi ja tilinpäätös

Luottolaitoksen tilikausi on kalenterivuosi, jollei pankkitarkastusvirasto myönnä poikkeusta.

Luottolaitoksen tilinpäätös on laadittava tämän lain, kirjanpitolain (655/73), osakeyhtiölain tai osuuskuntalain sekä pankkitarkastusviraston antamien määräysten mukaan.

16 §

Pankkitarkastusvirastolle tehtävät ilmoitukset

Luottolaitoksen on toimitettava pankkitar-

kastusvirastolle jäljennökset tilinpäätöksestään, hallintoelinten pöytäkirjoista ja tilintarkastuskertomuksesta sekä ne luottolaitoksen hoitoa ja tilintarkastusta koskevat asiakirjat, jotka tilintarkastajat ovat antaneet hallitukselle tai hallintoneuvostolle.

4 Luku

Luottolaitoksen toiminta

17 §

Liiketoiminnan ala

Luottolaitos saa harjoittaa vain talletuspankkien toiminnasta annetun lain 7 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua toimintaa. Luottolaitos ei saa kuitenkaan vastaanottaa talletuksia yleisöltä.

18 §

Omistusrajoitukset

Luottolaitokseen sovelletaan, mitä talletuspankkien toiminnasta annetun lain 13—15 §:ssä säädetään osakkeiden ja osuuk-sien omistamisesta, 16 §:ssä kiinteistöjen omistamisesta, 17 §:ssä omaisuuden väliaikaisesta omistamisesta sekä 18 §:ssä ulkomaisten luotto- ja rahoituslaitosten osakkeiden ja osuuk-sien ja samassa pykälässä tarkoitettujen omistusyhteisöjen osakkeiden ja osuuk-sien omistamisesta.

Luottolaitos saa talletuspankkien toiminnasta annetun lain 13 §:n estämättä omistaa väliaikaisesti osakkeita ja osuuk-sia muuta elinkei-noa kuin mainitun lain 7 §:ssä tarkoitettua toimintaa harjoittavassa yhteisössä, jos tällai-sen omistuksen tarkoituksena on osallistumi-nen riskipääomasijoituksella aloittavan, toimin-taansa laajentavan tai sitä olennaisesti muutta-van yrityksen kehittämiseen. Luottolaitoksen omistus tällaisessa yhteisössä saa olla enintään 50 prosenttia yhteisön koko osake- tai osuus-pääomasta tai kaikkien osakkeiden tai osuuk-sien tuottamista äänistä.

Pankkitarkastusvirasto antaa määräykset 2 momentissa tarkoitettujen osakkeiden ja osuuk-sien ilmoittamisesta pankkitarkastusvi-

rastolle sekä ajasta, jonka kuluessa luottolai-toksen on luovuttava osakkeista ja osuuk-sista.

19 §

Vakuuden edelleenpanttaaminen

Luottolaitokselle annettua vakuutta luotto-laitos ei saa vakuuden omistajan suostumuk-setta pantata edelleen.

20 §

Laina osakkaalle ja eräille muille

Osakeyhtiölain 11 luvun 7 §:n 2 ja 3 mo-menttia, 8 §:n 1 kohtaa ja 12 luvun 7 §:ää ei sovelleta luottolaitokseen.

5 Luku

Maksuvalmius, vakavaraisuus ja riskien hallinta

21 §

Maksuvalmius

Luottolaitoksen maksuvalmiuden on oltava sen toimintaan nähden riittäväällä tavalla tur-vattu.

Pankkitarkastusvirasto antaa tarkempia määräyksiä luottolaitoksen maksuvalmiuden turvaamisesta.

22 §

Vakavaraisuus

Luottolaitoksen vakavaraisuudesta on voi-massa, mitä talletuspankkien toiminnasta an-netun lain 23—32 §:ssä säädetään talletuspan-kin vakavaraisuudesta.

23 §

Riskien hallinta

Luottolaitoksen riskien hallinnasta sekä luot-laitoksen ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvan rahoituslaitoksen riskien keskittämi-sestä on voimassa, mitä talletuspankin toimin-nasta annetun lain 33 §:ssä säädetään talletus-pankkien riskien hallinnasta ja talletuspankin

ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvan rahoituslaitoksen riskien keskittämisestä.

6 Luku

Erinäiset säännökset

24 §

Toiminnan keskeyttäminen, selvitystila, purkaminen ja sulautuminen

Osakeyhtiömuotoisen luottolaitoksen toiminnan keskeyttämiseen, selvitystilaan ja purkamiseen sekä luottolaitoksen sulautumiseen toiseen luottolaitokseen tai talletuspankkiin taikka kahden tai useamman luottolaitoksen tai luottolaitoksen ja talletuspankin sulautumiseen perustamalla uusi luottolaitos tai talletuspankki sovelletaan vastaavasti, mitä liikepankkilain (1269/90) 5 ja 6 luvussa säädetään liikepankin sulautumisesta sekä toiminnan keskeyttämisestä, selvitystilasta ja purkamisesta.

Osuuskuntamuotoisen luottolaitoksen toiminnan keskeyttämiseen, selvitystilaan ja purkamiseen sekä luottolaitoksen sulautumiseen toiseen luottolaitokseen tai talletuspankkiin taikka kahden tai useamman luottolaitoksen tai luottolaitoksen ja talletuspankin sulautumiseen perustamalla uusi luottolaitos tai talletuspankki sovelletaan vastaavasti, mitä osuuspankkilain (1271/90) 6 ja 8 luvussa säädetään osuuspankin sulautumisesta sekä toiminnan keskeyttämisestä, selvitystilasta ja purkamisesta.

25 §

Asiakaansuoja ja kilpailun turvaaminen

Luottolaitokseen sovelletaan, mitä talletuspankkien toiminnasta annetun lain 5 luvussa säädetään asiakaansuojasta ja 6 luvussa kilpailun turvaamisesta.

26 §

Salassapitovelvollisuus

Joka luottolaitoksen tai luottolaitosten yhteenliittymän toimielimen jäsenenä tai varajäsenenä tai niiden palveluksessa on saanut tietää luottolaitoksen asiakkaan tai muun henkilön taloudellista asemaa tai yksityistä olosuhdetta koskevan seikan tai liike- tai ammattisalaisuuden, on velvollinen pitämään sen salassa, jollei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan sen ilmaisemiseen.

Salassa pidettäviä tietoja ei saa myöskään antaa luottolaitoksen yhtiökokoukselle, osuuskunnan kokoukselle tai edustajistolle taikka hypoteekkiyhdistyksen kokoukselle eikä kokoukseen osallistuvalla osakkeenomistajalla tai jäsenellä.

Luottolaitoksella on oikeus antaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi sekä muuten laissa sellaisten tietojen saantiin oikeutetulle viranomaiselle.

Luottolaitoksella on oikeus antaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja samaan konserniin kuuluvalla yhteisölle, jos sen hallintoelinten jäseniä tai toimihenkilöitä koskee 1 momentissa säädetty tai sitä vastaava salassapitovelvollisuus ja jos tiedon antaminen on vastaanottavan yhteisön riskien hallinnan kannalta tarpeen.

Luottolaitoksella on 1 momentin estämättä oikeus harjoittaa sen liiketoimintaan tavanomaisesti kuuluvaa luottotietotoimintaa.

27 §

Luottotappiovaraus

Luottolaitos voi siirtää välittömästi ennen lain voimaantuloa päättäneeltä tilikaudelta laaditussa tilinpäätöksessä vararahastoon enintään 90 prosenttia edellä tarkoitettulta tilikaudelta tehtävän luottotappiovarauksen ja aikaisemmin tehtyjen luottotappiovarausten yhteismäärästä.

Edellä 1 momentin mukaisesti vararahastoon siirrettyä määrää, poiketen siitä, mitä muualla laissa säädetään, saadaan käyttää ainoastaan luottolaitoksen tappioiden kattamiseen siltä osin kuin vahvistetun taseen osoittama voitto ja muu vapaa oma pääoma eivät siihen riitä.

28 §

Obligaatiolainojen vakuudet

Luottolaitoksen on annettava, jos obligaatiolainan ehdoissa niin määrätään, pankkitarkastusviraston haltuun kunkin yksin ottamansa obligaatiolainan ehtojen mukaisia vakuuksia vähintään lainan kulloinkin liikkeessä olevien obligaatioiden yhteenlaskettua nimellisarvoa vastaava määrä ja pankkitarkastusviraston hyväksymä määrä kunkin sellaisen ottamansa obligaatiolainan ehtojen mukaisia vakuuksia, johon perustuvat luottolaitoksen sitoumukset ovat yhteisvastuulliset muun lainanottajan kanssa.

Luottolaitoksen ottaman obligaatiolainan väliaikaiseksi vakuudeksi voi luottolaitos 1 momentissa mainittujen vakuuksien sijasta antaa myös Suomen Pankin, Postipankki Oy:n, liikepankin, säästöpankin tai osuuspankin takauksen tai vastaavan määrän niiden talletustodistuksia.

Väliaikaiset vakuudet on niin pian kuin mahdollista ja viimeistään kahden vuoden kuluessa niiden vakuudeksi asettamisesta vaihdettava obligaatiolainan ehdoissa määrättyihin vakuuksiin. Pankkitarkastusvirasto voi myöntää vaihtamiseen yhteensä enintään kahden vuoden lykkäyksen.

29 §

Obligaatiolainan lisävakuus

Jos luottolaitoksen ottaman obligaatiolainan vakuuksien määrä laskee alle sen, mitä 28 §:ssä, luottolaitoksen yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä taikka obligaatiolainan ehdoissa vakuudesta säädetään tai määrätään, luottolaitoksen on viimeistään kahden kuukauden kuluessa asetettava pankkitarkastusviraston hyväksymä lisävakuus.

30 §

Obligaatioiden vaihtaminen velkakirjoihin

Luottolaitos saa, mikäli obligaatiolainan ehdoissa ei ole toisin määrätty, vaihtaa ennen erääntymispäivää takaisin hankkimiaan obligatioita niiden nimellisarvosta saman obligaatiolainan vakuutena oleviin velkakirjoihin. Tällaiset obligatiot on seuraavana kuoletuusuunitelman mukaisena maksupäivänä käytettävä obligaatiolainan ylimääräiseen kuolettamiseen.

7 Luku

Rangaistussäännökset ja uhkasakko

31 §

Luottolaitosrikos

Joka harjoittaa rahoitustoimintaa ilman toimilupaa, on tuomittava *luottolaitosrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei teko ole vähäinen tai siitä ei

muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

32 §

Luottolaitosrikkomus

Joka jättää täyttämättä 25 §:ssä säädetyn velvollisuuden toimia talletuspankkien toiminnasta annetun lain 43 §:n 1 momentin tai mainitun lain 46 §:n 2 momentin mukaisesti, on tuomittava *luottolaitosrikkomuksesta* sakkoon, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

33 §

Salassapitovelvollisuuden rikkominen

Joka rikkoo 26 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden, on tuomittava *luottolaitosta koskevan salassapitovelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 1 momentissa tarkoitettusta rikoksesta, jos sillä on loukattu vain yksityistä etua, ellei se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, ole ilmoittanut rikosta syytteeseen pantavaksi.

34 §

Uhkasakko

Jos luottolaitos ei ole toiminnassaan noudattanut tätä lakia tai sen nojalla annettuja säädöksiä tai määräyksiä, pankkitarkastusvirasto voi uhkasakolla velvoittaa sen täyttämään velvollisuutensa.

Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi luottolaitoksen kotipaikan lääninhallitus.

8 Luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

35 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tällä lailla kumotaan 29 päivänä elokuuta 1969 annettu kiinnitysluottopankkilaki (545/69) ja samana päivänä annettu luotto-osakeyhtiölaki (546/69) niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen sekä 15 päivänä joulukuuta 1989

annettu laki kiinnitysluottopankin muuttamisesta liikepankit ja sulautumisesta liikepankkiin (1109/89).

Kiinnitysluottopankkilaisa tarkoitetulla kiinnitysluottopankilla on myös tämän lain voimaan tultua oikeus toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan käyttää nimitystä "pankki".

Hakemus luottolaitoksen toimiluvan myöntämisestä ja yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen vahvistamisesta voidaan ottaa käsiteltäväksi ennen tämän lain voimaantuloa.

36 §

Poikkeus vähimmäispääomasta

Edellä 7 §:ssä säädetty osakepääoman, osuuspääoman tai peruspääoman vähimmäisvaatimus ei koske sellaista toimilupaa hakevaa osakeyhtiötä, osuuskuntaa tai hypoteekkiyhdistystä, joka tämän lain voimaan tullessa harjoittaa rahoitustoimintaa ja jatkaa keskeytyksettä toimintaansa toimiluvan hakemiseen saakka. Perustamispääoman tulee kuitenkin olla vähintään yhtä suuri kuin mitä toimiluvan hakijan osakepääoma, osuuspääoma tai peruspääoma oli lain voimaantulohetkellä, eikä sitä saa alentaa toimiluvan myöntämisen jälkeen.

37 §

Rahoitustoimintaa harjoittavien yhteisöjen velvollisuus hakea toimilupa

Yhteisön, joka tämän lain voimaan tullessa harjoittaa tässä laissa tarkoitettua rahoitustoimintaa, on kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta haettava toimilupaa ja yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen vahvistamista taikka vuoden kuluessa lain voimaantulosta lopetettava uusien toimilupaa edellyttävien rahoitussovimusten tekeminen sekä uuden rahoituksen antaminen ennen mainitun määräajan umpeen kulumista tehdyn sopimuksen perusteella. Valtiovarainministeriö voi erityisestä syystä myöntää lopettamiselle pitemmän määräajan.

Yhteisön, joka sille muun lain nojalla myönnetyn toimiluvan nojalla harjoittaa tämän lain voimaan tullessa tässä laissa tarkoitettua rahoitustoimintaa, ei tarvitse hakea uutta toimilupaa.

38 §

Vakavaraisuutta koskeva siirtymäsäännös

Yhteisön, joka tämän lain voimaan tullessa harjoittaa tässä laissa tarkoitettua toimintaa ja joka on saanut 6 §:ssä tarkoitettun toimiluvan, tulee täyttää 22 §:ssä säädetty vakavaraisuus viimeistään 1 päivänä tammikuuta 1996.

Jos 1 momentissa tarkoitettu yhteisö harjoittaa kansainvälistä rahoitustoimintaa, sen tulee kuitenkin täyttää 22 §:ssä tarkoitettu vakavaraisuus viimeistään 1 päivänä tammikuuta 1993.

Jos 37 §:n 1 momentissa tarkoitettun luottolaitoksen vakavaraisuus toimilupaa myönnettäessä alittaa säädetyn vähimmäismäärän, se ei saa 1 tai 2 momentissa säädettyä aikana alentua siitä, mitä se toimiluvan myöntämishetkellä oli.

39 §

Omistusrajoituksia koskeva siirtymäsäännös

Jos luottolaitoksen omistus tai määräämisvalta tämän lain voimaan tullessa ylittää talletuspankkien toiminnasta annetun lain 13 §:ssä tai tämän lain 18 §:n 2 momentissa tarkoitettun enimmäismäärän, luottolaitoksen on 1 päivään tammikuuta 1997 mennessä järjestettävä osakkeiden tai osuuksien omistus ja määräämisvalta sellaiseksi kuin sanotuissa pykälissä säädetään, jollei valtiovarainministeriö hakemuksesta myönnä pitempää aikaa. Tänä aikana luottolaitos ei saa korottaa enimmäismäärän ylittävää suhteellista omistustaan ja määräämisvaltaansa siitä, mitä se lain voimaan tullessa oli.

2.

Laki**talletuspankkien toiminnasta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan talletuspankkien toiminnasta 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1268/90) 7 §:n 3 momentti ja 20 §,

muutetaan 6 §:n 2 momentti, 16 §:n 1 momentti ja 58 § sekä

lisätään 27 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin uusi 58 a—58 c § seuraavasti:

6 §

Jollei muussa laissa erikseen säädetä, talletuspankin lisäksi ainoastaan Suomen Pankki ja Pohjoismaiden Investointipankki saavat käyttää toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan nimitystä ”pankki”. Kiellon estämättä saadaan nimitystä ”pankki” käyttää toiminimessä tai kuvaamaan toimintaa, jos on ilmeistä, ettei nimityksen käyttäminen johda harhaan toiminnan luonteen suhteen.

16 §

Talletuspankki saa sijoittaa muihin kuin rahoitustoiminnan yhteydessä vuokrattaviin kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin yhteensä enintään määrän, joka on 13 prosenttia pankin taseen loppusummasta, jollei pankkitarkastusvirasto erityisestä syystä myönnä lupaa suurempaan määrään

27 §

Talletuspankin rahoitustoiminnan yhteydessä vuokralle antaman käyttöomaisuuden huomioon ottamisesta 23 §:n mukaista vakavaraisuutta laskettaessa antaa määräyksiä pankkitarkastusvirasto.

58 §

Joka talletuspankin tai talletuspankkien yhteenliittymän toimielimen jäsenenä tai varajäsenenä tai niiden palveluksessa on saanut tietää pankin asiakkaan tai muun henkilön taloudellista asemaa tai yksityistä olosuhdetta koskevan seikan tai liike- tai ammatillisalaisuuden, on velvollinen pitämään sen salassa ellei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna

suostumustaan sen ilmaisemiseen. Salassa pidettäviä tietoja ei saa myöskään antaa pankin yhtiökokoukselle, isäntien kokoukselle, osuuskunnan kokoukselle tai edustajistolle eikä kokoukseen osallistuvalla osakkaalla, tallettajalla taikka kantarahastotodistuksen tai sijoitusosuuden omistajalle tai jäsenelle.

Talletuspankilla on oikeus antaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi sekä muuten laissa sellaisten tietojen saantiin oikeutetulle viranomaiselle.

Talletuspankilla on oikeus antaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja samaan konserniin kuuluvalla yhteisölle, jos sen hallintoelinten jäseniä tai toimihenkilöitä koskee 1 momentissa säädetty tai sitä vastaava salassapitovelvollisuus ja jos tiedon antaminen on vastaanottavan yhteisön riskien hallinnan kannalta tarpeen.

Talletuspankilla on 1 momentin estämättä oikeus harjoittaa pankkitoimintaa tavanomaisesti kuuluvaa luottotietotoimintaa.

58 a §

Talletuspankin on annettava, jos obligaatiolainan ehdoissa niin määrätään, pankkitarkastusviraston haltuun kunkin yksin ottamansa obligaatiolainan ehtojen mukaisia vakuuksia vähintään lainan kulloinkin liikkeessä olevien obligaatioiden yhteenlaskettua nimellisarvoa vastaava määrä ja pankkitarkastusviraston hyväksymä määrä kunkin sellaisen ottamansa obligaatiolainan ehtojen mukaisia vakuuksia, johon perustuvat talletuspankin sitoumukset ovat yhteisvastuulliset muun lainanottajan kanssa.

Talletuspankin ottaman obligaatiolainan väliaikaiseksi vakuudeksi voi talletuspankki 1 momentissa mainittujen vakuuksien sijasta antaa myös Suomen Pankin, Postipankki Oy:n,

liikepankin, säästöpankin tai osuuspankin takauksen tai vastaavan määrän niiden talletustodistuksia.

Väliaikaiset vakuudet on niin pian kuin mahdollista ja viimeistään kahden vuoden kuluessa niiden vakuudeksi asettamisesta vaihdettava obligaatiolainan ehdoissa määrättyihin vakuuksiin. Pankkitarkastusvirasto voi myöntää vaihtamiseen yhteensä enintään kahden vuoden lykkäyksen.

58 b §

Jos talletuspankin ottaman obligaatiolainan vakuuksien määrä laskee alle sen, mitä 58 a §:ssä, talletuspankin yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä taikka obligaatiolainan ehdoissa vakuudesta säädetään tai määrätään, talletuspan-

kin on viimeistään kahden kuukauden kuluessa asetettava pankkitarkastusviraston hyväksymä lisävakuus.

58 c §

Talletuspankki saa, mikäli obligaatiolainan ehdoissa ei ole toisin määrätty, vaihtaa ennen erääntymispäivää takaisin hankkimiaan obligatioita niiden nimellisarvosta saman obligaatiolainan vakuutena oleviin velkakirjoihin. Tällaiset obligatiot on seuraavana kuoletussuunnitelman mukaisena maksupäivänä käytettävä obligaatiolainan ylimääräiseen kuolettamiseen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 _____.

3.

Laki

ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa 31 päivänä elokuuta 1978 annetun lain (684/78) 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 2 ja 3 momentti, 3 ja 4—6 §, 6 a §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 18 §:n 1 momentti, sellaisena kuin ne ovat 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 2 ja 3 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 18 §:n 1 momentti 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1282/90) sekä 3 ja 4—6 § ja 6 a §:n 1 momentti 29 päivänä maaliskuuta 1985 annetussa laissa (288/85), seuraavasti:

1 §

Ulkomaalainen voi omistaa osakkeita suomalaisessa liikepankissa ja luottolaitoksessa siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Ulkomainen luottolaitos, joka kotimaassaan on riittävän julkisen valvonnan alainen, voi perustaa Suomeen sivukonttorin siten kuin tässä laissa säädetään. Sivukonttorin toimintaan sovelletaan talletuspankkien toiminnasta annettua lakia (1268/90) tai rahoitustoimintalakia (_____/_____), jollei tässä laissa toisin säädetä, ja sivukonttorin valvontaan pankkitarkastusvirastosta annettua lakia (1273/90).

Ulkomaisella luottolaitoksella tarkoitetaan pankkia tai muuta yhteisöä, jolla kotimaassaan

saamansa toimiluvan perusteella on liiketoimintanaan oikeus vastaanottaa talletuksia tai muita takaisinmaksettavia varoja yleisöltä ja oikeus luotonantoon omaan lukuunsa ja jonka harjoittama toiminta ei oleellisesti eroa suomalaisille talletuspankeille tai rahoitustoimintalaissa tarkoitetuille luottolaitoksille sallitusta toiminnasta.

3 §

Ulkomaalainen on oikeutettu omistamaan liikepankin ja rahoitustoimintalaissa tarkoitettua luottolaitoksen osakkeita, jos pankin tai luottolaitoksen yhtiöjärjestykseen on otettu sitä koskeva määräys. Yhtiöjärjestyksessä on tällöin määrättävä, että ulkomaalaisten omistuksessa olevat osakkeet eivät saa ylittää määrää, joka vastaa kahtakymmentä prosenttia pankin

tai luottolaitoksen osakepääomasta. Lisäksi on määrättävä, että ulkomaalainen saa omistaa ainoastaan sellaisia osakkeita, joihin on tehty merkintä siitä, että ne voidaan luovuttaa ulkomaalaiselle. Tällaiset osakkeet eivät saa tuottaa parempaa oikeutta kuin ilman merkintää olevat osakkeet, ja niiden nojalla saadaan äänestää yhtiökokouksessa enintään neljännellä osalla siitä äänimäärästä, jota ilman merkintää olevien osakkeiden nojalla voi yhtiökokouksessa käyttää.

Valtioneuvosto voi erityisestä syystä 1 momentin estämättä antaa ulkomaiselle luottolaitokselle luvan hankkia liikepankin tai luottolaitoksen ilman merkintää olevia osakkeita. Lupaa koskevasta hakemuksesta on pyydettävä Suomen Pankin lausunto. Valtioneuvostolla on oikeus liittää lupaan yleisen edun vuoksi tarpeelliseksi katsomansa ehdot.

Liikepankin ja luottolaitoksen hallituksen on valvottava, ettei ulkomaiselle anneta osaketta, väliaikaistodistusta tai talonkia, jota ulkomaalainen ei tämän lain mukaan saa omistaa.

4 §

Ulkomaalaisella on oikeus 3 §:n estämättä omistaa liikepankin ja luottolaitoksen osakkeet, jotka hän on saanut perinnön, testamentin tai avio-oikeuden nojalla.

Suomen kansalaisuuden menettänyt henkilö säilyttää pankissa tai luottolaitoksessa oikeutensa.

5 §

Ulkomaalaisella on liikepankin tai luottolaitoksen osakepääomaa korotettaessa 3 §:n estämättä oikeus merkitä uusia sellaisia osakkeita, joihin ei ole tehty 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua merkintää, samassa suhteessa kuin hän ennestään omistaa pankin tai luottolaitoksen vastaavia osakkeita.

6 §

Ulkomaalaista ei saa merkitä liikepankin tai

luottolaitoksen osake- ja osakasluetteloon osakkeiden omistajaksi eikä hänellä ole oikeutta käyttää osakkeenomistajalle pankissa tai luottolaitoksessa kuuluvia oikeuksia, ellei hänen omistuksensa ole tämän lain mukainen.

6 a §

Liikepankin tai luottolaitoksen hallituksen jäsen, joka jättää täyttämättä, mitä 3 §:n 3 momentissa ja 3 a §:ssä säädetään, on tuomitettava sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

10 §

Ulkomaisen luottolaitoksen on haettava valtiovarainministeriöltä toimilupa Suomeen perustettavalle sivukonttorille. Hakemuksesta on pyydettävä Suomen Pankin ja pankkitarkastusviraston lausunto sekä lisäksi liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahaston lausunto, jos sivukonttorin perustava luottolaitos voi toimilupansa nojalla ottaa vastaan talletuksia yleisöltä. Toimilupahakemukseen on liitettävä valtiovarainministeriön tarpeelliseksi katsomat asiakirjat ja selvitykset.

18 §

Tallettajien saamisten turvaamiseksi on sivukonttorin kuuluttava liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon, jos sivukonttorin perustava luottolaitos voi toimilupansa nojalla ottaa vastaan talletuksia yleisöltä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

4.

L a k i**pankkitarkastusvirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan pankkitarkastusvirastosta 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1273/90) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetussa laissa (1071/91) seuraavasti:

1 §

Talletuspankkien ja niiden vakuusrahastojen, rahoitustoimintalaissa (/) tarkoitettujen luottolaitosten, rahastoyhtiöiden, arvopaperinvälitysliikkeiden, arvopaperipörssien, arvopaperimarkkinalain (495/89) 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettua sopimusmarkkinatoimintaa tai muuta julkista kaupankäyntiä arvopapereilla harjoittavien arvopaperinvälittäjien yhteisöiden, optioyhteisöjen, johdannaismarkkinoilla toimivien välittäjien ja markkinatakaajien,

meklarien ja ulkomaisten luottolaitosten edustustojen ja sivukonttorien, arvo-osuusyhdistyksen, osakekeskusrekisteriä hoitavan osuuskunnan ja toimiluvan saaneiden arvo-osuusrekisterin pitäjien toiminnan valvontaa varten on valtiovarainministeriön alainen pankkitarkastusvirasto.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

5.

L a k i**obligaatio- ja debentuurilainoista sekä muista joukkovelkakirjalainoista annetun lain 5 ja 18 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan obligaatio- ja debentuurilainoista sekä muista joukkovelkakirjalainoista 29 päivänä elokuuta 1969 annetun lain (553/69) 5 § sekä 18 §:n 4 momentti, sellaisena kuin ne ovat 8 päivänä joulukuuta 1978 annetussa laissa (938/78), seuraavasti:

5 §

Lupa obligaatiolainan liikkeeseen laskemiseen voidaan myöntää kunnalle, kuntainliitolle ja seurakunnalle, talletuspankille, rahoitustoimintalaissa (/) tarkoitettulle luottolaitokselle ja osakeyhtiölle, jonka osakepääoma ja yhtiöjärjestyksen mukaiset kiinteät vararahastot ovat vähintään 500 000 markkaa, ja osuuskunnalle, jonka vararahastot ja muut niihin verrattavat omat varat ovat vähintään 500 000 markkaa, sekä kaupparekisteriin merkitylle avoimelle yhtiölle, kommandiittiyhtiölle ja lai-

vanisännistöyhtiölle, jonka omat varat voidaan arvioida vähintään 500 000 markaksi, taikka näihin verrattavalle ulkomaiselle yhtiölle.

18 §

— — — — —
Debentuurin määrä ei saa olla suurempi kuin lainanottajan omat varat. Omilla varoilla tarkoitetaan tässä omaisuustaseeseen merkittyä omaa pääomaa ja rahastoja, ei kuitenkaan kululuontoisten maksujen suorittamiseksi perustettuja rahastoja eikä jakamattomia voitto-

varoja. Jos lainanottaja on laskenut liikkeeseen useita debenttuurilainoja, eivät niiden maksamatta olevat määrät saa yhteensä olla suuremmat kuin lainanottajan omat varat. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske talletuspank-

kia eikä rahoitustoimintalaissa tarkoitettua luottolaitosta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

6.

Laki

elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan elinkeinon harjoittamisen oikeudesta 27 päivänä syyskuuta 1919 annetun lain 3 §:n 11 kohta, sellaisena kun se on 12 päivänä joulukuuta 1941 annetussa laissa (858/41), seuraavasti:

3 §

Seuraavien elinkeinon harjoittamisesta säädetään erikseen lailla tai asetuksella:

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

11) talletuspankit ja muut luottolaitokset sekä panttilainauslaitokset;

7.

Laki

kuluttaja-asiamiehestä annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuluttaja-asiamiehestä 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (40/78) 8 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1280/90), seuraavasti:

8 §

Kuluttaja-asiamiehen on ennen 1 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen ryhtymistä pyydettyä pankkitarkastusvirastolta lausunto, jos asia koskee talletuspankkia tai rahoitustoi-

mintalaissa (/) tarkoitettua luottolaitosta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

8.

Laki

ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita 28 päivänä heinäkuuta 1939 annetun lain (219/39) 24 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 4 päivänä kesäkuuta 1982 annetussa laissa (408/82), seuraavasti :

24 §

Tämän lain yhteisöjä koskevia säännöksiä kiinteän omaisuuden ja osakkeiden omistamisen ja hallinnan rajoituksista ei sovelleta suomalaisiin talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa (1268/90) tarkoitettuihin talletuspankkeihin, rahoitustoimintalaisia (/) tarkoitettuihin luottolaitoksiin, vakuutusyhtiöihin, vakuutusyhdistyksiin, avustuskassoihin, yleishyödyllisiin asutusosakeyhtiöihin, niihin suomalaisiin osuuskuntiin, taloudellisiin yhdis-

tyksiin ja osakeyhtiöihin, joiden toimialana on televerkon välityksellä tapahtuva puhelinliikenteen harjoittaminen tai muu sähkömagneettisten aaltojen hyväksikäyttöön perustuva tiedonsiirto, Pohjoismaiden Investointipankkiin eikä Pohjoismaiden projektivientirahastoon.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

9.

Laki

hypoteekkiyhdistyksistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan hypoteekkiyhdistyksistä 8 päivänä joulukuuta 1978 annetun lain (936/78) 4 §, 18 §:n 2 momentin 7 kohta, 22 ja 23 §, 24 §:n 3 momentti, 26 §:n 3 momentti, näistä 4 § sellaisena kuin se on osittain muutettuna 22 päivänä tammikuuta 1988 annetulla lailla (50/88), sekä

muutetaan 1 §, 7 §:n 1 momentin johdantokappale ja 4 kohta ja 2 momentti, 9 §:n 1 momentti, 18 §:n 2 momentin 6 kohta, 24 §:n 1 momentti, 26 §:n 2 momentti, 5 luvun otsikko ja 27 §, seuraavasti:

1 §

Hypoteekkiyhdistys on rahoitustoimintalaisena (/) tarkoitettu luottolaitos. Sen erityistarkoituksena on etupäässä pitkäaikaisina lainoina hankituista varoista myöntää pitkäaikaisia lainoja pääasiassa joko kiinnitysvaluutta tai muuta turvaavaa vakuutta vastaan.

7 §

Hypoteekkiyhdistyksen säännöissä on mää-

rättävä sen lisäksi mitä rahoitustoimintalain 10 §:ssä on säädetty:

4) mihin määrään vakuutena olevan omaisuuden arvosta hypoteekkiyhdistys voi myöntää lainaa tätä vakuutta vastaan;

Milloin hypoteekkiyhdistyksen säännöissä on määrätty, että perustajille tai heidän edunsaajilleen voidaan maksaa takaisin heidän hy-

poteekkiyhdistykseen sijoittamansa pääoma, voi tällainen takaisinmaksu tapahtua vain edellytyksin, että 26 §:ssä mainittu lisäpääoma on maksettu kokonaan takaisin ja ettei hypoteekkiyhdistyksen vakavaraisuus takaisinmaksun johdosta vaarannu.

9 §

Hypoteekkiyhdistykselle, jonka perustaminen on yleisen edun mukainen, on annettava toimilupa.

18 §

Hypoteekkiyhdistyksen hallintoneuvoston on erityisesti:

6) vahvistettava varainhankinnassa noudatettavat yleiset ehdot;

24 §

Hypoteekkiyhdistyksen on käytettävä hankkimansa lainavarat ensisijaisesti lainojen antamiseen jäsenilleen ja jäseniksi ilmoittautuville.

26 §

Lisäpääoma voidaan maksaa takaisin ainoastaan siten, ettei hypoteekkiyhdistyksen peruspääomaa vähennetä, ettei hypoteekkiyhdistyksen oman pääoman ja sitoumusten suhde alene pienemmäksi kuin rahoitustoimintalain 22 §:ssä säädetään ja ettei minään vuonna

makseta takaisin enempää kuin puolet edellisen vuoden vuosivoitosta.

5 Luku

Hypoteekkiyhdistyksen toiminnan keskeyttäminen, selvitystila ja toiminnan lopettaminen

27 §

Jos hypoteekkiyhdistyksen toiminta on keskeytettävä tai se asetetaan selvitystilaan, on, jollei jäljempänä toisin säädetä, soveltuvien osin noudatettava, mitä säästöpankkilain (1270/90) 8 luvussa säädetään.

Mikäli selvitystilassa olevan hypoteekkiyhdistyksen toimintaa ei ole päätetty jatkaa eikä hypoteekkiyhdistyksen omaisuutta ole luovutettu konkurssiin, voidaan sen jälkeen, kun hypoteekkiyhdistyksen velat on maksettu tai niiden maksamiseen tarvittavat varat pantu erilleen ja muut sitoumukset täytetty, perustajille tai heidät edunsaajilleen maksaa takaisin heidän hypoteekkiyhdistykseen sijoittamansa pääoma, mikäli takaisinmaksu sääntöjen mukaan on mahdollista.

Jos omaisuutta jää tämän jälkeen jäljelle, on ylijäämä käytettävä hypoteekkiyhdistyksen sääntöjen määräämään tarkoitukseen. Ylijäämän käytöstä päättää tarvittaessa valtiovarainministeriö.

Edellä 2 ja 3 momentissa säädettyä menettelyä noudatetaan myös siinä tapauksessa, että hypoteekkiyhdistys on joutunut konkurssitilaan ja konkurssimenettelyn jälkeen varoja on jäljellä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

10.

Laki**arvopaperinvälitysliikkeistä annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan arvopaperinvälitysliikkeistä 26 päivänä toukokuuta 1989 annetun lain (499/89) 4 §, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1286/90), seuraavasti:

4 §

Arvopaperinvälitystä saa harjoittaa vain siihen toimiluvan saanut suomalainen osakeyhtiö (*arvopaperinvälitysliike*) sekä talletuspankki, rahoitustoimintalaissa () tarkoitettu luot-

tolaitos ja ulkomaisen luottolaitoksen Suomessa oleva sivukonttori.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 199 .

11.

Laki**arvopaperimarkkinalain 1 luvun 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä toukokuuta 1989 annetun arvopaperimarkkinalain (495/89) 1 luvun 4 §:n 3 momentti seuraavasti:

4 §

Arvopaperinvälittäjällä tarkoitetaan arvopaperinvälitysliikkeistä annetun lain (499/89) 4 §:ssä mainittua arvopaperinvälitysliikettä, talletuspankkia, rahoitustoimintalaissa () tarkoitettua luottolaitosta ja ulkomaisen luottolaitoksen Suomessa olevaa sivukonttoria.

Pörssivälittäjällä tarkoitetaan arvopaperinvälittäjää, jolla on oikeus käydä kauppaa arvopaperipörssissä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 199 .

Helsingissä 13 päivänä syyskuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri *Iiro Viinanen*

2.

Laki

talletuspankkien toiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

- kumotaan* talletuspankkien toiminnasta 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1268/90) 7 §:n 3 momentti ja 20 §,
muutetaan 6 §:n 2 momentti, 16 §:n 1 momentti ja 58 § sekä
lisätään 27 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin uusi 58 a—58 c § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Talletuspankin lisäksi ainoastaan Suomen Pankki, Pohjoismaiden Investointipankki ja kiinnitysluottopankki saavat käyttää toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan nimitystä ”pankki”. Kiellon estämättä saadaan nimitystä ”pankki” käyttää toiminimessä tai kuvaamaan toimintaa, jos on ilmeistä, ettei nimityksen käyttäminen johda harhaan toiminnan luonteen suhteen.

Jollei muussa laissa erikseen säädetä, talletuspankin lisäksi ainoastaan Suomen Pankki ja Pohjoismaiden Investointipankki saavat käyttää toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan nimitystä ”pankki”. Kiellon estämättä saadaan nimitystä ”pankki” käyttää toiminimessä tai kuvaamaan toimintaa, jos on ilmeistä, ettei nimityksen käyttäminen johda harhaan toiminnan luonteen suhteen.

7 §

*Talletuspankki ei saa laskea liikkeeseen obli-
gaatiolainaa.*

(3 mom. kumotaan)

16 §

Talletuspankki saa sijoittaa kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin yhteensä enintään määrän, joka on 13 prosenttia pankin taseen loppusummasta, jollei pankkitarkastusvirasto erityisestä syystä myönnä lupaa suurempaan määrään.

16 §

Talletuspankki saa sijoittaa muihin kuin rahoitustoiminnan yhteydessä vuokrattaviin kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin yhteensä enintään määrän, joka on 13 prosenttia pankin taseen loppusummasta, jollei pankkitarkastusvirasto erityisestä syystä myönnä lupaa suurempaan määrään

20 §

Talletuspankki ei saa rahoitusta järjestäessään pidättää muuta oikeutta asiakkaan liiketoiminnan tuottamaan voittoon, kuin mikä sillä on osakkeen, osuuden tai muun arvopaperin omistajana.

(kumotaan)

27 §

Talletuspankin rahoitustoiminnan yhteydessä vuokralle antaman käyttöomaisuuden huomioon ottamisesta 23 §:n mukaista vakavaraisuutta laskettaessa antaa määräyksiä pankkitarkastusvirasto.

58 §

Joka talletuspankin tai talletuspankkien yhteenliittymän toimielimen jäsenenä tai varajäsenenä tai niiden palveluksessa on saanut tietää pankin asiakkaan tai muun henkilön taloudellista asemaa tai yksityistä olosuhdetta koskevan seikan tai liike- tai ammattisalaisuuden, on velvollinen pitämään sen salassa, *mikäli sitä ei ole säädetty tai asianmukaisessa järjestyksessä määrätty ilmaistavaksi* tai ellei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan sen ilmaisemiseen. Salassapidettäviä tietoja ei saa antaa myöskään pankin yhtiökokoukselle, isäntien kokoukselle, osuuskunnan kokoukselle tai edustajistolle eikä kokoukseen osallistuvalla osakkaalla, tallettajalle, kantarahastotodistuksen tai sijoitusosuuden omistajalle tai jäsenelle.

Talletuspankilla on oikeus antaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja samaan konserniin kuuluvalla yhteisölle, jos sen hallintoelinten jäseniä tai toimihenkilöitä koskee momentissa säädetty tai sitä vastaava salassapitovelvollisuus ja jos tiedon antaminen on vastaanottavan yhteisön riskien hallinnan kannalta tarpeen.

Talletuspankilla on 1 momentin estämättä oikeus harjoittaa pankkitoimintaan tavanomaisesti kuuluvaa luottotietotoimintaa.

58 §

Joka talletuspankin tai talletuspankkien yhteenliittymän toimielimen jäsenenä tai varajäsenenä tai niiden palveluksessa on saanut tietää pankin asiakkaan tai muun henkilön taloudellista asemaa tai yksityistä olosuhdetta koskevan seikan tai liike- tai ammattisalaisuuden, on velvollinen pitämään sen salassa, ellei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan sen ilmaisemiseen. Salassa pidettäviä tietoja ei saa myöskään antaa pankin yhtiökokoukselle, isäntien kokoukselle, osuuskunnan kokoukselle tai edustajistolle eikä kokoukseen osallistuvalla osakkaalla, tallettajalle taikka kantarahastotodistuksen tai sijoitusosuuden omistajalle tai jäsenelle.

Talletuspankilla on oikeus antaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi sekä muuten laissa sellaisten tietojen saantiin oikeutetulle viranomaiselle.

Talletuspankilla on oikeus antaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja samaan konserniin kuuluvalla yhteisölle, jos sen hallintoelinten jäseniä tai toimihenkilöitä koskee 1 momentissa säädetty tai sitä vastaava salassapitovelvollisuus ja jos tiedon antaminen on vastaanottavan yhteisön riskien hallinnan kannalta tarpeen.

Talletuspankilla on 1 momentin estämättä oikeus harjoittaa pankkitoimintaan tavanomaisesti kuuluvaa luottotietotoimintaa.

58 a §

Talletuspankin on annettava, jos obligaatiolainan ehdoissa niin määrätään, pankkitarkastusviraston haltuun kunkin yksin ottamansa obligaatiolainan ehtojen mukaisia vakuuksia vähintään lainan kulloinkin liikkeessä olevien obligaatioiden yhteenlaskettua nimellisarvoa vastaava määrä ja pankkitarkastusviraston hyväksymä määrä kunkin sellaisen ottamansa obligaatiolainan ehtojen mukaisia vakuuksia, johon perustuvat talletuspankin sitoumukset ovat yhteisvastuulliset muun lainanottajan kanssa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Talletuspankin ottaman obligaatiolainan väliaikaiseksi vakuudeksi voi talletuspankki 1 momentissa mainittujen vakuuksien sijasta antaa myös Suomen Pankin, Postipankki Oy:n, liikepankin, säästöpankin tai osuuspankin takauksen tai vastaavan määrän niiden talletustodistuksia.

Väliaikaiset vakuudet on niin pian kuin mahdollista ja viimeistään kahden vuoden kuluessa niiden vakuudeksi asettamisesta vaihdettava obligaatiolainan ehdoissa määrättyihin vakuuksiin. Pankkitarkastusvirasto voi myöntää vaihtamiseen yhteensä enintään kahden vuoden lykkäyksen.

58 b §

Jos talletuspankin ottaman obligaatiolainan vakuuksien määrä laskee alle sen, mitä 58 a §:ssä, talletuspankin yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä taikka obligaatiolainan ehdoissa vakuudesta säädetään tai määrätään, talletuspankin on viimeistään kahden kuukauden kuluessa asetettava pankkitarkastusviraston hyväksymä lisävakuus.

58 c §

Talletuspankki saa, mikäli obligaatiolainan ehdoissa ei ole toisin määrätty, vaihtaa ennen erääntymispäivää takaisin hankkimiaan obligatioita niiden nimellisarvosta saman obligaatiolainan vakuutena oleviin velkakirjoihin. Tällaiset obligatiot on seuraavana kuolelussuunnitelman mukaisena maksupäivänä käytettävä obligaatiolainan ylimääräiseen kuolettamiseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

3.

Laki

ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa 31 päivänä elokuuta 1978 annetun lain (684/78) 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 2 ja 3 momentti, 3 ja 4—6 §, 6 a §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 18 §:n 1 momentti, sellaisena kuin ne ovat 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 2 ja 3 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 18 §:n 1 momentti 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1282/90) sekä 3 ja 4—6 § ja 6 a §:n 1 momentti 29 päivänä maaliskuuta 1985 annetussa laissa (288/85), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Ulkomaalainen voi omistaa osakkeita suomalaisessa liikepankissa, kiinnitysluottopankissa ja luotto-osakeyhtiössä siten kuin tässä laissa säädetään.

1 §

Ulkomaalainen voi omistaa osakkeita suomalaisessa liikepankissa *ja luottolaitoksessa* siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Ulkomainen luottolaitos, joka kotimaassaan on riittävän julkisen valvonnan alainen, voi perustaa Suomeen sivukonttorin siten kuin tässä laissa säädetään. Sivukonttorin toimintaan sovelletaan talletuspankkien toiminnasta annettua lakia (1268/90), jollei tässä laissa *ole* toisin säädetty, ja sen valvontaan pankkitarkastusvirastosta annettua lakia (1273/90).

Ulkomaisella luottolaitoksella tarkoitetaan pankkia tai muuta yhteisöä, jolla kotimaassaan saamansa toimiluvan perusteella on liiketoimintanaan oikeus vastaanottaa talletuksia tai muita takaisinmaksettavia varoja yleisöltä ja luotonantoon omaan lukuunsa ja jonka harjoittama toiminta ei oleellisesti eroa suomalaisille talletuspankeille sallitusta toiminnasta.

Ulkomainen luottolaitos, joka kotimaassaan on riittävän julkisen valvonnan alainen, voi perustaa Suomeen sivukonttorin siten kuin tässä laissa säädetään. Sivukonttorin toimintaan sovelletaan talletuspankkien toiminnasta annettua lakia (1268 /90) *tai rahoitustoimintalakia* (/), jollei tässä laissa toisin säädetä, ja *sivukonttorin* valvontaan pankkitarkastusvirastosta annettua lakia (1273/90).

Ulkomaisella luottolaitoksella tarkoitetaan pankkia tai muuta yhteisöä, jolla kotimaassaan saamansa toimiluvan perusteella on liiketoimintanaan oikeus vastaanottaa talletuksia tai muita takaisinmaksettavia varoja yleisöltä ja *oikeus* luotonantoon omaan lukuunsa ja jonka harjoittama toiminta ei oleellisesti eroa suomalaisille talletuspankeille *tai rahoitustoimintalaisa tarkoitetuille luottolaitoksille* sallitusta toiminnasta.

3 §

Ulkomaalainen on oikeutettu omistamaan *liike* liikepankin, kiinnitysluottopankin ja luotto-osakeyhtiön osakkeita, jos pankin tai luotto-osakeyhtiön yhtiöjärjestykseen on otettu sitä koskeva määräys. Yhtiöjärjestyksessä on tällöin määrättävä, että ulkomaalaisten omistuksessa olevat osakkeet eivät saa ylittää määrää,

3 §

Ulkomaalaisella on *oikeus* omistaa liikepankin ja *rahoitustoimintalaisa* tarkoitetun luottolaitoksen osakkeita, jos pankin tai luottolaitoksen yhtiöjärjestykseen on otettu sitä koskeva määräys. Yhtiöjärjestyksessä on tällöin määrättävä, että ulkomaalaisten omistuksessa olevat osakkeet eivät saa ylittää määrää, joka vastaa

Voimassa oleva laki

joka vastaa kahtakymmentä prosenttia pankin tai luottolaitoksen osakepääomasta. Lisäksi on määrättävä, että ulkomaalainen saa omistaa ainoastaan sellaisia osakkeita, joihin on tehty merkintä siitä, että ne voidaan luovuttaa ulkomaalaiselle. Tällaiset osakkeet eivät saa tuottaa parempaa oikeutta kuin ilman merkintää olevat osakkeet, ja niiden nojalla saadaan äänestää yhtiökokouksessa enintään neljännellä osalla siitä äänimäärästä, jota ilman merkintää olevien osakkeiden nojalla voi yhtiökokouksessa käyttää.

Valtioneuvosto voi erityisestä syystä 1 momentin estämättä antaa ulkomaiselle luottolaitokselle luvan hankkia liikepankin, kiinnitysluottopankin tai luotto-osakeyhtiön ilman merkintää olevia osakkeita. Lupaa koskevasta hakemuksesta on pyydettävä Suomen Pankin lausunto. Valtioneuvostolla on oikeus liittää lupaan yleisen edun vuoksi tarpeelliseksi katsomansa ehdot.

Liikepankin, kiinnitysluottopankin ja luotto-osakeyhtiön hallituksen on valvottava, ettei ulkomaalaiselle anneta osaketta, väliaikaistodistusta tai talonkia, jota ulkomaalainen ei tämän lain mukaan saa omistaa.

4 §

Ulkomaalainen on oikeutettu 3 §:n estämättä omistamaan liikepankin, kiinnitysluottopankin ja luotto-osakeyhtiön osakkeet, jotka hän on saanut perinnön, testamentin tai avio-oikeuden nojalla.

Suomen kansalaisuuden menettänyt henkilö säilyttää pankissa tai luotto-osakeyhtiössä oikeutensa.

5 §

Ulkomaalainen on liikepankin, kiinnitysluottopankin tai luottopankin tai luotto-osakeyhtiön osakepääomaa korotettaessa oikeutettu 3 §:n estämättä merkitsemään uusia sellaisia osakkeita, joihin ei ole tehty 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua merkintää, samassa suhteessa kuin hän ennestään omistaa pankin tai luotto-osakeyhtiön vastaavia osakkeita.

6 §

Ulkomaalaista ei saa merkitä liikepankin, kiinnitysluottopankin tai luotto-osakeyhtiön osake- ja osakasluetteloon osakkeiden omistajaksi eikä hänellä ole oikeutta käyttää osakkeen-

Ehdotus

kahtakymmentä prosenttia pankin tai luottolaitoksen osakepääomasta. Lisäksi on määrättävä, että ulkomaalainen saa omistaa ainoastaan sellaisia osakkeita, joihin on tehty merkintä siitä, että ne voidaan luovuttaa ulkomaalaiselle. Tällaiset osakkeet eivät saa tuottaa parempaa oikeutta kuin ilman merkintää olevat osakkeet, ja niiden nojalla saadaan äänestää yhtiökokouksessa enintään neljännellä osalla siitä äänimäärästä, jota ilman merkintää olevien osakkeiden nojalla voi yhtiökokouksessa käyttää.

Valtioneuvosto voi erityisestä syystä 1 momentin estämättä antaa ulkomaiselle luottolaitokselle luvan hankkia liikepankin tai luottolaitoksen ilman merkintää olevia osakkeita. Lupaa koskevasta hakemuksesta on pyydettävä Suomen Pankin lausunto. Valtioneuvostolla on oikeus liittää lupaan yleisen edun vuoksi tarpeelliseksi katsomansa ehdot.

Liikepankin ja luottolaitoksen hallituksen on valvottava, ettei ulkomaalaiselle anneta osaketta, väliaikaistodistusta tai talonkia, jota ulkomaalainen ei tämän lain mukaan saa omistaa.

4 §

Ulkomaalaisella on oikeus 3 §:n estämättä, omistaa liikepankin ja luottolaitoksen osakkeet, jotka hän on saanut perinnön, testamentin tai avio-oikeuden nojalla.

Suomen kansalaisuuden menettänyt henkilö säilyttää pankissa tai luottolaitoksessa oikeutensa.

5 §

Ulkomaalaisella on liikepankin tai luottolaitoksen osakepääomaa korotettaessa 3 §:n estämättä oikeus merkitä uusia sellaisia osakkeita, joihin ei ole tehty 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua merkintää, samassa suhteessa kuin hän ennestään omistaa pankin tai luottolaitoksen vastaavia osakkeita.

6 §

Ulkomaalaista ei saa merkitä liikepankin tai luottolaitoksen osake- ja osakasluetteloon osakkeiden omistajaksi eikä hänellä ole oikeutta käyttää osakkeenomistajalle pankissa tai luot-

Voimassa oleva laki

omistajalle pankissa tai luotto-osakeyhtiössä kuuluvia oikeuksia, ellei hänen omistuksensa ole tämän lain mukainen.

6 a §

Liikepankin, kiinnitysluottopankin tai luotto-osakeyhtiön hallituksen jäsen, joka jättää täyttämättä, mitä 3 §:n 3 momentissa ja 3 a §:ssä on säädetty, on tuomittava sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

10 §

Ulkomaisen luottolaitoksen on haettava valtiovarainministeriöltä toimilupa Suomeen perustettavalle sivukonttorille. Hakemuksesta on pyydettävä Suomen Pankin, pankkitarkastusviraston sekä liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahaston lausunto. Toimilupahakemukseen on liitettävä valtiovarainministeriön tarpeelliseksi katsomat asiakirjat ja selvitykset.

18 §

Tallettajien saamisten turvaamiseksi sivukonttorin on kuultava liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuutusrahastoon.

Ehdotus

tolaitoksessa kuuluvia oikeuksia, ellei hänen omistuksensa ole tämän lain mukainen.

6 a §

Liikepankin tai *luottolaitoksen* hallituksen jäsen, joka jättää täyttämättä, mitä 3 §:n 3 momentissa ja 3 a §:ssä *säädetään*, on tuomittava sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei teosta muualla laissa *säädetä* ankarampaa rangaistusta.

10 §

Ulkomaisen luottolaitoksen on haettava valtiovarainministeriöltä toimilupa Suomeen perustettavalle sivukonttorille. Hakemuksesta on pyydettävä Suomen Pankin ja pankkitarkastusviraston lausunto sekä *lisäksi* liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahaston lausunto, *jos sivukonttorin perustava luottolaitos voi toimilupansa nojalla ottaa vastaan talletuksia yleisöltä*. Toimilupahakemukseen on liitettävä valtiovarainministeriön tarpeelliseksi katsomat asiakirjat ja selvitykset.

18 §

Tallettajien saamisten turvaamiseksi on sivukonttorin kuuluttava liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon, *jos sivukonttorin perustava luottolaitos voi toimilupansa nojalla ottaa vastaan talletuksia yleisöltä*.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

4.

Laki**pankkitarkastusvirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan pankkitarkastusvirastosta 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1273/90) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetussa laissa (1071/91) seuraavasti:

*Voimassa oleva laki***1 §**

Talletuspankkien ja niiden vakuusrahastojen, kiinnitysluottopankkien, hypoteekkiyhdistysten, luotto-osakeyhtiöiden, rahastoyhtiöiden, arvopaperinvälitysliikkeiden, arvopaperipörsien, arvopaperimarkkinalain (495/89) 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettua sopimusmarkkinatoimintaa tai muuta julkista kaupankäyntiä arvopaperilla harjoittavien arvopaperinvälittäjien yhteisöiden, optioyhteisöjen, johdannaismarkkinoilla toimivien välittäjien ja markkinatakaajien, meklarien ja ulkomaisten luottolaitosten edustustojen ja sivukonttorien, arvo-osuusyhdistyksen, osakekeskusrekisteriä hoitavan osuuskunnan ja toimiluvan saaneiden arvo-osuusrekisterin pitäjien toiminnan valvontaa varten on valtiovarainministeriön alainen pankkitarkastusvirasto.

*Ehdotus***1 §**

Talletuspankkien ja niiden vakuusrahastojen, *rahoitustoimintalaissa* (/) tarkoitettujen luottolaitosten, rahastoyhtiöiden, arvopaperinvälitysliikkeiden, arvopaperipörsien, arvopaperimarkkinalain (495/89) 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettua sopimusmarkkinatoimintaa tai muuta julkista kaupankäyntiä arvopapereilla harjoittavien arvopaperinvälittäjien yhteisöjen, optioyhteisöjen, johdannaismarkkinoilla toimivien välittäjien ja markkinatakaajien, meklarien ja ulkomaisten luottolaitosten edustustojen ja sivukonttorien, arvo-osuusyhdistyksen, osakekeskusrekisteriä hoitavan osuuskunnan ja toimiluvan saaneiden arvo-osuusrekisterin pitäjien toiminnan valvontaa varten on valtiovarainministeriön alainen pankkitarkastusvirasto.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

5.

Laki

obligaatio- ja debentuurilainoista sekä muista joukkovelkakirjalainoista annetun lain 5 ja 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan obligaatio- ja debentuurilainoista sekä muista joukkovelkakirjalainoista 29 päivänä elokuuta 1969 annetun lain (553/69) 5 § sekä 18 §:n 4 momentti, sellaisena kuin ne ovat 8 päivänä joulukuuta 1978 annetussa laissa (938/78), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Lupa obligaatiolainan liikkeeseen laskemiseen voidaan myöntää kunnalle, kuntainliitolle ja seurakunnalle, kiinnitysluottopankille, hypoteekkiyhdistykselle, osakeyhtiölle, jonka osakepääoma ja yhtiöjärjestyksen mukaiset kiinteät vararahastot ovat vähintään 500 000 markkaa, ja osuuskunnalle, jonka vararahastot ja muut niihin verrattavat omat varat ovat vähintään 500 000 markkaa, sekä kaupparekisteriin merkitylle avoimelle yhtiölle, kommandiittiyhtiölle ja laivaisännistöyhtiölle, jonka omat varat voidaan arvioida vähintään 500 0000 markaksi, taikka näihin verrattavalle ulkomaiselle yhteisölle.

5 §

Lupa obligaatiolainan liikkeeseen laskemiseen voidaan myöntää kunnalle, kuntainliitolle ja seurakunnalle, *talletuspankille, rahoitustoimintalaissa (/) tarkoitetulle luottolaitokselle* ja osakeyhtiölle, jonka osakepääoma ja yhtiöjärjestyksen mukaiset kiinteät vararahastot ovat vähintään 500 000 markkaa, ja osuuskunnalle, jonka vararahastot ja muut niihin verrattavat omat varat ovat vähintään 500 000 markkaa, sekä kaupparekisteriin merkitylle avoimelle yhtiölle, kommandiittiyhtiölle ja laivaisännistöyhtiölle, jonka omat varat voidaan arvioida vähintään 500 000 markaksi, taikka näihin verrattavalle ulkomaiselle yhtiölle.

18 §

Debentuurilainan määrä ei saa olla suurempi kuin lainanottajan omat varat. Omilla varoilla tarkoitetaan tässä omaisuustaseeseen merkittyä omaa pääomaa ja rahastoja, ei kuitenkaan kululuontoisten maksujen suorittamiseksi perustettuja rahastoja eikä jakamattomia voittovaroja. Jos lainanottaja on laskenut liikkeeseen useita debentuurilainoja, eivät niiden maksamatta olevat määrät saa yhteensä olla suuremmat kuin lainanottajan omat varat. Mitä tässä momentissa on säädetty, ei koske pankkia, hypoteekkiyhdistystä eikä luotto-osakeyhtiötä.

Debentuurin määrä ei saa olla suurempi kuin lainanottajan omat varat. Omilla varoilla tarkoitetaan tässä omaisuustaseeseen merkittyä omaa pääomaa ja rahastoja, ei kuitenkaan kululuontoisten maksujen suorittamiseksi perustettuja rahastoja eikä jakamattomia voittovaroja. Jos lainanottaja on laskenut liikkeeseen useita debentuurilainoja, eivät niiden maksamatta olevat määrät saa yhteensä olla suuremmat kuin lainanottajan omat varat. Mitä tässä momentissa *säädetään*, ei koske *talletuspankkia* eikä *rahoitustoimintalaissa* tarkoitettua luottolaitosta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 _____.

6.

Laki**elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan elinkeinon harjoittamisen oikeudesta 27 päivänä syyskuuta 1919 annetun lain 3 §:n 11 kohta, sellaisena kun se on 12 päivänä joulukuuta 1941 annetussa laissa (858/41), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Seuraavien elinkeinojen harjoittamisesta säädetään erikseen lailla tai asetuksella:

11) säästöpankki- ja muu pankkiliike sekä panttilainauslaitokset;

11) *talletuspankit ja muut luottolaitokset sekä panttilainauslaitokset;*

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta 199 .

7.

Laki**kuluttaja-asiamiehestä annetun lain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuluttaja-asiamiehestä 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (40/78) 8 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1280/90), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Kuluttaja-asiamiehen on ennen 1 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen ryhtymistä pyydettyä pankkitarkastusvirastolta lausunto, jos asia koskee talletuspankkia.

Kuluttaja-asiamiehen on ennen 1 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen ryhtymistä pyydettyä pankkitarkastusvirastolta lausunto, jos asia koskee talletuspankkia tai *rahoitustoimintalaissa (/)* tarkoitettua luottolaitosta.

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta 199 .

8.

Laki

ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita 28 päivänä heinäkuuta 1939 annetun lain (219/39) 24 §:n 1 momentti, sellaisena kuin sen on 4 päivänä kesäkuuta 1982 annetussa laissa (408/82), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 §

Tämän lain yhteisöjä koskevia säännöksiä kiinteän omaisuuden ja osakkeiden omistamisen ja hallinnan rajoituksista ei sovelleta suomalaisiin liikepankkeihin, kiinnitysluottopankkeihin, luotto-osakeyhtiöihin, säästöpankkeihin, osuuspankkeihin, vakuutusyhtiöihin, vakuutusyhdistyksiin, avustuskassoihin, yleishyödyllisiin asutusosakeyhtiöihin, niihin suomalaisiin osuuskuntiin, taloudellisiin yhdistyksiin ja osakeyhtiöihin, joiden toimialana on televerkon välityksellä tapahtuva puhelinliikenteen harjoittaminen tai muu sähkömagneettisten aaltojen hyväksikäyttöön perustuva tiedonsiirto, Pohjoismaiden Investointipankkiin eikä Pohjoismaiden projektivientirahastoon.

24 §

Tämän lain yhteisöjä koskevia säännöksiä kiinteän omaisuuden ja osakkeiden omistamisen ja hallinnan rajoituksista ei sovelleta suomalaisiin *talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa (1268/90) tarkoitettuihin talletuspankkeihin, rahoitustoimintalaissa (/) tarkoitettuihin luottolaitoksiin*, vakuutusyhtiöihin, vakuutusyhdistyksiin, avustuskassoihin, yleishyödyllisiin asutusosakeyhtiöihin, niihin suomalaisiin osuuskuntiin, taloudellisiin yhdistyksiin ja osakeyhtiöihin, joiden toimialana on televerkon välityksellä tapahtuva puhelinliikenteen harjoittaminen tai muu sähkömagneettisten aaltojen hyväksikäyttöön perustuva tiedonsiirto, Pohjoismaiden Investointipankkiin eikä Pohjoismaiden projektivientirahastoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

9.

Laki

hypoteekkiyhdistyksistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan hypoteekkiyhdistyksistä 8 päivänä joulukuuta 1978 annetun lain (936/78) 4 §, 18 §:n 2 momentin 7 kohta, 22 ja 23 §, 24 §:n 3 momentti, 26 §:n 3 momentti, näistä 4 § sellaisena kuin se on osittain muutettuna 22 päivänä tammikuuta 1988 annetulla lailla (50/88), sekä

muutetaan 1 §, 7 §:n 1 momentin johdantokappale ja 4 kohta ja 2 momentti, 9 §:n 1 momentti, 18 §:n 2 momentin 6 kohta, 24 §:n 1 momentti, 26 §:n 2 momentti, 5 luvun otsikko ja 27 §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Hypoteekkiyhdistys on luottolaitos, jonka tarkoituksena on etupäässä obligaatiolainoina tai muina pitkäaikaisina lainoina hankituista varoista myöntää pitkäaikaisia kuoletuslainoja pääasiassa joko kiinnitysvakuutta vastaan tai valtiolle, kunnille, kuntainliitoille ja seurakunnille taikka niiden takausta vastaan.

Hypoteekkiyhdistys saa 1 momentin säännöksen estämättä tilapäisesti antaa luottoa lainoittamatta olevista varoista turvaavaa vakuutta vastaan.

4 §

Hypoteekkiyhdistyksen toiminnan valvonnasta, sivukonttorin perustamisesta, pankkitarkastusvirastolle tehtävistä ilmoituksista, tilintarkastuksesta, liiketoiminnasta ja vakavaraisuudesta on, jollei jäljempänä toisin säädetä, soveltuvin osin voimassa, mitä kiinnitysluottopankeista on kiinnitysluottopankkilaissa (545/69) säädetty. Samoin sovelletaan kiinnitysluottopankkilaissa olevia vahingonkorvaus- ja rangaistussäännöksiä hypoteekkiyhdistykseen.

Hypoteekkiyhdistykseen ei kuitenkaan sovelleta, mitä kiinnitysluottopankkilain 3 §:ssä on säädetty osakeyhtiöistä voimassa olevan lain-säädännön soveltamisesta kiinnitysluottopankkiin.

Jos hypoteekkiyhdistyksen toiminta on keskeytettävä tai se asetetaan suoritustilaan, on, jollei jäljempänä toisin säädetä, soveltuvin osin noudatettava, mitä säästöpankkilain (541/69) 80—110 §:ssä on säädetty.

Ehdotus

1 §

Hypoteekkiyhdistys on rahoitustoimintalaissa (/) tarkoitettu luottolaitos. Sen erityistarkoituksena on etupäässä pitkäaikaisina lainoina hankituista varoista myöntää pitkäaikaisia lainoja pääasiassa joko kiinnitysvakuutta tai muuta turvaavaa vakuutta vastaan.

4 §

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

7 §

Hypoteekkiyhdistyksen säännöissä on määrättävä:

4) mihin määrään vakuutena olevan omaisuuden arvosta hypoteekkiyhdistys voi myöntää lainaa kiinnitystä vastaan;

Milloin hypoteekkiyhdistyksen säännöissä on määrätty, että perustajille tai heidän edunsaajilleen voidaan maksaa takaisin heidän hypoteekkiyhdistykseen sijoittamansa pääoma, voi tällainen takaisinmaksu tapahtua vain edellytyksin, että 26 §:ssä mainittu lisäpääoma on maksettu kokonaan takaisin, ettei hypoteekkiyhdistyksen vakavaraisuus takaisinmaksun johdosta vaarannu ja että sen oman pääoman ja sitoumusten suhde takaisinmaksun tapahduttua-kin on vähintään neljä prosenttia laskettuna siten kuin kiinnitysluottopankkilain 45 §:ssä on säädetty.

9 §

Hypoteekkiyhdistykselle, jonka perustaminen on yleisen edun mukainen ja jonka peruspääoma katsotaan riittäväksi, on annettava toimilupa.

Ehdotus

7 §

Hypoteekkiyhdistyksen säännöissä on määrättävä *sen lisäksi mitä rahoitustoimintalain 10 §:ssä on säädetty*:

4) mihin määrään vakuutena olevan omaisuuden arvosta hypoteekkiyhdistys voi myöntää lainaa *tätä vakuutta* vastaan;

Milloin hypoteekkiyhdistyksen säännöissä on määrätty, että perustajille tai heidän edunsaajilleen voidaan maksaa takaisin heidän hypoteekkiyhdistykseen sijoittamansa pääoma, voi tällainen takaisinmaksu tapahtua vain edellytyksin, että 26 §:ssä mainittu lisäpääoma on maksettu kokonaan takaisin ja ettei hypoteekkiyhdistyksen vakavaraisuus takaisinmaksun johdosta vaarannu.

9 §

Hypoteekkiyhdistykselle, jonka perustaminen on yleisen edun mukainen, on annettava toimilupa.

18 §

Hypoteekkiyhdistyksen hallintoneuvoston on erityisesti:

6) päätettävä obligaatio- ja muiden lainojen ottamisesta sekä niistä annettavista vakuuksista;

7) päätettävä kiinteän omaisuuden ostamisesta, myymisestä, vaihtamisesta ja kiinnittämisestä paitsi milloin kysymyksessä on saamisen vakuutena ollut omaisuus.

6) vahvistettava varainhankinnassa noudatettavat yleiset ehdot;

(7 kohta kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 §

Hypoteekkiyhdistys saa sijoittaa ilmanpankkitar kastusviraston lupaa kiinteistöihin, kiinteistöyhteisöjen sekä yksinomaan pankkitoimintaa harjoittavien luottolaitosten osakkeisiin ja osuuksiin yhteensä enintään määrän, joka vastaa sen oman pääoman puolitoistakertaista määrää.

(Kumotaan)

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen sijoitusten määrää laskettaessa rinnastetaan hypoteekkiyhdistyksen omistamiin osakkeisiin ja osuuksiin hypoteekkiyhdistyksen tällaiselle yhteisölle antamat luotot samassa suhteessa kuin hypoteekkiyhdistyksen omistamat yhteisön osakkeet tai osuudet ovat yhteisön koko osake- tai osuus- pääomasta.

Mitä kiinnitysluottopankkilain 22—26 §:ssä on säädetty, ei sovelleta hypoteekkiyhdistykseen.

23 §

Hypoteekkiyhdistys on oikeutettu 22 §:n ja kiinnitysluottopankkilain 21 §:n estämättä hankkimaan väliaikaisesti omistukseensa maksamatta jääneen saamisensa panttina tai vamuutena ollutta omaisuutta.

(Kumotaan)

Hypoteekkiyhdistyksen on muutettava tämän pykälän nojalla hankittu omaisuus rahaksi niin pian kuin se tappiota on mahdollista ja viimeistään ennen kuin viisi vuotta on kulunut omaisuuden hankkimisesta. Pankkitarkastusvirasto voi erityisestä syystä myöntää tähän lykkäystä enintään vuodeksi kerrallaan yhteensä enintään kolmeksi vuodeksi. Tämän jälkeen voi valtiovarainministeriö myöntää pankkitarkastusviraston esityksestä lykkäystä enintään vuodeksi kerrallaan.

Hypoteekkiyhdistyksen omistukseen tämän pykälän nojalla joutuneesta omaisuudesta on hypoteekkiyhdistyksen viipymättä ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle.

24 §

Hypoteekkiyhdistyksen on käytettävä hankkimansa lainavarat lainojen antamiseen jäsenilleen ja jäseniksi ilmoittautuville.

24 §

Hypoteekkiyhdistyksen on käytettävä hankkimansa lainavarat ensisijaisesti lainojen antamiseen jäsenilleen ja jäseniksi ilmoittautuville.

Lainoittamatta olevista varoista annettujen 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tilapäisten luottojen kokonaismäärä ei saa ylittää viittä prosenttia hypoteekkiyhdistyksen luotonannosta.

(3 mom kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

Lisäpääoma voidaan maksaa takaisin ai-noastaan siten, ettei hypoteekkiyhdistyksen peruspääomaa vähennetä, ettei hypoteekkiyhdistyksen oman pääoman ja sitoumusten suhde alene pienemmäksi kuin kiinnitysluottopankkilain 45 §:ssä on säädetty ja ettei minään vuonna makseta takaisin enempää kuin puolet edellisen vuoden vuosivoitosta.

Lisäpääomalle voidaan suorittaa pankkitarkastusviraston hyväksymä korko.

5 Luku

Hypoteekkiyhdistyksen toiminnan
lopettaminen

27 §

Mikäli selvitystilassa olevan hypoteekkiyhdistyksen toimintaa ei ole päätetty jatkaa eikä hypoteekkiyhdistyksen omaisuutta ole luovutettu konkurssiin, voidaan sen jälkeen, kun hypoteekkiyhdistyksen velat on maksettu tai niiden maksamiseen tarvittavat varat pantu erilleen ja muut sitoumukset täytetty, perustajille tai heidät edunsaajilleen maksaa takaisin heidän hypoteekkiyhdistykseen sijoittamansa pääoma, mikäli takaisinmaksu sääntöjen mukaan on mahdollista.

Jos omaisuutta jää tämän jälkeen jäljelle, on ylijäämä käytettävä hypoteekkiyhdistyksen sääntöjen määräämään tarkoitukseen. Ylijäämän käytöstä päättää tarvittaessa valtiovarainministeriö.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyä menettelyä noudatetaan myös siinä tapauksessa, että hypoteekkiyhdistys on joutunut konkurssitilaan ja konkurssimenettelyn jälkeen varoja on jäljellä.

Lisäpääoma voidaan maksaa takaisin ai-noastaan siten, ettei hypoteekkiyhdistyksen peruspääomaa vähennetä, ettei hypoteekkiyhdistyksen oman pääoman ja sitoumusten suhde alene pienemmäksi kuin *rahoitustoimintalain* 22 §:ssä on säädetty ja ettei minään vuonna makseta takaisin enempää kuin puolet edellisen vuoden vuosivoitosta.

(3 mom. kumotaan)

5 Luku

Hypoteekkiyhdistyksen toiminnan keskeyttäminen, selvitystila ja toiminnan lopettaminen

27 §

Jos hypoteekkiyhdistyksen toiminta on keskeytettävä tai se asetetaan selvitystilaan, on, jollei jäljempänä toisin säädetä, soveltuvien osin noudatettava, mitä säästöpankkilain (1270/90) 8 luvussa säädetään.

Mikäli selvitystilassa olevan hypoteekkiyhdistyksen toimintaa ei ole päätetty jatkaa eikä hypoteekkiyhdistyksen omaisuutta ole luovutettu konkurssiin, voidaan sen jälkeen, kun hypoteekkiyhdistyksen velat on maksettu tai niiden maksamiseen tarvittavat varat pantu erilleen ja muut sitoumukset täytetty, perustajille tai heidät edunsaajilleen maksaa takaisin heidän hypoteekkiyhdistykseen sijoittamansa pääoma, mikäli takaisinmaksu sääntöjen mukaan on mahdollista.

Jos omaisuutta jää tämän jälkeen jäljelle, on ylijäämä käytettävä hypoteekkiyhdistyksen sääntöjen määräämään tarkoitukseen. Ylijäämän käytöstä päättää tarvittaessa valtiovarainministeriö.

Edellä 2 ja 3 momentissa säädettyä menettelyä noudatetaan myös siinä tapauksessa, että hypoteekkiyhdistys on joutunut konkurssitilaan ja konkurssimenettelyn jälkeen varoja on jäljellä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

10.

Laki**arvopaperinvälitysliikkeistä annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan arvopaperinvälitysliikkeistä 26 päivänä toukokuuta 1989 annetun lain (499/89) 4 §, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1286/90), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 §

Arvopaperinvälitystä saa harjoittaa vain siihen toimiluvan saanut suomalainen osakeyhtiö (*arvopaperinvälitysliike*) sekä talletuspankki ja ulkomaisen luottolaitoksen Suomessa oleva sivukonttori.

Ehdotus

4 §

Arvopaperinvälitystä saa harjoittaa vain siihen toimiluvan saanut suomalainen osakeyhtiö (*arvopaperinvälitysliike*) sekä talletuspankki, *rahoitustoimintalaissa* () *tarkoitettu luottolaitos* ja ulkomaisen luottolaitoksen Suomessa oleva sivukonttori.

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta 199 .

11.

Laki**arvopaperimarkkinalain 1 luvun 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä toukokuuta 1989 annetun arvopaperimarkkinalain (495/89) 1 luvun 4 §:n
 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Arvopaperinvälittäjällä tarkoitetaan arvopaperinvälitysliikkeistä annetun lain (499/89) 4 §:ssä mainittua arvopaperinvälitysliikettä ja pankkia. Pörssivälittäjällä tarkoitetaan arvopaperinvälittäjää, jolla on oikeus käydä kaupan arvopaperipörssissä.

Arvopaperinvälittäjällä tarkoitetaan arvopaperinvälitysliikkeistä annetun lain (499/89) 4 §:ssä mainittua arvopaperinvälitysliikettä, *talutuspankkia, rahoitustoimintalaissa () tarkoitettua luottolaitosta ja ulkomaisen luottolaitoksen Suomessa olevaa sivukonttoria. Pörssivälittäjällä* tarkoitetaan arvopaperinvälittäjää, jolla on oikeus käydä kauppaa arvopaperipörssissä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .